

S B O R N Í K

pro

Jana Lopatku

a

Andreje Stankoviče

k jejich pětačtyřiceti

se zpožděním dvou let

Praha 1987

M A G O R

O břízách, trávě, sněženkách a vavřínu

"Špatná práce - bumerang,
pravil kdysi kdos.
Vrátí se vždy k tobě zpět,
rozbije ti nos."

Ing. J. Solar

Kdysi mě napadlo udělat antologii Bondymu k 45. narozeninám -
- vztah k tomu polookrouhlému číslu zřejmě pramenil z mého
tehdejšího mládí. Dosáhnutí padesátky mi připadalo nedozírné.
Stalo se to v undergroundu zvykem, druhou takovou antologii
jsme nadělili Peťákovi. Třetí dostal Jiří Němec /Starej/
a právem se rozhořčoval nad tím, že byla spoludedikována mně
/k výstupu z Mírova/, protože mě koneckonců 45 let nebylo.
Starej říkal: "Proč já s někým?"

Tento Starýho oprávněný výkřik, adresovaný těm, kteří s ním
spojili mne, autora této předmluvy, mi zní dodnes v uších.
Nedivil jsem se mu a nedivím se mu dosud. Byl jsem samozřejmě
potěšen z toho přifaření, z toho zahrnutí do jednoho pytle,
ale ta otázka visí ve vzduchu nezávisle na naší radosti nebo
ukřivdění: Proč já s ním, proč já zrovna s ním, proč vůbec
s někým?

Teď tak mohu volat Andrej Stankovič a Jan Lopatka. Mohou
nemohou, oba si uvědomí, že jim bylo pětáctyřicet ve stejném
roce. Snad jim, megalomanům, nebudeme dělat dvě antologie.

U zmíněných sborníků /vynechal jsem výjimečný Fandovi Pánkovi
k 30. narozeninám, protože nikdo nepředpokládal, že by se
45. narozenin dožil - a jestli ano, žádný sborník nedostane/
byl dodržován úzus, že úvod psal někdo jiný než ten, kdo
antologii sestavoval. Což se i nyní děje. Ale za starých
dobrých časů bylo zvykem, že autor předmluvy četl, co ve sbor-
níku bude.

Kdeže minulé sborníky jsou. Jestliže někdo - a právem - označuje underground za neseriózní, rád se k němu připojím. Je čím dál neserióznější. Slíbil jsem editorce v květnu minulého roku, že předmluvu do konce srpna napíšu. Měl jsem jenom nesmělý požadavek, přečíst si, co ve sborníku bude. Dodnes to nevím, ale čas chvátá, je třeba práci uzavřít, než se oslavenci dočkají padesátky.

A tak se raději vrátím k otázce, proč zrovna Lopatka se Stankovičem. Jakkoliv je dneska naše společenství promícháno jinak, než tomu bylo v šedesátých letech - setkají-li se vedle sebe tato dvě jména, nelze nevzpomenout na podnik, ve kterém byli společně: časopis Tvář. Patřil jsem k jeho pozorným a kritickým čtenářům. Tím spíš mohu potvrdit - protože sám na sobě jsem to zažil - jak obrovský význam měl a má v českém duchovním kontextu. Především v něm a s ním se rodil nový - alespoň pro mne - pohled na literaturu. Na literaturu jako existenciální svědectví o tom, kdo ji vytváří - a ne na výrobu víceméně povedených artefaktů. Jak napsal Jan Lopatka o Hančovi: "Umět psát neznamena dát něco lépe nebo hůře dohromady, ale umět nesejít z cesty za každým profánním hlasem."

Dneska se mi postoj "tvářistů" k literatuře a umění vůbec zdá být jediný možný. A přitom ještě začátkem sedmdesátých let jsem se hádal v hospodě U zelené lípy se Stankovičem a Němcem právě o Hanče a vůbec jejich vyzvedávání autorů okrajových, outsiderů, babráků, jak jsem jim tehdy říkal. Mezitím se ta část společnosti, ke které patřím, přesunula na pozice outsiderů a vyvrženců; umožnilo mi to snad přestoupit na pozice, které jsem kdysi odmítal?

Jistě to sehrálo velkou roli; ale při každém přesunu a přehodnocování stanovisek, byť i způsobených vnějšími podmínkami, nemáme zapomínat na ty, kdo nám ukazovali cestu. Tak chápu hold, který je vzdáván oběma oslavencům tímto sborníkem, i jako opožděný hold jejich úsilí, spojenému s časopisem Tvář. A jestliže Lopatka i Stankovič pomáhali změnit moje představy o tom, co je to psaní - ať neumělost tohoto předslova padne na jejich hlavy!

V téže hospodě U zelené lípy /podivné, jak často jsme se setkávali v hospodách/ jsem v roce 1979 nezadržitelně předčítal Lopatkovi a Stankovičovi svoje básně. Lopatka poté pronesl k svému kolegovi: "Taková básnická agresivita je poměrně nevídaná." Nevím, proč to říkal zrovna Stankovičovi - snad zapomněl, ke komu mluví. Moje první setkání s Nikolajem /jak Andrejovi říkají přátelé/ se odehrálo koncem šedesátých let v hospodě U Lojzy /zase v hospodě!/. Nikolaj mi - radostně mezitím hýkaje - přednášel své básně ze sbírky Noční zvuk pionýrské trubky. Tehdy jsem ještě básně nepsal, nemohl jsem se mu revanšovat - dneska obvykle recitujeme jeden druhému a nemůžeme se dočkat, kdy přednášející zmlkne.

Nemá-li Stankovič posluchače, píše svoje básně kamkoliv, i v lese na kůru bříz. Jeho žena knihovnice se na absolventa knihovnické fakulty zlobí: "Ty blbče, co ses učil v tý škole? To se píše na sloupnutou kůru a ne na živý stromy!"

Břízy dorostou, zvadnou a uschnou, někdo je pokácí. I s Tváří to jednou dopadne podle přísloví světská sláva, polní tráva. Protože "po téhle generaci zbydou jen historky" - jak říkával Josef K/routvor/. Vždycky jsem k tomu dodával - "leč nebude nikoho, kdo by je zapsal". Ale jak nás čas přesypal v přesypacích hodinách, sám jsem se stal jejich zapisovatelem - a Nikolajova žena Olinka dovedla to řemeslo ke klasickým formám. Ale ani v Novém Braku, periodiku petrifikovaném 18. 3. 1981, nenaleznete následující dvě historky.

Ta o Lopatkovi je něžná a snad vám toho břítkého kritika ukáže z lidštější stránky. Jednou v předjaří ho Mejla Hlavsa potkal poblíž Staroměstského náměstí. Lopatka, navštívivší předtím nějaké hospody, se ubíral domů k manželce a chlubil se Mejlovi kornoutem: "Koupil jsem ženě čtvrt kila sněženek!"

Ta o Nikolajovi je kulinářská. Kdysi dávno - bylo to u Mirky Kochové jsem vařil noční polévku opilcům. Prohledal jsem zásoby a rozhodl se pro bretonskou fazolovou. Ale Mirka neměla doma bobkový list. Přítomný Stankovič prohlásil: "To je to nejmenší!" Vytáhl šrajtoflí, vyňal z ní veliký

bobkový list, na kterém měl strojem napsanou svoji báseň. Podal mi ho, já ho vyvařil v polévce, pietně vylovil, opláchl a osušil a vrátil Nikolajovi, který jej opět uložil do šrajtofle. Neboť každý básník, hodný toho jména, nosí svůj vavřík sebou.

x x x

Před lety mi Lopatka slíbil pro nějakou příležitost článek - nedodal ho nikdy a ještě se mi šklebil: "Dřív mě zavírali v redakci, abych něco napsal, když jsem neměl na pivo - ale dneska na pivo mám a nemáš mě kde zavřít." Ani já nejsem schopen napsat něco kloudného leč zavřený, a kvůli oslaven-
cům tam znova jít nemíním. Útěchou mi je, že kdyby byl Lopatka na mém místě a já na jeho, nedočkal bych se před-
mluvy nikdy. A pokud jde o Stankoviče - ten může jenom naříkat: proč já s ním?

září 1986

Marie B E N E T K O V Á

Pí Pate

Byly jsme tři kamarádky těsně před pubertou a pořídily jsme si paničku. Panička byla vysoká, dlouhonohá, kozatá blondýna v letech. Vlastnila bernardýna - Arana. Právě kvůli Aranovi jsme se spřátelily s paničkou.

Na začátku byl Aran štěně. Panička měla starou matku, byla svobodná, něco po čtyřicítce, zachovalá a měla známost s panem Patem. My jsme obdivovaly především Arana, který měl naději stát se největším psem v širém okolí. Arana měla na venčení vyjednaného Sáša. My s Děnou jsme jí směly zaskočit v případě, že by neměla čas. To se nestalo snad nikdy. Aran podle všech předpokladů přerůstal ostatní psy a žil s námi po parcích.

Paničce zemřela matka a tak se stalo, že měla rázem nadměrný byt. Pan Pate v té situaci požádal paničku, aby se stala pí. Pateovou. Vzali se a všechno bylo zase na chvílku v pořádku.

Bernardýn dospěl a k paničce na něj začaly docházet stížnosti. Prý ho pouštíme volně, bez košíku, je divej, ohrožuje děti a ostatní psy. Pravda byla, že jsme ho tak pouštěly a on byl tomu rád. Děti ani psy nenapadal, jen s mladickou bujností pobíhal a občas na někoho štěkl. Nemyslel to zle, ale byl bernardýn. V někom budoval respekt, v jiném hrůzu, v dalších nepřátelství a nevraživost. Sem tam ho někdo obdivoval.

Panička nám kladla na srdce, ať ho nepouštíme. Vždycky jsme jí to svatosvatě slíbily a pouštěly jsme ho až v odlehlejších parcích. Kromě dalších, ale daleko řidších stížností se nic vážného nedělo. Teda s bernardýnem.

Zato pana Pateho jednoho dne zavřeli. Šlo o projekt, na kterém pan Pate spolupracoval. Při tom měl vzniknout hospodářský delikt. Panička věřila v nevinu pana Pateho

a plakávala. Pan Pate psal z vězení, že nic nechápe a necítí se vinen. Všechno se u soudu určitě vysvětlí. Ona Marie nemá ztrácet naději, on ji miluje a doufá.

Pí Pate psala, že ho chápe a naprosto mu důvěřuje. Vysvětlit se to přece musí. Jinak ho miluje a je s ním. Myslí na něho ve dne i v noci.

Při tom pí Pate naději často ztrácela a znovu ji pracně sbírala. Bytový úřad opět poukazoval na nadměrný byt. Panička se chystala stěhovat. Sáša dostala klíč od bytu, aby mohla venčit Arana, když byla panička v práci, nebo když běhala po advokátech a výměnách. V rozestavěném bytě se nám pobývalo vesele. Všude se povalovaly kupy věcí, které jsme bez zábran prozkoumávaly. Něco nám panička darovala, něco jsme odnesly do sběru.

Pak se pí. Pate konečně přestěhovala a Sáša dostala klíče od dalšího bytu.

Po půl roce vazby se konalo hlavní líčení s panem Patem a ostatními obžalovanými. Pan Pate tvrdil, že se necítí vinen. Vypadalo to, že soud se přiklání k opačnému názoru. O přestávce v líčení se pániček vytrhl dozorcům. Skočil do šachty schodiště ve druhém patře soudní budovy. Dopadl v přízemí. Těžce raněný byl převezen do vězeňské nemocnice.

Pí Pate plakala nepřetržitě. Viděly jsme jak celá svrašťela a přestala nám připadat krásná. Nehty dříve vzorně lakované, mívala teď napůl oloupané a ruce špinavé. Potíla se. Když přišla z práce vzdychala. Utírala si ručníkem pot mezi prsami a my jsme si všimly, že prsa taky svraskla.

Pan Pate zemřel na následky úrazu. Panička vzlykala, že je mučedník. Do mučednictví počítala svoje prasklé slepé střevo, které jí málem stálo život v čase těsně před Aranem. Další mučednictví byla smrt její matky, stěhování a hlavně celý soudní proces s páničkem. Mučednice přestala mýt nádobí a uklízet. Trochu jsme to dělaly my. Šuškalý jsme si, že je špindíra a taky nám jí bylo líto.

Sotva panička pookřála natolik, aby si toho všimla, zjistila, že mívá schránku plnou Aranových chlupů. Chlupy

jí tam vhlazovala domovnice, když je smetla na schodišti. My jsme v srdcích vyhlásily domovnici válku. Ona nám neodpovídala na pozdrav. My jsme jí přestaly zdravit. Domovnice se přátelila s matkou Děny a to nás trochu brzdilo, ve vymýšlení pomsty.

Chystaly jsme paničce dvě překvapení. Jedno na svátek mučedníků a jedno na Vánoce. V té době jsme ovládly byt téměř úplně.

Děna přestala chodit do školy, což bylo tajné. Sáša jí předala klíče od bytu a Děna ho během dopolední předělávala k našemu obrazu a přání. V pokoji vznikla indiánská vesnice. V rohu místnosti byl stan pracně vystavěný z postele stojící na boku, prkýnek, dek, a koberců. Uvnitř se intimně svítilo lampičkou, bylo tam nastláno polštářů. Ve středu obydlí hrával gramofon na kličku. Nejčastěji zaznívala píseň "Letí šíp savanou". Téměř ve stejné oblibě byla "Píseň severu" a "Tančil kos s kosicí". Pod oknem stál napevno kůň. Byl ze tří židlí a žehlicího prkna. Aranovo vodítko sloužilo za otěže. Na koni se dalo jezdit na lov i ve třech. Když jsme se Sášou přišly ze školy, rychle jsme odhodily civil a staly se indiány s bederním přepásáním. Odpoledne jsme trávily lovem, jízdou koňmo, vařením, oslavami, tanci. Vařil se na prkýnku chleba nakrájeny na kostičky a obložený tím, co dům dal. Když bylo uvařeno, bývala hostina. Já jsem se rozhodla, že budu skvaw. To mělo za následek, že mě indiáni nechtěli brát sebou na lov. Navrch mě schválně neoslovovali "Skvawo". Když jsem takhle dopadla, urazila jsem se a odešla. Na odchodu jsem plakávala skoro stejně hořce jako pí Pate. Indiáni byli vykloněný z okna a řvali na mě. Skvawo vrať se, máme hlad. Tím zvyšovali pocit křivdy. Jinak jsme během indiánských odpolední prožívaly ráj. Hru jsme přerušovaly pouze při nácviku překvapení pro pí Pate. Měla to být Aranova artistická produkce předvedená na svátek mučedníků. Podle našich představ to mělo paničku rozveselit. Aran se učil sedět na obráceném umyvadle a chodit po žehlicím prkně. Nejnáročnější bylo vyvrcholení. Při něm se měl bernardýn jediným plavným skokem přenést ze středu stolu na skříň a tam zaujmout polohu vyzývající

ke hře. Panička měla být bez sebe, my hrdě a usměvavé. Nacvičovaly jsme pilně. Během nácviku se z bytu ozývaly zvuky, pro obyvatele činžáku k nerozluštění. Totiž, prkno občas padalo i se psem, umyvadlo se kutálelo, my jsme ryčely. Někdy nadšením nad pokroky, jindy varovně. Ani indiánské hry nebyly nejtišší. Lovily jsme pochopitelně s loveckým pokřikem. Taky jsme střílely i když jen ze vzduchovky oknem k nebi. Pes Aran se zmocňoval kořisti - kůže na provaze - o tu jsme se tahali až jsme padali na jednu hromadu. Lovecké slavnosti byly s řádnými tanci. Zkrátka, žily jsme si.

I v tomhle domě budil Aran obavy, respekt, podrážděnost a v případě domovnice přímo nenávisť. Říkala mu chlupatá obluda. Ani panička Kuželce do oka nepadla. Kuželka byla lidová, hlavu v šátku jak se slušelo, tlustou prdel zařiznutou v montérkách. Tak vládla pořádku v domě a přilehlém okolí. Panička byla elegantní, v šedých flaušácích s věčnými a různými klobouky. V Kuželce to probouzelo nechuť a podezřívavost. O oloupaných nehtech neměla tušení. I kdyby věděla, těžko by ji to smířilo s dámou pracující v zahraničním obchodu, která si zbůhdarma chová tak velký zvíře. Panička, pes a my jsme jí rozlévali žluč v těle. My ovšem schválně. I Kuželku jsme vidaly vyfiknutou, ale byl to jinej styl než paničky. Vyrážela k večeru s vlasama naondulovanými, rozpuštěnými, těsný sukni a s tvářema skoro stejně červenejma jako pysky a ty byly vlajkový.

V domě začala ve vzduchu viset otázka, co se to děje v bytě pí Pate. Co to tam tropěj ty holky zavřený se psem? Sou tam vůbec samy? Jaký počínání dělá tolik hluku? Co vlastně má znamenat přátelství děvčat s dámou ve středním věku a se psem. Co to všechno znamená? Otázky do vzduchu zavěsila pochopitelně Kuželka.

A ještě jsme jí uvařily. Domyla dům a už jsme se tam hrnuly tři se psem, boty neočištěný, pes zablácenej. Napříště tomu čelila tím, že mokrej barák střežila. Zrovna jakoby náhodou jsme se zase vracely z procházky v bojový náladě. Stála ve dveřích s tygřím výrazem a s tím, že nás nepustí dovnitř, dokud dům neuschne. Pak prej nanejvýš jednu. Co zmůže tygr

proti třem indiánům se psem? Nic. Silou jsme ji vytlačily ze dveří, ač se zdatně bránila. S posměchem jsme prošly, hysterie jsme si nevšímalý. Kopala do dveří a ječela, že to dělat nebude, když ty coury všechno zmařej. "Nedělejte", pokřikovaly jsme z prvního patra. Tím ale nebyl poměr sil vyjádřen, což jsme nevěděly.

Další den měla panička zase jednou slzy v očích. Dostala anonymní dopis a s ním další várku chlupů do schránky. V dopise s hrubkami bylo psáno, že anonym všechno ví. Proč má panička psa a proč tak velkého. Je jasné, co s ním dělá po večerech. Je to poznat na paničce i na psu a s chlapem nežije. Anonymovi bylo jasné i to, proč si panička pěstuje ty mladičké coury, který přes den dělají v bytě orgie NN. Panička nám dopis nečetla, říkala, že je hrozný, jak můžou být lidi zlí. Jak o tom nemohla přestat mluvit, nakonec nám stejně všechno po kouskách vybrebtlala.

Přerušily jsme přípravy na svátek mučedníků a raději jsme chystaly vánoce. Děna zase začala chodit do školy a vyklouzla ze záškoláctví s pouhou dvojkou z chování. Na ulici byla občas k vidění její matka v živém šeptavém hovoru s Kuželkou.

V týdnu před Štědrým večerem se panička nepřestávala divit. Po příchodu domů nás nacházela ještě v plné práci. Koberce svínuté, parkety rozdrátkované. Zvládly jsme u paničky skoro všechno. Zato doma vůbec nic kromě pozdních příchodů. Dva dny před Štědrým večerem ještě zbývalo to hlavní. Dárek a stromeček. Měly jsme našetřené peníze z družinových obědů. Koupily jsme krásnou silonovou, bílou a krajkovou spodničku. Jenže na stromeček už nějak nezbylo a my jsme ho k dokonalým vánocům pro pí Pate nutně potřebovaly. Se Sášou jsme vstoupily do stromečkové prodejny ohrady, kde už nebyl skoro nikdo. Děna zůstala na nejzazším konci ohrady. Znalecky jsme přebíraly stromky. Jeden ucházející jsme si už nesly, ale jako jsme hledaly případně lepší. Došly jsme k místu, kde z druhé strany nenápadně postávala Děna. U ní jsme začly úporně přebírat stromky a mezi nima jsme nenápadně vysunovaly z ohrady ven ten náš. Děna pomáhala. Tahala za něj zvenčí.

Vycházely jsme s prázdnýma rukama a spoustou hlasitých řečí, že už to není co bývalo, pořádný stromeček se nesežene a chudáci děti, aby se nakonec obešly bez něj, když nechtěj vyložený koště. Pak už jsme upalovaly na nejbližší roh, kde čekala Děna se stromkem, na který jsme byly nadmíru hrdé. V bytě pí Pate jsme ho ustrojily, a ještě jsme všude nakladly dečky. Naposledy jsme utřely prach a ceou tu vyciděnost jsme prohlížely s uspokojením hospodyněk. Za poslední drobné jsme u řezníka nakoupily kus koňského salámu. Samál jsme prostřely na mísu společně s vaječnými věnečky, které Aran miloval přibližně stejně jako salám. Pí Pate směla do pokoje vstoupit až po dovolení. Konečně jsme ji vyzvaly. Z gramofonu to volalo "Dej mi své srdce Mariá", tu jsme zvolily za vánoční. Svíčky hořely, salám voněl, spodnička se choulila v krabici a parkety se jen třpytily. Panička hlaholila "No děvčata to jsem nečekala to je nádhera" a leskly se jí oči vláhou. Pak začala otvírat skříně a z nejzazších koutů vyndávala balíčky a krabičky. Při tom stále opakovala, jak je ráda, že nás má a co by si bez nás počala. My jsme zachovávaly indiánské mlčení, v Aranovi mizel salám. Taky jsme se neudržely a vrhly jsme se do balíčků, ve kterých jsme nacházely knížky o zvířatech, společenské hry, talířky, šátky. Panička musela chodit ve spodničce. My jsme ji znatecky okukovaly a jedna přes druhou jsme tvrdily, že jí děsně sekne a že je v ní jak princezna ve svatebním. Taky jsme musely domů a nechaly jsme paničku se stromečkem, Aranem a spodničkou.

K jaru Děna zase přestala chodit do školy, že ji to nebavilo. Navrch jí matka řekla, že jí stejně dá do ústavu, kde už Děna strávila první a druhou třídu. S Kuželkou jsme si otevřeně nadávaly. Ječívala na nás, že s takovejma flundrama jako jsme my zatočí a s tou ženskou nahoře taky. Nebraly jsme tu krávu vážně. Ona zatím obíhala občanské výbory a policii. Stěžovala si a vykládala, že Děnu vidá v domě v časech, kdy by rozhodně měla být ve škole. Obnovily jsme nácvik na svátek mučedníků. Aran se překonával ve skocích po nábytku.

Dva dny před svátkem jsme zastihly paničku zase jednou zničenou. Ruce se jí třásly. Měla na druhý den předvolání

na policii. Čekaly jsme pí Pate s napětím, s čím se z fízlárny vrátí. Trochu jsme tušily, že by mohlo jít o nás, nebo alespoň o Děnu.

Tu už matka delší čas držela v domácím vězení a čekala jen přesné oznámení data, kdy jí předá do péče dětského domova. Děna jí občas prchla. Byly to nadpřirozené útěky a nám se tajil dech. Jednou například zmizela záchodem, který byl zároveň koupelna na společné chodbě. Tam byly v pohotovosti i dvě sousedky, seznámené Děninou matkou s nevychovatelností dcery. Jenže na Děnu byly všechny krátký, když se v ní ozvalo volání po svobodě. Šla na ten hajzl hned po ránu v noční košili. Kalhoty a svetr měla od večera připravený pod vanou. Před tím ještě hovořila s bolestnou tváří o bolení břicha, aby bylo jasné, že se na hajzlíku zdrží... Oblíkla se a vyšplhala z okýnka na střechu nad společnou pavlačí. Když se odvažila skočit, měla vlastně vyhráno. Z pavlače vedly vždy otevřené dveře na domovní schodiště. Od domu Děna prchala, dokud jí stačil dech.

Po takových útěcích se nakonec pozdě večer stejně vracela k matce, ale jen proto, že velký a definitivní útěk plánovala až z polepšovny, jak tomu říkala ona na rozdíl od označení dětský domov.

Panička se vrátila z výslechu, a hned jsme na ní se Sášou viděly, že v tom lítáme. Nejdřív nám nechtěla říct vůbec nic, raděj by nás byla neviděla a neznala. Pak jí to zase nedalo a taky se chtěla na leccos zeptat. Zajímaly jí odpolední hřmoty a taky jestli si myslíme, že je Aran zakletej princ. Přiznaly jsme se k nácviku na svátek mučedníků a panička valila oči. Bylo na ní vidět, že je bezradná. Nevěděla, jestli nás má vyhodit, zfackovat, nebo přivínout na usoužená prsa. Při dotazech na zakletýho prince jsme zase koukaly na ní, jestli se nám nezbláznila. Jenže kdepak, vše pocházelo od tvořivého spojení nenávistné domovnice s matkou Děny, která hledala a potřebovala viníka za neposlušnost své dcery. Takže to na paničku upekly a na policii oznámily. A mělo to být tak: že panička na nás působí zvláštním, chrobným, nebo magickým

vlivem skrzevá psa. O tom nám nakukala, že je to zakletý princ a my tomu věříme. Tudiž psa milujem a paničku taky, proto se psem chodíme. Ale jsme taky naskrz zkažený. Tím pádem nechodíme samy, ale sbíráme na ulici a všude všelijaký kluky, se kterýma se pak v bytě zavíráme. Pak se ozývají ty tajemné zvuky, které nemohou než pocházet od orgií. Slovou orgie nám znělo tajemně, ale zase ne tak úplně. Věděly jsme o něm tolik, aby jsme mohly mít jistotu, žeať cokoli tropíme, orgie to nejsou. Kluci s námi v bytě, leda tak ve snu.

Panička nám věřila téměř stejně jako panu Patemu, jenže měla své zkušenosti, takže rozveselit jsme jí nemohly. Řekly jí, že je podezřelá ze zneužívání mladistvých, svědkyně že na to mají a předají to prokuratuře.

A Kuželka šla dál. Podařilo se jí dát dohromady domovní schůzi. Jménem uličního výboru jsme na ní byly předvolány my s rodiči coby předměty k jednání. Mezi nájemníky domu měla Kuželka tu a tam taky nějaký to želízko v ohni. Žhavila u těch, co se báli Arana, nebo domovnice, či obojího.

Na schůzi šla se mnou matka a se Sášou otec. Stání se konalo na dlouhé chodbě, na jejímž konci byl Kuželčin byt. Zúčastnění stáli při stěnách. Obyvatelé domu při jedné. My, malá a trestuhodná skupinka při druhé. Se Sášou jsme zalejzaly co nejvíc za rodiče. Pí Pate byla zmenšená. Na naší straně, s odstupem od nás, stály ještě tři ženy, na které už u protější zdi nezbylo místo. Výjimečné postavení zaujímala správcová Kuželová. Stála v otevřených dveřích svého bytu. Měla pro tu příležitost na hlavě tuhý šátek a na břicho pokud možno ještě tužší pastelovou zástěrku. Šuškala cosi domovnímu důvěrníku a mezitím občas vysílala sebejisté a spiklenecké pohledy do publika. Důvěrník pokyvoval hlavou, když dokýval, podal si ruce před poklopem a zahájil schůzi.

Pronesl, že všichni, nebo téměř všichni nájemníci mají problém, který je třeba prodiskutovat, vyvodit závěry a zaujmout stanovisko. Problém je řeznický pes, k němu přináležející děvčata a jeho majitelka. Jsou tu stížnosti - pokračoval a není jich málo. Protože nejvíc zasvěcená a postižená je sousedka správcová, předávám jí tímto slovo. "Řekněte to vy"

vyjekla Kuželka "všechno jsem vám nastínila a projevy neumím". "Jen do toho soudružko, jen se nestyďte, jste tu mezi svými" plácl důvěrník Kuželku po rameni. Ta se nadechla, odhodlala a spustila.

"Dům je plný chlupů," další nadechnutí "lidi se boje chodit našim domem. Kdekdo byl u nás napadenej nebezpečným zvířetem bez košíku, jen tak. Já byla uražená drzejma děvčaty, nečistěj si boty a sou špinavý. Maj z toho plezír. Rušej klid a lidi. Mám svědky, nanášej bláto, hlučej v domě, choděj s klukama. Nadávaly mě, ať to nedělám a hůř. Ani říct to nemůžu a není to všecko, ta ženská je podporuje." Dostávala se do varu - hlas jí sílil a nabíral na výšce. "No řekněte Čermáková, povězte Vaverková, Pokorná a vy taky pane Závíš. Víme, že se v domě děje nekalota." Řekli: Čermáková, že s námi šel domem její syn, a mluvil s námi. U tý nahoře v bytě prej nebyl, ale kdo mu má věřit. Řek Závíš, že jim padala malba ze stropu, houpal se lustr a k tomu se ozývaly skřeky nelidské a nepsí. Vaverková kolem nás nemohla projít, neboť zvíře cenilo tesáky, neuhnulo jí z cesty, ani my ne. Musela se vrátit na odpočívadlo, choulit se ke dveřím a počkat až nebezpečí pomine. Pokorná na tom byla podobně. Hůř o to, že se o ní řeznickej pes otřel a znečistil jí kostým. Zuby na ní sice necenil, zato temně mružel.

Nám to připadalo jako veselý voloviny, ale zachovávaly jsme vážnou tvář jako rodiče, obyvatelé domu i panička, která si navíc bolestně hryzala dolní ret.

Ještě se Kuželka neudržela. Vykřikovala cosi o zakletým princí, a že my nejsme blbý, ale naopak lstivý a chtěla pokračovat, jenže důvěrník ji zarazil s tím, že tahle stránka věci se bude řešit jinde. Potom rokovali, někteří přísní, jiní neúčastní. Rozhodli přísní a někteří neúčastní zdvihli ruce taky.

Do domu samy nesmíme od tohoto dne, leda s pí Pate, která za nás ručí. T.j., že si budeme čistit boty, budeme v každém případě tiché. Pes musí mít vždy řádný košík, ze kterého mu nesmí vykukovat čumák. Dojde-li k nebezpečí, že se s někým v domě potká, je nutno ho přitlačit ke zdi a nechat

osobu bezpečně projít. Pí Pate by měla platit dvojnásobek za úklid, protože zvíře je dvojnásobně veliký než normální, dodávala Kuželka. Vyšly jsme, jelikož se začaly řešit záležitosti prasklého vodovodního potrubí...

Po domovní schůzi bylo i po bytě. Zbývaly nám nikdy neprovedené plány pomsty. Představovaly jsme si Kuželku, jak sahá na kliku a hned zase ruku štitivě stahuje olepenou hovnem. Hovna na rohožce by měla denně, kdyby jsme se přece jen dál nechtěly vidat s Aranem. Paničku jsme taky nechtěly dostat do kriminálu a z žaloby sešlo tím, že proběhla amnestie, alespoň tak jsme si to vysvětlovaly. Možná taky, že to Kuželka s Děninou matkou vymyslely přece jen příliš divoký a nepravděpodobný.

Rodiče na nás obnovili zákazy přátelství. To jsme už znaly z minula. Dříve k tomu dali podnět učitelé. Se Sášou jsme chodily do jedné třídy, seděly jsme spolu a zlobily. Nejdřív nás rozsadili. Nebylo to nic platné. V hodinách jsme se věnovaly vzájemné milostné korespondenci a jejímu doručování. Následovaly poznámky do žákovských knížek v tom smyslu, že se navzájem kazíme. S žákovskejma jsme zatočily. Nejdřív jsme je popsaly sprostěrnama a stížnostma na učitele. Pokračovaly jsme obřadným roztrháním na drobné kousky. Ty jsme spálily a popel uložily do krabice. Přidaly jsme Sášin pionýrský šátek. Já žádný neměla. Sáša svůj roztrhla na dvě půlky, jako že za každou jedna. Krabici jsme zakopaly v parku v křoví a hrob jsme počůraly. Po téhle radosti nám zbyl strach, co bude, až to praskne, že žákovský nemáme obě. Vymyslely jsme historku, že jsme je měly ve společném pytlíku, který nám sebral neznámý syčák v nestřeženém okamžiku. Pytlík pak hodil do bazénu a ten tam utonul i přes veškerou naši snahu ho zachránit. Moc dobře jsme věděly, že nikdo z dospělých nám to nebude věřit. Taky že nevěřil. Vydržely jsme na příběhu trvat a to mělo za následek, že nám zakázali přátelství poprvé. Přátelily jsme se tajně. Časem zákaz vyčichl a mohly jsme být zase kamarádky veřejné. Schůze potvrdila, že společně nic rozumného nesvedem a musely jsme se vzájemnou náklonností zase do illegality. Sáša si Arana předávala s paničkou před domem. Já jsem

chodila s půjčovaným psem Dingem na cvičák, ale doma ani slovo o tom, že je tam Sáša s Aranem pečená vařená. Domů jsem chodila pozdě nadále, na důkaz, že Sáša byla v mých pozdních příchodech zcela nevinná. Vyprávěla jsem příběhy o tom, jak na cvičáku někoho kousl pes, a na mě zbylo, abych pokousaného doprovodila k doktorovi. Jindy začala znenadání rodit fena, u čehož jsem byla nepostradatelná. Musíš to chápat, tvrdila jsem matce, ale ta nechtěla a zoufala si ze mě. Taky že jsme rodiče se Sášou litovaly, zvláště v parcích na stromech, kde jsme vedly dlouhé hovory o tom, že rodiče jsou s námi chudáci, ale my že jim přece pomoci nemůžeme. Aran s Dingem to pod stromem všechno poslouchali. Dingo byl starší velikej vlčák, cvičenej, se zkouškou a já na něj byla hrdá. Taky jsme si libovaly, že na nás neruplo všechno. Hlavně jsme měly na mysli kradení. Po úspěchu s vánočním stromečkem jsme se během jara rozjely. Tehdy nebyly k dostání dalaňky, čabajky a šunka. Stávaly jsme dlouhé fronty v krámech, aby jsme se zeptaly, jestli to náhodou nemají. Čas ve frontě jsme využívaly ke kradení. Docela se nám dařilo a drzly jsme v tomhle sportu. Pořád jsme si slibovaly, že toho necháme, ale nedalo nám to. Nakonec jsme se usnesly, že kradení opustíme, až už to nepůjde omluvit dětským rozumem. Nejodvážnější bývala Děna. Sáša nejopatrnější. Ale husarskej kousek se povedl Sáše. Postávaly jsme nerozhodně před řeznictvím, kam vstoupila Sáša. Vyšla skoro vzápětí a vypadala. Byla nadmutá jak těsně před porodem a rukama si křečovitě přidržovala kabát na břiše. S její hubeností ten pupek vůbec neladil. Vrhnuły jsme se do blízkého průjezdu a loudily na Sáše, ať hned ukáže, co to má. Sáša chvílku dělala drahoty a pak břicho vybalila. Z kabátu vybalila celou uzenu plec. Už jsme se těšily, jak budem vařit a jak si dáme do nosu. Jenže Sáša se ulakomila a vyvedla nás z omylu. Že si dá plec pod postel, uzenu že vydrží, že je hubená a potřebuje to. Bylo to poprvé co jsme se nedělily, ale plec na nás udělala dojem. Nezmohly jsme se na to, aby jsme jí hamižnost vyčetly. Výčítky přišly na pořad později, když přiznala, že jí maso pod postelí zplesnivělo a přece jen začalo smrdět. Pokyvovaly jsme zhnuseně hlavama. Zato Aran byl

s výsledkem docela spokojen.

Jeden čas jsme nekradly, ale zato jsme chodily s klukama. To bylo další tajemství, který se neprovalilo. Naši kluci byli cikáni a světský. Byli většinou mladší než my, jenže to by nás v očích dospělých stejně neomlouvalo. A jaký kluci to byli. Věna a Sláva, světský bratři. Slávovi bylo sotva deset a Věnovi jedenáct. Věna si myslel na Sášu, ale najevo to moc nedával, když byl o hlavu menší a o dva roky mladší. Vůbec byli všichni ti kluci malinký a hubený, a už tenkrát jsme si říkaly, že asi né moc krmený. Bratři Cikáni Eda a Jar-
da byli nejobdivovanější. Eda byl snad dokonce starší, i když ne větší než my a objevoval se zřídka. Zahanily jsme si ho tajemstvím, a domýšlely jsme si, že je kdesi u koní, které případně krotí. Přišla na to Děna, která objevila, že má manžestráky odřeny na vnitřní straně stehen. Okamžitě jsme odřeni přičtly jízdě koňmo. Děna rozhodla, že do Edy je přednostně zamilovaná ona. Eda všechna naše tušení stvrdil. Jednou šáh do huby koni na ulici u vozu. Prohlížel mu zuby a pak nám oznámil, že podle nich pozná, jak je kůň starej. Byly jsme úplně očarovány. Jar-
da byl Edův mladší bratr jako obrázek, hlavu měl samej prstýnek. Byla to trvalá, jak nám zlomyslně prozradili Věna se Slávou. Nám to nevadilo a moc se nám líbil v hnědým teplákovým úboru s kapsama na bříše. Jardu jsem si v duchu nárokovala já, a on zřejmě nevěděl, jestli se mu líbím víc já nebo Sáša. Mirgo byl další vychrtlej cikánek s obrovskejma ušima. Celkem nespouštěl naši fantazii. S klukama jsme trávily natažená odpoledne. Lezli jsme po stromech a místních skalách, váleli jsme sudy a někdy jsme zapalovali oheň, jindy jsme to zkoušeli s cigaretama. Zápasily jsme holky mezi sebou a kluci mezi sebou, občas všichni dohromady. To jsme pak vstávaly ze země celý udejchaný a vošahaný, jakoby nevědoucí. Dlouhý trvání naše partička neměla, protože najednou se v jednom týdnu ědové stěhovali někam do pohraničí a ani nevěděli proč, nebo neřekli... Věna se Slávou šli v dalším tejdnu do pašťáku a slibovali, že nejspíš utečou. Před odjezdem ošahávání zhoustlo. Sláva si sundal tepláky, aby jsme viděly. My jsme si tepláky

nesundaly. Kluci říkali že jsme srabové, a my - aťsi. Vy to určitě máte nakřivo, tvrdil Sláva a málem nás dostal. Pozděj jsme vymýšlely, jak to nakřivo vypadá a prohlížely jsme se navzájem.

Byl podzim a brzo tma, když se mi Věna pod lucernou ptal, jestli si myslím, že ho má Sašena ráda. Stála jsem výš ve sva-hu, Vénovy oči jsem měla u pasu. Byly obrovský, třpytivý a vo-puštěný. Za dva dny na to už pobýval v záchytu. U Jardy byly taky poslední voči. Mezi námi bylo jasný, že půjde vo pusu. Dostala jsem jí a donesla domů. Dál jsem jí sebou nosila ne-viditelnou... Na dálku jsem Jardu viděla ve všech tmavejch dětskejch kudrnatejch hlavách. Když byly k hlavě i tepláky, srdce se mi rozbouchalo. Jenže naši kluci byli nenávratně pryč. Zůstaly jsme nějaký čas jen my a psi.

Náš styk s pí Pate prořídł. Už jsme u ní navečer nesedá- valy, nezkoušely jsme na sobě její líčidla. Nekrmily jsme Ara- na každovečerními vanilkovými věnečky, mezitím co panička krá- jela na prkýnku všelijaká podřadná masa, ze kterých jsme už neochutnávaly a neoštipovaly. Pí Pate byla zhnusená situací v domě. A opět pomýšlela na stěhování. Tentokrát pokud možno ně- kam dál. Děna se smířila s matkou a její nástup do ústavu byl prozatím odložen. Začly jsme pravidelně chodit do kina Slavie, za peníze ušetřeny z obědů. Do kina jsme chodily na všechno a několikrát. Nebylo to úplně kvůli filmům, ale spíš kvůli taj- né erotice, která vypukala hned jak zhasla světla. Uvaděčky věděly a dělaly co mohly, aby chování ve tmě učinily přítrž. Vše marně. Usazovaly puberťáky dívčí i chlapecké zvlášť. Vždy- ky řadu kluků a řadu holek. To byla právě ta chyba, když chtěly něčemu zabránit. Nutně to vycházelo tak, že za řadou holek byla řada kluků a tím vznikaly ty pravé ošahávací možnosti. Začly jsme nosit podprsenky. Někde jsme se dověděly, že nej- lepší jsou prsa tvrdá. Pak jsme učinily objev: čím těsnější podprsenka, tím kamennější obsah. Zdokonalily jsme to o nadej- chnutí a pak už jsme určitě měly nejbetonovější kozy z celého bijáku. Ale zase jsme se nenechávaly vomakat jen tak vod kaž- dýho. Před setměním jsme prováděly výběr, házely vočima, a sdělovaly si přání kdo by za námi měl sedět. Po zhasnutí na-

stalo napětí. Lavice vrzaly, kluci se přesouvali, uvaděčky pobíhaly s baterkami a snažily se zachovat původní zasedací pořádek, což se nikdy nezdařilo. Holky seděly ani nedutaly. Když se postupně všechno utišilo, každá nenápadně zjišťovala kdo za ní sedí. Někdy se v té tmě každá spletla. Pak to nastalo, nenápadná ruka na rameni a zkusmo tam chvíli setrvala, posunula se, setrvala. No a to jsme buď dál ani nedutaly, taky jak dutat při tom nepřetržitým nadechování, a nebo, podle toho o koho se jednalo, jsme ruku odsunuly. To šlo udělat mnoha způsoby. Od takového, který dovoľoval zkusit to za chvílku znova, až po takový, který byl odmítnutí definitivní. Kluci tomu většinou rozuměli. Odmítnutý to příležitostně zkoušeli jinde. Přijatý byli různě divoký. Nejodvážnější se pokoušeli vpravit pod podprsenku, což jsme nedovolovaly. Taky to pro těsnost nebylo dost dobře možný.

Ani za erotikou jsme nechodily vždycky. Někdy na to nebyla nálada, jindy se nám nikdo nelíbil. Chodily jsme bejt vtípný a zlobit personál, kromě Tonička. S Toničkem jsme chtěly vycházet, neboť z toho byl prospěch. Toniček byl jediný mužský uvaděč. Malinkej, s hlavou jako trojúhelníček. Když mu Děna dala mezi dveřma pusku, mohly jsme jít všechny tři zadara. V řadě jsme se hlasitě chechtaly při nejvážnějších scénách. Komentovaly jsme děj a radily hercům. Kejchaly jsme, smrkaly, krkaly. Až nás začali vyvádět. Další den to všechno znova a pokud možno víc. Zavolali na nás okrskáře Kočího. Přemysl Kočí to vzal a pronásledoval nás. Napoprvé jsme ještě unikly, jenže Slavií jsme nemohly dobrovolně opustit. Vůbec nás už tam nepouštěli a tak jsme kazily představení zvenku. V průchodu u nouzových východů jsme si nadělaly zásoby sněhových koulí. Pak jsme naráz východy otevřely a všechno namrskaly do hlediště. Druhý den znovu. Jenže za mým nouzovým východem již číhal okrskář Přemysl, lapil mě a vlekl na okrsek. Holky šly se mnou, že mě v tom nenechaj. Kočí nám to dal. Zamknul se s námi a hned začal telefonovat, prý k Apolináři, aby si pro nás přijeli. Dal se do výkladu co je Apolinář, a cože tam můžem očekávat. Apolinář je něco mezi věznicí a nemocnicí pro lehký holky. "Víte co sou lehký holky" "Nevíme" zapíraly jsme.

"Však se to dovíte jestli to nevíte, ale vy to víte" burácel Kočí. "Tam vás vyšetřej od hlavy k patě, ale ani hlavu ani patu vám vyšetřovat nebudou. To uvidíte co vám vyšetřej" chtal se. Moc jsme tomu nevěřily, ale hrůza na nás padala. Kočí pak vyprávěl, že budem na celách kde nebudeme mít ani kapesník až se rozbulíme. Budeme nucený smrkat do malýho vo-
kýnka kde bude chňapátko na nos. Po tomhle jsme mu věřily pokud možno ještě míň. Nařídil nám vyndat věci z kapes. Prohlížel je a posmíval se jim. Nalezl psí chlup, který bedlivě prohlížel a sáhodlouze uvažovat odkud asi pochází. Že od psa mu na mysl nepřišlo. Bylo devět hodin a pomalu půl desátý, když to Přemysla přestalo bavit. Propustil nás potrápený s vědomím, že budeme mít doma malér, což jsme taky měly a nemohly jsme vysvětlit, kam nás vítr zavál. Příště jsme dostaly Kočího my. Byl vypasenej, že supěl ulicema a dal se z dálky poznat. Taky že jsme ho poznaly a bleskově jsme ukuly plán. Počkaly jsme až si nás všimnul. Vzápětí jsme se daly na zběsilý útěk. Zajely jsme do nejbližšího domu a vyběhly k půdě, hned jak jsme zaslechly vrznout domovní dveře. Slyšely jsme Přemyslovo chrčení při zdolávání pater. Na poslední schodiště jsme mu vyšly vstříc. Byly jsme velmi zdvořilé a hovorné "Dobrý den pane SNBé, dobrý den pane Kočí, kampak kampak tak narychlo. Vy asi soudruhu honíte nějaký zloděje ale tady nikdo není, nikoho jsme neviděly, česný slovo" Kočí lapal po dechu, rudnul a blednul. Jak se mu podařilo promluvit, začal vyšetřovat, co u tý půdy děláme. "Sportujeme soudruhu SNBé" breben-
tily jsme jedna přes druhou a Kočího tvář potemněla. Překotně jsme se daly do vysvětlování, že jde o hru, ve které se najednou řekne "teď" a to je start. Zvítězí ta, která je nejdřív u půdy nejbližšího domu. Nechcete si zahrát s námi, nabí-
zely jsme přátelsky. Nechtěl. Napomenul nás, že v cizích domech nemáme co pohledávat. Stejně s námi hrál. Při příštím setkání přišláp Sáše nohu a tvářil se, že o tom neví. Když skučela, krčil udiveně čelo a vrtěl hlavou. "Já že ti stojím na noze, to ne, to v žádným případě." Kočí nás záludně zpo-
vídal kdykoliv nás potkal, což bylo vždycky v okolí Slavie,

protože jinak on asi ani nechodil.

Panička se nám časem skutečně odstěhovala na druhý konec Prahy. Bylo nám líto Arana, že nás už nebude tak často mít. Každý den jsme přes Prahu přece jen jezdit nemínily. O paničce jsme věděly, že je tak vyděšená, že Arana nikdy nepustí z vodítka a nikdy mu nesundá košík. Plížila se s ním kolem zdí, sama na pokraji hysterie. Jakmile v dálce zahlídla psa nebo dítě, hned se otočila a vlekla Arana v hrůze pryč. To jsme teda nechápaly. A Aran se od ní nakazil, začal bejt taky takovej vyděšenej. Do Košíř jsme zpočátku jezdily pravidelně jednou týdně. Jenže panička se nezdála našema návštěvama dost nadšená a tak jsme jezdily pořád řidšejc. Taky jsme paničku vždycky nezastihly doma a klíče od tohohle bytu jsme už nedostaly.

Čekaly jsme na paničku před bytem, Aran uvnitř tiše kňučel. Když už jsme to chtěly vzdát, objevila se pí Pate celá omládlá s důstojníkem po boku. Příště s ní byl důstojník zase. Taky nám panička vyložila, že Aran už ven ani moc chodit nechce, že nejrači jen před dům, vyčurat se, trochu si počuchat a to mu stačí. Byla to celkem pravda. Ani jsme se Aranovi nedivily. Na vycházky kolem bloku, s věčným uhýbáním a couváním by jsme taky nebyly zvědavý. Vzdyla jsme tedy Arana i s paničkou a všechny ty divoký hry, honičky, a válení v trávě na jedný hromadě.

Ale vlastně jsme nevzdaly nic, protože všechno už stejně nešlo. Zbylo z toho pár odložení zestárlýho a změněnýho psa k Sáše, když panička odjížděla s důstojníkem na dovolenou.

Dál jsme se vezly samy.

22. V. 1984

I. Jen prostou radost zažívat
a pivo pít a dobře spát
- to vše mi pánbůh dávno vzal
jsem tu jak sesazený král
jako král dlící v exilu
a díky tomu omylu
vám teďka básně musím psát -
Jen prostou radost zažívat!

II. A co se budeš dále hnát
- jen prostou radost zažívat -
je pryč ten věk kdy měl jsem vztak
jen chudobu mám za oblek
a dřív než přejde roků pár
budu už nenávratně stár
a potom vysvobozen snad
Jen pivo pít a dobře spát!

III. Jen pivo pít a dobře spát -
jak v nesmrtelnost nedoufat
když denně tisíc příkoří
mnou tříská - bouře na moři -
Národní výbor - StB -
jsou jako stupně do nebe
a přitom bídu mám a hlad
- jak v nesmrtelnost nedoufat!

x x x

12. VIII. 1984

Je prostě chladné léto Seděl jsem
v šest hodin na zahradě a pak
jsem musel vejít dovnitř
Teplo a vůně vychlastané hospody mne ovanuly
vše obsazeno jenom jeden stůl
byl volný Stůl to štamgastů
co přicházejí si pohodlně po osmé
Vedle v koutě jsem seděl s Kotkem
a vedl řeči o bohu a nesmrtelnosti
Dnes tam sedí místní opilec
muž jejž jsem potkal už ve všech zdejších
hospodách
ouřada s lebkou neandrtálskou
snad ho tahali kleštěmi
Soudružka Grebeníčková kterou jsem dnes potkal
před svým domem
ukrutně pospíchala
Snad napsat nový esej o panu Lopatkově

Evžen B R I K C I U S

Poslyšte osobo

Poslyšte osobo
neběžely kolem děti?

Pro prosa pod rosou
raďte pole neviděti?

Poslyšte osobo
nebuďte hned skočdopole
Dopoledne pole
zřiká se své ranní role

Poslyšte osobo
nebo mě snad neslyšíte?
V poledne se zvedne
prosa mu na míru šité

Poslyšte osobo
neviděj' kdo kolem chodí?
By hrálo nastálo
rolí co se polí hodí

Poslyšte osobo
ptám se vás bezmála posté
Hopsasa hejsasa
prosa jako z vody roste

Poslyšte osobo
jinak jsou na hlavu zdrávi?
Má ale namále
než se noční múry zbaví

Poslyšte osobo
viděj' si na špičku nosu
Už šera večera
bejvaj neúprosná k prosu

Poslyšte osobo
že jen na jedno brdo 'sou?
Uspané zůstane
jako podsečené kosou

Poslyšte osobo
komu není dáno shora...
Kosení osení
to není jen metafora

Poslyšte osobo
nemaj' mě za utřínosa
Lže tuze iluze
že se kosa lekne prosa

Poslyšte osobo
že vy mně to říct nechcete?
Leč ranní svítání
budí proso neproseté

Poslyšte osobo
věříte přec svému zraku?
Neproseté proso
čacký čeká na svou čáku

Poslyšte osobo
máte mě snad za dobráka?
Na draka je čáka
již má proso bez strašáka

Poslyšte osobo
kdo se vám o proso prosí?
Čabraka strašáka
v poli prosu štěstí nosí

Poslyšte osobo
nedělej' s tím žádný fraky
Abraka dabraka
co je strašák bez čabraky?

Poslyšte osobo
osobně to nechápejte
Strašák bez čabraky
stál by v poli jak věchejte

Poslyšte osobo
jsou u vozu kolo pátý
V postroji prostoji
sí zas paty do prostaty

Poslyšte osobo
sama jsou máma či táta
Prostátá prostata
dostane se natotata

Poslyšte osobo
nejdou vrátnej do podsvětí?

U prosa prostata
horší je než kopa děti

Poslyšte osobo
hned dvě mně chybí z té kopy
Jsou kopě na stopě
o čemž svědčí v poli stopy

Poslyšte osobo
beru vás za obou svědka
Říkáte dvě máte
pročpak jste to neřek' hnedka?

Poslyšte osobo
chtěj-li se vylízat z bryndy...
Dvě děti v objetí
šly tu na svatýho Dyndy

Poslyšte osobo
hned řeknou kam šly ty děti
Přes proso naboso
přešly od desíti k pěti!

Uzrálo rozhodnutí
sýr zplesnivěl
a stud zůstal cestou.
Kosu zubatou, rezavou
si nesu přes rameno
část obilí je nesžetá.
Sklepy jsou prázdné
víno ještě nedozrálo.
Tolik jsem se těšil,
sám nevím.

x x x

Dalí mu křídla
a plášť neviditelnosti,
ostříží zrak
jemný čich,
umí hrát v kostky
pít až do dna.
A dál, dál, dál?
Snad se dočkáme.

x x x

Máme na hlavách věnce,
jaké pletou dívky,
když z jara zpívají v lukách.
Pohanské koruny z pampelišek
a travin ostrých jako dýky,
nebo písňě,
které obětuji staré krále.

x x x

Mluvko povídej
o zahradách o kterých jsme četli
na poslední chvíli,
a potom s vránou
křížem krážem
sezobli pár moudrostí.

Mluv!
před opuštěnou zahradou
před zatoulanou kočkou,
které se zdá
že nosí oslí uši.

Ale nezapomeň,
že to co říkáš je pravda.

x x x

Z daleka nesu
traviny s ostřím
a klasy s hroty
Z jiné strany přináším
listy ostré chuti
kúry různých vůní
a taky nejsou na prodej.

x x x

Cesta se zpítou muzikou
stejná jak omšelý marš.

Miha se nezvedá
otěže bezvládné
na koňských šijích,
odrostlí chlapi zpívají
o svých láskách,
asi je milují.
ale ještě radši
by odhalili
co za tím vězí.

Mezi vánocemi a Novým rokem

Petr měl sen. Zdálo se mu, jak sestupuje po točitých schodech do podzemí. Spatřil na nich černocho podobného Jimí Hendrixovi. Vešel do velikého sálu, kde najednou hrálo padesát elektrických kytar. Neznal je všechny, ale měl pocit, že každého z nich již někde viděl. Stál tam a hleděl na ně. Najednou všichni jako by zkameněli. Všechno se zastavilo. Kytary jako na povel utichly. Nerozuměl tomu. Strčil do jednoho kytaristy, ale ten se ani nepohnul. Stále stejně pevně držel svou kytaru. Petr opatrně zmáčkl jednu struhu a sálem zazněl její tón, ale o to horší bylo ticho, které se ozvalo potom. Padesát elektrických kytar mlčelo a pak uviděl ten podivný gramofon, u kterého byla jediná deska. Byl to skoro obyčejný gramofon, jako bývaly gramofony na začátku tohoto století, jen z jedné strany byl upevněn soustružnický nůž. Nevšíml si ho a nasadil desku, ale jakmile přiložil přenosku, z druhé strany přijel soustružnický nůž a začal desku soustružit. Soustružil přesně a vždycky jen o jednu drážku, takže desku bylo možno vyslechnout, ale po přehrání zůstala jen hromada černých pilin. A kotouč se točil dál. Musel dobře poslouchat. Ozvaly se varhany a pak hlas, který říkal: "Tito mrtví budou vzkříšeni, až někdo zpodobní jejich obraz ze sněhu a z ledu jim vytvoří kytary, na které by mohli hrát. Musí vytvořit všech padesát postav najednou, ale pozor jakmile by na jednu jedinou zapomněl, není už naděje pro nikoho z nich a on zahyne s nimi". Podíval se do sálu. Viděl je všechny a snažil si je všechny zapamatovat: Brian Jones, Jimí Hendrix, na podiu stáli Otis Reding a Janis Joplin. Všichni jakoby se dívali na něj a Petr jim slíbil, že je zachrání. Pak již to nemohl vydržet a vyběhl ven. Dveře, kterými vyběhl ven za ním nezadržitelně zapadly. Probudil se a musel do školy. A dny běžely, každý den byl stejný jako ten předchozí. Někdy pršelo, jindy zas byla neděle. Všechny byly stejné

a prázdné. Až jednou napadl sníh. Věděl, že se nesmí nechat chytnout do léčky, protože první sníh nevydrží dlouho. Přišly vánoce a Petr odejel na hory. Viděl množství sněhu a dal se do práce. Tvořil jako sochař a pracoval celé hodiny bez rukavic. Tak práce rychleji ubývala. Zvykl si na to. Ke konci roku přišla přece jen obleva a Petrovi chybělo patnáct soch, když první sochy začaly tát. V noci ze Silvestra na Nový rok nešel spát a tvořil. Ani si nevšiml, že okolní chaty svítí dlouho do noci. Nenapadlo ho, že začíná nový rok. Najednou přišla skupina lidí a uviděla podivného sochaře uprostřed noci a začli stavět s ním. Za chvíli stálo všech padesát soch a každá měla kytaru z ledu, jako kdyby chtěla něco říci. Petr ztratil vědomí. Když se probрал, ležel na palandě v chatě a nějaké děvče hrálo na španělku Hey Joe od Jimi Hendrixe. Posadil se na posteli a zeptal se jí: "Víš od koho to je?" Děvče zavrtělo hlavou: "Ne, ale líbí se mi to." Petrovi se splnil sen: Jimi Hendrix byl vzkříšen. A tak se každému splní jeho sen, jenže jinak než si představuje, ale určitě se splní.

Zatracená padesátá léta

Krátce po vydání IV. dílu Pamětí Václava Černého, zveřejnil Milan Šimečka článek "Zatracené dějiny".

Proč "zatracené dějiny"? Inu proto, že Václav Černý "zatratil" ve svých Pamětech padesátá léta a v nich i exkomunistu Šimečku. Šimečka totiž přiznává: "i mne staví paměť Václava Černého před soud za mé bolševické hříchy". A hned v tom vidí projev zloby /"zloba této paměti"/, jež mu nedopřeje klidu". "Stavět před soud" také Šimečku /a ostatní, za něž chce hovořit/, lze přirozeně jen "bez odstupu, bez shovívavosti, bez nadhledu a hlavně bez odpuštění". To může činit jen paměť "zraněná", především však paměť "hněvivá", "zavilá a nelitostná", "zatracující", "pohrdavá", "podrážděná", "nepřesná a nedůstojná", "třídně nenávistná". Václav Černý měl zřejmě zabránit své paměti /snad "censurním nátlakem, který vychází z důvěry v nějakou objektivitu dějinných skutečností"/, aby "stavěla před soud" a měl naopak Šimečku omluvit, alespoň tak, jak to činí sám pro sebe Šimečka: "mé hříchy ovšem spočívají hlavně v nezralosti a hlouposti, a s těmi si musím poradit už sám". Václav Černý však mj. právě "bolševické hříchy" uchoval ve své paměti jako "dějinné skutečnosti", a to "dějinné skutečnosti" odsouzeníhodné. To mu však Šimečka neodpustí. Proto ho také nepochopí a v nepochopení potrefně soudí.

Tak Šimečka čtyři odstavce po konstatování, že "čeština se tu /v Pamětech Václava Černého/ ozývá v téměř zapomenuté šíři", přiznává: "tím hlavním, co mě na Pamětech Václava Černého odpuzuje, jsou slova". A vybírá "několik charakteristik", aby je shledal "nízkým" a "němým" "láteřením" plným "pokrytectví knižních slov", které "nevypovídá o lidech nic, pouze je zatracuje". Problém je však v tom, že ony "charakte-

ristiky" ve svém kontextu vypovídají "o lidech" mnoho. Právě jejich výmluvnost a výstižnost Šimečkovi vadí. Jejich "němost" by, pravda, nevadila. Že má "charakteristika" hodnotový charakter, není přece vinou Václava Černého. A byl-li někdo "hadí muž", je to snad vinou Václava Černého? Zlobil by se Šimečka, kdyby Václav Černý nazval nějakého nedobrého Japonce "titěrným japončíkem", stejně jako se zlobí nad "titěrným hebrejčíkem" u "charakteristiky" s. Arnošta Kolmana? /U Černého je řeč o Kolmanovi druhé poloviny čtyřicátých let a nikoliv o dalších peripetiích jeho osudu./ Šimečka uvádí tyto nápadně negativní "charakteristiky" v jednom kumulovaném citátu, aniž ozřejmí osoby, o něž jde. Přinejmenším tím ztěžuje práci s textem. Nechť si však čtenáři sami Šimečkou vytržené "charakteristiky" zasadí do kontextu Černého Pamětí. Šimečkovou podsouvání antisemitismu Černému je jen laciný pseudoargument, který má nahradit žalostně se nedostávající konkrétní a věcné argumenty; jako takový lze ho přejít. /Proč však několik pasáží u Černého může být chápáno jako projev "antisemitismu", nechť - ale v dobré víře - vyloží povolanější. Výklad ten nebude zřejmě jednoduchou záležitostí. Mnoho mých starších přátel - jde o příslušníky předválečných generací - vidí v některých pasážích Černého Pamětí projevy antisemitismu. Není mimořádná citlivost v otázce antisemitismu specifickým problémem předválečných generací? Není asi náhodou, že osobně se často setkávám s kultivovanými i primitivními projevy antisemitismu, ale - výlučně právě u příslušníků předválečných generací. /Šimečkovi přece nevadí nějaký Černého "antisemitismus", nýbrž jeho pamatování padesátých let.

Tady měl Černý předem /na způsob předběžné censury/ konsultovat pojetí dějin. Černý ve svých Pamětech /tedy ze své zkušenosti/ vytýká personální nositele "zmonopolnění moci po únoru 1948 a překotné stalinizace poměrů". Jak si to může dovolit, když "dějiny" jsou "v konečném důsledku produktem rozsáhlé ... determinace", jak v souladu s nejvulgárnějším marxismem uvádí Šimečka? Jak může Václav Černý "dějiny" "soudit", když "dějiny se dají vysvětlit, ale nedají se sou-

dit"? Pravda, podle nejvulgárnějšího marxismu se dějiny dají snadno "vysvětlit". Podle vulgárního marxismu se dají dokonce i snadno "soudit", a v praxi neplatí, jak uvádí Šimečka, že "k ničemu to není". Ono to popření nejen české, ale vůbec evropské duchovní tradice, jak ho u nás vidíme od konce čtyřicátých let až dosud, je snad něčím jiným než "souděním dějin"? Vulgární marxismus dějiny "soudil" právě proto, že je snadno "vysvětloval". Ale Černý nepíše dějiny, píše s v é p a - m ě t i . Tato záměna je pro tuto Šimečkovu reakci vůbec charakteristická.

Leč jsou-li dějiny tak determinované, jak uvádí Šimečka, "co má vlastně člověk dělat, když už se jednou narodil do mizerných dějin?" Nu, chovat se jako člověk, tedy konkrétně ne tak, jako ti, které Černý ve svých Pamětech "staví před soud". A že ti "souzení" byli v těch "mizerných dějinách" "párkrát docela šťastni"? Když Pavel Kohout pěl, že "zítra se bude tančit všude", tisíce politických vězňů vědělo, že pro ně ten "zítrěk" přijde za léta, pokud se ho ve zdraví vůbec dočkají. Mnozí se nedočkali. Lze těm vězněným a jinak persekovaným vyčítat nedostatek pochopení pro štěstí těch, pro něž onen "zítrěk" byl už dneškem? /Jaká demagogie! Vždyť člověk není šťasten díky "mizerným dějinám", ale jim navzdory! /

"Nějaké konkrétní sociální skupiny Čechů, které "povolal stalinismus k hostině" si Šimečka v Černém "zmiňovaných sociálních kategoriích" nedokáže představit. Je otázkou, zda je vůbec ochoten dosadit do nich konkrétní osoby. A do každé černého "kategorie" by jich bylo! Jen chtít!

Šimečkovu trvzení, že "vínou" na průběhu dějin mají všichni zúčastnění" je hrubě laciné. Předně mnozí /až nesčetní/ byli z účasti "na průběhu dějin" více či méně dokonale vyloučeni - někteří byli popraveni, jiní uvězněni, atp. Pro ty zbylé - "zúčastněné" - máme přinejmenším tři druhy viny: právní, politickou, morální. Zavinění pak má různé míry. Nechce-li se to vidět, lze přímo napsat, že oběťmi průběhu dějin byli všichni zúčastnění a "vínou měla jen a pouze deter-

minace dějin".

"Vyrovnat se s vlastními dějinami" je jistě pro národy důležité. Václav Černý se s českými dějinami čtyřicátých a padesátých let vyrovnal tak, jak to dosud nikdo neudělal a na základě osobního prožití doby už asi nikdo neudělá. Ti, kteří se nechali pozvat "stalinismem k hostině", ať už se nechávají zvat až dosud či ne, ať už jsou zváni až dosud či ne, ti Václavu Černému jistě pomník nepostaví, ani to nedovolí jiným. Naštěstí to Václavu Černému není zapotřebí - m o n u m e n t á l n í jsou jeho Paměti samy. Kdyby měly být pomníkem, jistě je, že ten pomník bez čerstvých květin nezůstane.

Že četba těchto Pamětí, vždy poutavá a strhující, nebude vždy veselá, že bude vždy rozbíjet "optimismus přímo programový", není zcela určitě vinou Václava Černého. Snad je to vinou oněch "mizerných dějin" a dodejme -jejich horlivých aktérů.

A zcela na závěr. Pokud podmínkou nejlepšího způsobu, jak se s vlastními dějinami padesátých let vyrovnat, je, že musí být napsány komunistou, který prohlédl, měl by si takový autor pospíšet a hlavně - neměl by začínat letopočet rokem svého prohlédnutí. Jinak je nebezpečí, že duch Černého Paměti - "jednoho z nejhorších" - podle Šimečky - způsobů, jak se s vlastními dějinami vyrovnat, bude volně vát, zatímco stránky různých "Zatracených dějin" budou se rozmáčet na hnojišti, na které jejich autoři sami s větší či menší pracovitostí vyváželi. I to snad Šimečku "dost děsí". Aby totiž Černého Paměti nezůstaly definitivním "soudem" nad léty, kdy páchal "bolševické hříchy, spočívající hlavně v nezralosti a hlouposti" a kdy byl "párkrát docela šťasten".

A již jen osobně. Některé z lidí, které Václav Černý tvrdě "soudí" osobně znám, mám je rád a vážím si jich. Já je znám dnes a Václav Černý je znal v době, na kterou vzpomíná. A i kdyby ho v detailech místy jeho paměť klamala, nic by to neměnilo na dokonalosti /definitivnosti/ s jakou se mu konec

čtyřicátých a padesátá léta v jejich podstatě podařilo prostřednictvím své paměti oživit - ve vší jejich zručnosti - pro nás i budoucí. Padni, komu padni.

Praha, 9.5.1984

Poznámání.

K počtě Janu Lopatkoví a Andreji Stankoviči - u příležitosti jejich narozenin - zamýšlel jsem přispět článkem o Ústavním soudu, jak uvažován ústavním zákonem č. 143/1968 Sb. o československé federaci. Z něj, žel, laxností některých exkomunistů sešlo. /Jeden z nich se dokonce vyjádřil, že "za daného stavu by se zřízení ústavního soudu mohlo obrátit proti Chartě"!/

Místo potřebných materiálů k zamýšlenému článku dostaly se mi do rukou dva rozsáhlé texty. A. Klimenta "Nuda v Čechách" a M. Šimečky doslov k Orwellovu "1984".

Rozhořčení z 9. května 1984 se opakovalo v intenzitě nezměněné. Co bylo především jeho příčinou?

U přešlechtěného románového kýče Klimenta, to bylo stejně zvrhlé /amorální/ pojetí viny "na průběhu dějin", jak prezentováno Šimečkou v jeho "Zatracených dějinách".

U zcestného /naprosto neadekvátního/ doslovu Šimečky k Orwellovi jeho úplné nepochopení Orwellova stěžejního díla. Zde psychologicky zajímavá otázka: Ztotožňoval by se Šimečka 15 let po svém "prohlédnutí" s W. Smithem i tehdy, kdyby nahlédl, že Orwellův "1984" je s a t i r o u n a r e f o r m n í h o k o m u n i s t u , napsanou navíc pár let předtím, než Šimečka páchal své "bolševické hříchy" a čtenou jím v době, kdy je ještě páchal?

6. 2. 1985

Jiří D A N Ě L

Zvířátko stopou vykročilo
rozlehlý večer přihořívá
v dešti se žebřík zvolna kývá
Bylo - Nebylo
prázdná pod nohama
nahore propast dole jáma
sladší než med se mezi nimi vznáší
prach který za kočárem práší

Anděl a rukavice

"Kníže Josef Antonius Leopold, vévoda ..." pomalu a obtížně slabikovala stařenka nápis na velikém balvanu, zpola se už propadajícím do země. Stála v posekaných kopřivách, které rychle vadly v poledním slunci, malá, drobná, stará ženská ve vybledlém pracovním obleku. Když přestala oškrabávat mech, pokrývající kámen a slova na něm vyrýtá, otřela ostří srpů cípem modré kazajky a dala se opět do práce. Levou rukou, chráněnou koženou rukavicí uchopila vždy několik vysokých kopřiv najednou a pak se je snažila srpem podetnout. Stonky byly u země silné a dřevnaté, srp od nich odskakoval a některé jen nalomil. Ty pak bylo třeba oběma rukama odtrhnout; šlo to ztěžka a nechráněná pravička se často setkala se žahavými listy. Stařenka se namáhala, až kolem kamene vznikl široký kruh, zbavený toho neřádu, jak kopřivy nazývala. Potom se podívala na hodinky, zahrozila srpem plevelu, který lhostejně pohyboval lodyhami všude kolem a šla si odpočinout. Posadila se u kamene, opřela se zády a jazykem si slinila hřbet ruky, pokrytý bílými, červeně ohraničenými puchýřky. Choulila se na sluníčku, teplý kámen pěkně hřál do zad, ústa se jí otevřela a oči zavřely.

Kámen se vynořil ze země. Bílý jelen vyběhl z houštiny, pádil a přece pomalu se vzdaloval, dlouhými skoky se vznášel nad živými ploty, které dělily zahradu do pravidelných obdélníků, bílý, byl úplně bílý. A potom se náhle zastavil, vysoko nad zemí, obrátil hlavu ke kamenu a zůstal tak.

Z druhé strany se blížil jezdec. Měl bílý oblek, klobouk, zbraň.

"Znáš mě," zeptal se stařenky. Vytasil šavli a ukázal jejím zakřiveným koncem na nápis. Stařenka slabikovala: "Kníže Josef Antonius Leopold..."

"A dál to není?" otázal se přísně jezdec, pobídl koně a ten vyskočil nahoru na kámen. Vzepjatý na zadních, přední kopyta nad hlavou nebohého stařenky stál jezdec v třmenech, šavli nad hlavou.

"Zapomněla jsem si brejle," šeptá stařenka...

"Máňo!"

Kámen se ponořil. Stařenka si olizovala popálenou ruku a polekaně mrkala v ostrém světle.

"Pořád bys spala, viď," řeklo to ostré světlo.

"Nezlob se Rózo, já jsem pracovala." Ukázala kolem dokola na místa zbavená plevelu a ukázala Róze také očištěný kousek nápisu:

"Nezlob se."

"Ach ty," mávla Róza rukou nad ní i nad nápisem, ale doopravdy se nezlobila. Stejně se pořád trochu usmívá. Má už takovou tvář, širokou, starou, usměvavou. Přinesla svačinu. Babičky okusovaly rohlíky s máslem; namáčely je do plecháček s bílou kávou z modré smaltované bandasky a povídaly si. Velké červené květy namalované na konvičce přilákaly čmeláka; hlasitě se pokoušel proniknout ke sladké vůni malou mezerou mezi okrajem a víčkem. Máňa ho odehnala kapesníkem.

"Je vás už málo hoši", rozloučila se s ním, když ho ztratila z dohledu. Zlobily jí oči. Ale horu, vysokou skalnatou horu za řekou na druhé straně údolí viděla pořád dobře. Nebo si ji tak dobře pamatovala? Celý život ji měla na očích.

"Já ti někdy," vyprávěla Róze, "Když večer si před spaním dávám sítku a koukám do zrcadla, vidím tu horu před sebou, jako by byla za mnou."

Obě zvedly oči a dívaly se na obrovskou, šedomodrou skálu, zavěšenou vysoko nad plachtícími ptáky, vyzařující do údolí ticho, zřetelně oddělené od klidu letního poledne, mlčenlivé, jiné ticho.

"Jen ty se koukej do zrcadla," usmála se Róza. Pořád se usmívá.

"Rači se taky jednou podívej do okna támhle u altánu. Uvidíš. Uvidíš před sebou zahradníka, jak pije bezinkové

vino. Pije hned ze dvou skleniček a jak dolévá. Jednu sobě, druhou Andělce. Napij se Andělko, usměj se," usmála se hodná Róza a odplivla si. Bílá slina se houpala na zeleném listu a pomalu, pomaličku se přibližovala k zemi.

"Je léto Rózo", smutně řekla stařenka a přitiskla si svědící ruku ke rtům.

"Jak myslíš." Róza poskládala konvičku a plecháčky do igelitové tašky, zavázala si na zádech stuhy zástěry a pomalu odcházela. Po několika krocích se ještě obrátila: "Na jaře jí bude sukně krátká, tý tvoji Andělce." Už se neusmívala. Zvedla ze země hrábě, ztěžka se o ně opírala a mumlala si pro sebe: "Dopadne stejně jako my, hloupá..."

Nebyla to zlá ženská, ta Róza.

Stařenka zůstala sama u kamene. Prohlížela si upřeně bělavé otisky zubů, hluboko vytlačené mezi modrými žilami. Potom si přečetla nápis a nakonec se pomalu, proti své vůli obrátila k altánu.

Dívala se tam dlouho, dobře viděla skrz dřevěnou stěnu. Viděla vnučku, jak se vesele směje. Zahradník jí rozepíná blůzičku a ona se trochu brání - "ale pane zahradníku" - opravdu jen trošičku. Sklenička s bezinkovým vínem se převrhla, husté žluté kapky stékaly na dřevěnou podlahu, taková krásná vůně, krásný den a teplý, letní ...

Není to dobré na oči, dívat se do slunce. Zčervenají a pálí jako kopřivy.

"Kníže Josef Antonius Leopold..." Přečetla si Máňa znovu. Trochu se jí točila hlava, když se poprvé rozmáchla srpem, ale brzy to přešlo. Kopřivy pomalu a odevzdaně padaly, kruh kolem kamene se zvětšoval a vzadu nad horou se ukázal první bílý oblak. Stařenka se tam nepodívala, ale věděla o něm. Věděla také, kdo stojí u kamene a na co se jí zeptá.

"Chceš usnout nebo se probudit, Máno?"

"Mám takovou chuť na trochu vína z bezinek," odpověděla /nebo si to jen pomyslela?/ Stiskla u země stonek vysoké kopřivy a jedním rychlým pohybem ruky ho zbavila listů.

Anděl se usmál, zvedl rukavici položenou na nápisu a odletěl.

Viktor F A K T O R

Dětské hry let padesátých

Z připravované rozsáhlejší práce o dětském světě první poloviny padesátých let o hrách pouličních, míčových, rozpočítadlech, říkadlech, parafrázních šlágrů, Matějských poutích, hračkách, hrách stolních, oblíbených atrakcích dětské Prahy apod.

Svět před čtvrtstoletím

Nedlouho po válce a přesto = měřeno soudobými měřítky = idylický čas. Vzduch byl prosycen barvotiskovými iluzemi a kontrastoval se šedivými fasádami činžáků i zbytky rozvalin. Hlasy bědující na poušti tenkrát pro samý jásot téměř nikdo neslyšel. Svět nespěchal ještě tak neskrývaně do krajin zmaru jako dnes, i když i tehdy sestávaly písně doby, při kterých jsme si = věkem přinucení = chodili hrát, ze samých falešných tónů, z nichž občas přeběhl mráz po zádech i duchům méně vnímavým. Dětství však naštěstí nikdy neprobíhá jen v této jediné časoprostorové rovině, ale zůstává s námi neustále a denně je naplňováno novými obsahy. Je studnicí, do které po celý život ukládáme své nejčistší představy, abychom z ní mohli čerpat ve všech neradostných situacích. A to je hlavní důvod proč i hladina našeho dětství = ranná padesátá léta = zůstává nezkalena. Prosvětlena hřejivými paprsky našich duší, odráží věrně naše sny a touhy, které našly svůj hmotný výraz v mnohazměrném prostoru ohraničeném v čase první polovinou padesátých let tohoto letopočtu a místné geografickými souřadnicemi "vesmír = naše Galaxie = Mléčná dráha = = Sluneční soustava = Země = Střední Čechy = Praha". Pokusím se vytvořit z letmých postřehů paměti zasvěcující obraz dětského světa generace, vržené do existence v době vrcholících

zběsilosti po jednom z výbuchů sopky násilí a hněvu, opakujících se v nepoznaných a snad i nepoznatelných zákonitostech tajuplných kosmických rytů:

Ve školních budovách, z kterých jsme se vraceli potřásnění od inkoustu ze stědře doplňovaných kalamářů, se střídaly hodiny katechismu s hodinami světských nauk = zbavených převážné většiny odkazů k dědictví antiky, které čas od času začínaly hromadným vytrhováním fotografií státníků z prvních stránek čítanek a jiných učebnic.

Ulice kolébavými pohyby brázdily archaické poštovní vozy a vyzáblým erárním koníkům visely pod tlamou plátěné pytle s obrokem, a nad Letnou se stavěl gigantický pomník, na který přivážela těžká nákladní auta mramor a žulu přes zamrzlou Vltavu.

Maso, tuky i mouka se vydávaly jen na titěrné růžové poukázky, s kterými se obchodovalo právě tak jako s poukázkami do Darexu, jakýmsi nesmělým a poněkud rozpačitým předchůdcem Tuzexu. A v učebnách rozdávali školáčkům v teplákových soupravách o hlavních přestávkách do puntíkových hrnků, donesených z domova, mléko a ještě přidali křupavý rohlík.

Na každém druhém rohu se ozýval hlahol z útulných hospůdek od stolů s kostkovanými ubrusy a podvečery všední i sváteční v temnějších koutech odlehlých ulic byly plné malých chlapců, kteří si statně přihýbali z mohutných džbánů, plných světlých i černých pív. A na nádražích pobíhali kolem vlaků muži v bílých pláštích s výkřiky "píivóóó, hóórké páárky". K nedělním jízdám chatařů a výletníků posázavským pacifikem přistavovali na bránickém nádraží občas dobytčáky.

Na štanglích u plošin tramvají visely hrozny těl, průvodčí vesele vyzváněli taháním za kožené šňůry, řidiči točili mosaznými klikami a v zatáčkách sypali na koleje plné lopatky písku, a semtam někdo bezstarostně vyskočil přímo doprostřed křižovatky. A občas se vyskytl laskavý průvodčí, který půjčil dítěti kleštičky k proštípnutí lístku, s kterým se dalo přestoupit do nehluchého trolejbusu či do lanovky na Petřín.

Afrika na nástěnné školní mapě, podlepené plátnem, kterou jsem nosil do třídy z kabinetu, byla rozdělena mezi pět geograficky bezvýznamných zemí z nepříjemných klimatických končin. A z oblohy se občas snášely do ulic i koruny stromů v parcích falešné papírové koruny a tiskoviny hovořící o svobodě a nálepky na zápalkách s oblibou představovaly roztočilého pruhovaného broučka, pronásledovaného na brambořištích školními i dělnickými brigádami v bezprecedentní vyhlazovací válce orientálního typu.

V rukou mužů v radiovkách s anténkou dlouhou na půl prstu se pohupovaly dřené a zamaštěné aktovky, skrývající termosky s melťou a tlustými krajici, namazanými škvarkovým sádlem. Periferie zdobily dlouhé dřevěné ohrady s otvory v prknech po uvolněných sucích, do kterých jsme tolikrát nahlíželi a zadírali si do prstů třísky, a zašedlé, prýskané činníky s pavlačemi a společnými záchody byly plné malých dílniček ustrašených a zlověstné fámy šířících živnostníků: krejčích a ševců, truhlářů a zámečníků, sklenářů a knihařů i posledních soukromých vetešníků.

Uprostřed vozovek skotačila hejna dětí, kopala do míčů, skákala panáka nakresleného úlomkem cihly či přes švihadla a náhodná auta hranatých tvarů, sajdkáry a sentinelky trpělivě vyčkávaly na svoji příležitost k projetí. U dveří bytů zvonili podomní obchodníci a brusiči nožů a na konci roku s přáním a nastavenou dlaní popeláři a komíníci.

V novinách se proklamovalo nerozborné přátelství s lidovou Čínou a Albánií, obden byla odhalována podlá imperialistická a sionistická spiknutí a Tito byl nazýván výhradně krvavým psem. V pražských tržnicích nabízely stařenky úhledné hromádky lišek a hříbků.

Na vltavskou hladinu vrhaly hlavy plavců v parných dnech tisíce stínů, děti sbíraly na miniaturních písečných plážích v prohřáté a čiré vodě u břehu říční škeble nebo se pokoušely chytit do papírových kelímků od limonád oukleje, řízky a jiné rybí potěr, vracející se v hojném počtu vytrvale na vyhřáté mělčiny. Na malostranské navigaci hřebelcovali koně, stojící

po kolena ve vodě, pod vyšehradskou skalou se činil plně vytížený převozník, nad Prahou i pod ní překonávala auta Vltavu na ferryboatech, ve vlnách okolo Císařského ostrova se pohupovaly desítky plachetnic a hausbótů a mládež se vrhala vstříc vysokým vlnám od kolesových parníků.

A zatímco dohořívala nešťastná válka v Koreji, bruslilo se v zimě i pod oblouky Karlova mostu, poněkud na šlajfkách. Stařenky v hubertáčích se vlekly setmělými ulicemi a bambusovými pruty proměňovaly v husté chumelenici modravé plaménky lamp v bledé světlo, a z litinových obecních pump tekla na skřípavý ruční pohon voda, kterou ještě tehdy odmítali považovat za pitnou.

V kolejištích hlavních tříd i na chodnicích vedlejších ulic klečeli na koleně opásaném pytlovinou mistři dlaždiči a zručně poklepávali kladívky na poslušný kámen a po dlažbě z kočičích hlav tlačili metaři dvoukoláky, aby u obrub chodníků, blokových tehdy jen zcela výjimečně černou limuzinou na dřevoplyn či uhlířským povozem, občas odklidili víceúčelovým nástrojem = z jednoho konce březové koště, z druhého škrabadlo = pár koňských koblih.

A do průvodů vyjížděly nápadité alegorické vozy, zdobené s cechovní pečlivostí, zděděnou ještě po spolkovém životě bývalého mocnářství. Mezi čtveřicí velikánů dělnického hnutí nechyběl generalissimus Stalin a hesla na standartách měla zcela vyhraněné rysy: primitivní, obhroublé, polopatické a intolerantní.

Ke Spartě a Slavii na tehdy neexistující Letenské pláni, zastavěné nouzovou a později zahrádkářskou kolonií, stálým cirkusem a garážemi, které padly za oběť mladému žháři, směřovaly tramvaje označené X; na posledních vlečnácích jedenáctek, sjíždějících z Letné směrem k centru a dále k Olšanům, vládly stuhy zvenku připevněných pohřebních věnců a jednička s vlečnákem zvaným ponorka projížděla Prašnou branou a pak se kodrcavě proplétala zákruty Celetné ulice k stanici Orloje. Ve výkladních skříních hokynářství cenili bílý chrup z černých tváří zaprášení černoušci z reklam na kávu a uvnitř,

po cinknutí dveří, vás vítala směs ostrých vůní, linoucích se ze sudů zelí a slanečků. Za pultem stále pytle mouky, cukru a hrachu a na nich odpočívaly okrouhlé dřevěné lopatky.

Po vozovce Karlova mostu projížděly tudory, minory a ta-traplány a občas byly přinuceny loudat se za povozy s uhlím a koly dřeva. U chodníků před hospodskými sklepy postávaly masivní povozy se zapřaženými = respekt vzbuzujícími = pivo-varskými valachy, kterým jsem si na rozdíl od dobromyslných pošťáckých koníků jen málokdy troufнул nabídnout ohryzek od jablka či nedojedenou svačinu, zatímco svalnatí povozníci spouštěli na řetězech do podzemí těžké dřevěné sudy se svět-lou i černou sedmičkou, případně desítkou. V mlékárnách nabízeli žlutavé, slané krájené máslo, sýry pod skleněnými poklopy a křupavé pečivo. Mléko plné škráloupů nalévali od-měrkou z konví do přinesených bandasek a jelikož čas tenkrát ještě tolik netísnil, prosvěcovala vlídná mlékařka stálým zákazníkům na pultě vajíčka.

Za výkledními skříněmi cukráren vystavovali na obdiv nespočetné druhy kremrolí, indiánů, věnečků a čokoládových bonbónů a úslužní, i když povětšinou již znárodnělí holiči stříhali a holili za korunu a jejich holirny skrovných roz-měrů stále ještě konkurovaly z posledních sil coby diskusní kluby kavárnám s novinami v dřevěných rámech i hostinců.

A pak se náhle začaly v kuchyních domácností objevovat první televizory s bizarními doplňky = zvětšovacími čočkami naplněnými destilovanou vodou, čtyřbarevnými plexískly = u kterých se navečer k pořadům typu "hádej, hádej, hadači" schá-zeli nájemníci z celého činžáku, neboť tenkrát se ještě nepovažovala návštěva souseda = byť i ze zjištěných či mali-cherných důvodů = za vážný prohřešek proti dobrým mravům, na ulicích se začaly množit sedany a spartaky a v hračkář-stvích začal převládat bakelit. Ještě stále jsme si hráli, ale náš dětský svět začal ztrácet soudržnost a rozplýval se do ztracena. A pak mi najednou začali všichni říkat: "nehraj si na ulici, nebo tě přejede auto".

ukázky her

POLÉVKA SE VAŘÍ

Po rozpočítání se hráči shromáždí do malého kroužku a natáhnou ruku nad míč, který je položen uprostřed na zemi na předem stanoveném místě. Každý hráč reprezentuje určitou zem = nejpopulárnější v oněch dobách bylo Československo, Kanada, Švédsko, USA, Anglie, Francie, Čína. Vyvolávač říká: "polévka se vaří, maso na talíři, přijde na to, sežere to ..." = dramatická pauza, plná hráčské nervozity = "...třeba...ANGLIE!" Hráč představující Anglii uchopí co nejrychleji míč a snaží se zasáhnout některého z hráčů, kteří se dávají okamžitě na útěk. Podaří-li se mu to, získává Anglie bod a zasažený se tak stává vyvolávačem. Nezasáhne-li, stává se vyvolávačem sám a ztrácí tak možnost v příští hře získat bod. Byla to typická hra pouliční a názvy států s příslušnými body se obvykle zapisovaly k nelibosti domovnic křídou či úlomkem cihly na zdi činžáků.

NA VODNÍKA

Typická pouliční hra z let s nepatrným dopravním provozem - i zaparkovaná osobní auta u chodníků by na rozdíl od hry "Na schovávanou" tuto hru znemožnila. Vozovka představovala řeku, chodníky břehy a pouliční plynové lampy rozsah hracího pole. Jeden hráč se po rozpočítání stal vodníkem a ostatní se pokoušeli přebíhat přes vozovku, aniž by se jich vodník dotknul. Při dotyku se stávali chycení hráči dušičkami, které však bylo za dnes již zapomenutých okolností osvobozovat.

ZA VOZEM

Je možné namítnout, že tato činnost do kategorie pouličních her nespadá, přesto však měla svá ustálená pravidla. Na zadní schůdky poštovního vozu vyskočilo dítě - po případě i více dětí - a přidržovalo se mříží okénka. Ostatní běželi kolem a křičeli "za vozem, za vozem". Vozka předstíral - případně i měl - zlost a práskal bičem.

NA SOCHY

Několik dětí roztočilo hráče, který si zvolil nějaký nepřirozený postoj, na příklad předklon na jedné noze. Hráč musel v této pozici strnout. Nevím jak dál, ale myslím, že hodně záleželo i na výrazu obličeje.

CUKR, KÁVA, ČOKOLÁDA

Předřikávač otočen čelem ke zdi činžáku předřikává formuli: "Cukr, káva, čokoláda, čaj, rum, bum!" Sám si volí tempo předřikávání. Ostatní mají za úkol přiblížit se k němu a dotknout se ho. Na "bum" se však předřikávač rychle otočí a koho spatří v pohybu, ten se musí vrátit do výchozího postavení.

PRASEČÍ HODY

Předřikávač: "Přijela tetička z Číny, přivezla škopíček špinny..." - varianta: "Přijel strýček z Ameriky..." - Pak se optá všech hráčů, co mají z prasete nejraději. Hráči odpovídají: ouško, rypáček, ocásek apod. Předřikávač pak postupně klade hráčům otázky typu: Co je tvá maminka? apod. Na všechny otázky musí hráči stereotypně odpovídat podle toho, co si z prasete vybrali a to pokud možno s kamennou tváří. Kdo se zasměje

prohrál a stane se buď předříkávačem nebo musí dát fant.

PRAHA-BRNO-BRATISLAVA

Po obrubách chodníků se cvrnkala barevná sklička, nejčastěji z rozbitých pivních láhví, či jiné vhodné předměty - mince apod. Na obrubu se nakreslila závodní dráha, sestávající z klikatých silnic, moří, lesů, pouští, řek apod. Kdo se dostal během závodu mimo dráhu, vracel se nazpět na místo, kde stál před posledním cvrnknutím.

KRÁL VYSÍLÁ SVÉ VOJSKO

Hra pouliční, ale i oficiální školní, hraná při hodinách tělocviku na školních dvorech. Dvě řady hráčů stály proti sobě, hráči se drželi pevně za ruce. V každé řadě byl zvolen či vybrán král; ti pak střídavě vysílali jednotlivé bojovníky, kteří se v běhu snažili protrhnout řetěz na druhé straně. Podařilo-li se jim to, odváděli na svou stranu zajatce, jinak byli sami zajati a stávali se součástí řetězu protivníka. Hráno až do zničení jednoho řetězu hráčů či do úplného vyčerpání.

Praha 21. 4. 1982

Ahoj Olinko a Nikolaji,
furt se mi o vás zdá aneb Stankovičovi ve skříni.

Stankovičovi žijí v Praze, obývají obrovskou skříň, která stojí na levém břehu Vltavy. Levý břeh Vltavy, až kam oko dohlédne, vypadá jako nizoučké celistvé pohoří, celé skalnaté, strmě se tyčící. Tam, kde ve výšce končí dům-byt-skříň, se láme v náhorní plošinu. O té však nevím nic. Přes Vltavu vede několik mostů, pravý břeh Prahy je sice Praha, ale proč si to myslím, nevím. Jako Praha to vůbec nevypadá, snad ani jako město. Řeka je kalná, hnědá, teče divoce. Venku se k něčemu schyluje.

Sedíme s Olinkou a Nikolajem u velkého stolu, něco pijeme, snad čaj. Popíšu interiér. Celý byt - skříň je vyložen dřevem a to úplně stejným způsobem jako Krušovická hospoda. Všechno je laděno dozelená. V bytě je spousta koberců, přehozů s třásněmi, všude staré harampádí, ale udržové až nablejskané. Takové milé drobnosti i nedrobnosti. Byt působí velmi prostorně a tyčí se do veliké výšky. Ve snu mě napadá přirovnání - vysoký jako hospoda Pražan v PKOJF. Vedeme vážné řeči. Themat se probralo hodně. Pamatuji si dvě. Jedno se týká nějaké mé cesty. Sama ji označuji "cesta odnikud nikam. Jsem Nikamka a Ničenka". Druhé thema. Stankovičových spratek. Je to adoptovaný chlapec, asi 9-10ti letý, sígr. Stankovičovi najednou už nemohou skoro o ničem jiném mluvit, než že "jakýho to maj' spratka, kterej dělá průser za průserem. Asi je usouží". Během návštěvy byt-skříň mění podobu. Nevím, zda je to způsobeno i změnou povětří. Zevnitř byt-skříň potemní, prýská. Výhled na Vltavu se zamžívá, lítají vzduchem šindele, tašky a bůhví co. Zapomněla jsem popsat okna. Myslím, že zvenku nejsou vidět. Zevnitř však je celý byt prosklený, a to půlka se skládá z jedné obrovské tabule, která přechází do malých skleněných tabulek. Vidíme řeku. Nastává víchřice a všechno

uvnitř se zmenšuje. Vlastně hlavně klesá strop a všechny předměty se před očima proměňují, pukají, chátrají, zvětšují, vydávají zvuky, ztrácejí barvu, látky se trhají, začíná něco praskat, snad okna? Říkám si "nic nového a původního jsem nevymyslela. Je to jako /trochu/ v Pěně dní".

Střih. Skříň-byt-dům. Vidím ho jakoby na stejném místě, ale změnil se v obyčejnou kancelářskou skříň /barvu si nepamatuji/ stojící na chodníku. Řeka zmizela, jsem ve městě a stojím na skřini, dříve bytu a domu, Stankovičů. Ani nevím, jestli se Nikolaj s Olinkou teď tísňí ve zmenšené skřini, nebo jestli se ztrpasličili, nebo jestli nezmizeli. Město pokrývá místo nebo jakýsi umělohmotný poklop. Špatně se dýchá. Já jsem soustředěná na jedno osvětlené okno. Snažím se do něj skočit. Nejde to. Okno je příliš daleko a vysoko i když na první pohled se zdá blízoučko. V okně stojí muž a volá "Skoč!" Mám dojem, že je to otec. Slyším hlasy. Pak si pro sebe říkám: "já jsem to věděla, že všichni mužský jsou zaměnitelný". Je mi to líto.

To je část snu, který se mi přihodil po návštěvě u vás. Nic víc jsem si nezapamatovala a líp to napsat neumím.

Ahoj

Zina

Člověk je nejkuriosnější nestvůra
zemská, sloučení nejvyššího a nej-
nižšího, nejsublimějšího a nejmizer-
nějšího, je fraškovitou slátaninou
všeho možného - je nejpotvornější
netvor, který existuje.

/Ladislav Klíma/

Člověk - to zní hrdě!

/Maxim Gorkij/

Schylovalo se. Vzduch byl přesycen napětím a trčel bez
hnutí nad řekou. Na západě se objevovala zlověstná čern. Zasti-
ňující slunce, ne však celou oblohu, podivné osvětlení. Všechny
bezvýznamné předměty vystupovaly ze svého úkrytu a hrozily
útokem.

Nábřeží bylo liduprázdné.

Na schodech s nábřeží k řece se objevila hlava. Byla těs-
ně nad zemí.

Vlastně pouze oči - zbytek obličeje byl zakryt okrajem
schodiště. Pozorně se rozhlížely po nábřeží. Když se bezpečně
přesvědčily, že nábřeží je liduprázdné, počaly zvolna vystupo-
vat. Nad úroveň nejvyššího schodu. Byly malé a těsně u sebe.
Na vnějším okraji byly lehce vykrojeny a vrhaly zlý pohled.

Pod očima se již počala ukazovat také spodní část obli-
čeje. Pokryta hustým a dlouhým vousem, nečistotami slepeným.

Na levé straně krku velká narudlá bradavice.

Za nedlouho se již objevila celá postava nahoře. Byla
značně malá.

Ale obrovité ruce spadaly až na zem.

Gamon neměl nikdy přítele. Vůbec neznal lidi a vyhýbal se jim. Kdysi za svého mládí potkal člověka. Ten se mu tak zhnusil, že ho Gamon do konce života nenáviděl.

Gamon přeběhl ulici a hbitě se plížil podél domů. Doběhl k nároží. Nahlédl do příčné ulice a zmizel za rohem.

Do dusného ticha se náhle opřel silný vítr. Větrná smršť zvedla všecken prach a spadlé listí.

Předzvěst.

Zavířila jím nad zemí. Na dřevěnou loďku u posledního schodu k vodě dopadlo několik prvních kapek.

Vtom se již objevil Gamon. V levé noze nesl nevelký balíček, zabalený v hedvábném papíru. /Kromě dvou úkonů, o kterých se ještě zmíním, užíval Gamon ke všemu výhradně nohou. Měl je zvlášť vycvičené k vykonávání všemožných./

Pomáhaje si mrštnými pohyby těla dal se Gamon do běhu. Teď už šikmo přes ulici ke své loďce. Seskákal se schodů.

Odvázal ji a naskočil. Odrazil se. Balíček dal pod sedadlo, sám usednul veslovat od břehu.

Nejraději se Gamon uchýloval do svého plovoucího obydlí. Byla to obytná loď, která se kdysi zachytila na úskalí uprostřed řeky. V prkenné zdi nového obydlí měl Gamon malý otvor. Vždy za bouře jím vystrkoval prst jedné ruky.

Kromě toho měl Gamon tužku a mnoho ústřížků papíru. Přinášel si je vždy do zásoby zabalené v papírovém balíčku.

Napsal vždy na jeden útržek několik různých písmen a dal se do smíchu. Smích byl slyšet až na břeh. Kde se shromažďovali věřící z dalekého okolí a modlili se.

Nejčastěji se však Gamon zabýval taháním se za velkou bradavici na krku. Marně se ji snažil utrhnout. Ne bezděky /jak často lidé dělají/, ale vědomě a systematicky. Vydržel tak v intenzivní činnosti i po mnoho hodin. V takových chvílích pro něho okolní svět vůbec neexistoval.

/Gamon nebyl - jak se ani čtenáři zdá - šílenec, aspoň ne v tom horším slova smyslu. Spíše se u něj./

Když dojížděl ke svému domovu, pršelo už vytrvale. Rychle popadl balíček a vběhl do boudy. Balíček byl hozen na stůl a při tom se roztrhl a jeho obsah se vysypal. Přistavil si židli ke stěně, ve které byl otvor /asi 2 cm v průměru/. Vybral si jeden prst a vsunul ho do otvoru.

Byl nejvyšší čas.

Protože vzápětí se zablesklo a po několika vteřinách. Jasně blesky každou chvíli lámaly oblohu, vždy na zlomek vteřiny osvětlily prst.

Vyčnívající z boudy.

Děšť, který se po prvním hromu spustil s plnou silou. Bubnoval do střechy boudy a stékal po jejích okrajích. Studené kapky dopadaly na prst.

Rozstříkovaly se na strany.

/Z rukopisné knihy "Arsemid", 1956-57/

Václav H A V E L

Vážený soudruhu řediteli,

můj bratr mi vyprávěl o nepříjemnostech, které jsem mu způsobil otištěním textu Vašeho příkazu v programu k "Vyrozu-mění" v Divalde Na zábradlí a žádal mě, abych celou věc nějak napravil. Obracím se tedy-soukromě- na Vás, abych Vám vysvětlil okolností celého případu.

Ale začnu od začátku: Příkaz č. 28 jsem našel ve věcech svého bratra už před dlouhou dobou, krátce po jeho vydání. Nevím, zda ho můj bratr odnesl z ústavu omylem nebo proto, že si ho chtěl doma prostudovat, v každém případě však jediné jeho provinění spočívá v tom, že ten papír měl u sebe. Domnívám se, že jelikož nešlo o dokument, označený jako tajný, nelze mého bratra za tohle jakkoliv trestat: sám jistě můžete nejlépe potvrdit, že při dnešním pracovním shonu si všichni bereme ze svého pracoviště práci domů - jinak to prostě nejde. Příkaz č. 28 mě určitými věcmi zaujal / čím, o tom se ještě zmíním/ a tak jsem ho svému bratrovi bez jeho vědomí vzal, což jsem jistě dělat neměl - ale už se stalo. Založil jsem ho do svého archivu a víceméně na to zapoměl. Až teprve teď když jsem letos v létě chystal program k představení své hry a hledal ve svých papírech určité vhodné materiály, objevil jsem ho a rozhodl se ho do programu zařadit. Uznávám, že jsem Vás měl nejprve požádat o souhlas, a že neudělal-li jsem to, byla to hrubá chyba. Plně si ji uvědomuji a upřímně se Vám za to omlouvám.

Z toho, co mi říkal můj bratr, jsem ovšem nebyl dojmů, že si otištění tohoto textu vykládáte jako nějaký výsměch Vaší vyhlášce, Vám, nebo dokonce Vašemu ústavu. To je samozřejmě velice nedorozumění: programy k našim představením nejsou díkobraz a jejich účelem není kritizovat nebo satiricky napadat jakákoli konkrétní opatření, osoby nebo instituce - ostatně kdyby něco takového bylo jejich posláním, museli bychom uvést odkud vyhláška pochází, kdo ji vydal a co proti ní máme. My jsme ji však ne-

otiskli proto, že proti ní nebo Vám něco máme, ale proto, že se nám celý text zdál být jednou z možných ukázek / mohli jsme ovšem použít jakoukoli jinou ukázkou / stále složitější vnitřní strukturovaností jazyka moderní administrativy, což navazuje na téma hry: zabývá se v jednom svém plánu problematikou úřední řeči a dramatickým modelem "umělého jazyka" postihuje fakt všeobecného vzrůstu redundance v současné administrativní praxi. Je to jev škodlivý, ale zaniká jako logický důsledek stále vyšší obecné organizovanosti výroby i společenského života - především v podmínkách centrálně řízeného a plánovaného hospodářství. Není to tedy vina kohokoli z nás, kdo se občas musíme k úřední frazeologii uchýlit, tedy ani vina Vaše - je to prostě obecný společenský fakt. V programu v představení nám šlo o konfrontaci autentického úředního textu s úvahou o redundanci v moderním jazyce - jako ukáзка úředního textu nám mohlo opravdu posloužit také cokoliv jiného. Znovu opakuji, že jsem se měl před použitím Vašeho příkazu s Vámi domluvit - kdybych Vám býval věc včas vyložil, jistě byste dal svůj souhlas.

Žádám Vás proto, abyste z celého případu nevyvozoval žádné důsledky pro mého bratra. Pokud byste si chtěl stěžovat na mne nebo na naše divadlo, tak našim nadřízeným orgánem je Národní výbor města Prahy /kulturní odbor/.

Se srdečným pozdravem Váš

5.10.1965

Václav Havel

Jako dokument doby našich prvních společných bojů i pítek
Honzovi a Nikolajovi

Vašek

Zbyněk ' H E J D A

Jednou večer

Jednou večer se všichni sesednem
okolo třiceti lahví,
já, ty a Bob,
vy dva a já, my dva a on,
někdo tu chybí, zpozorujeme to ale až
všichni už budeme na mol,
ovšem, někdo tu chybí,
ale vždyť já jsem tady, řekne ten, kdo tu chybí,
ten, který je pořád s námi,
a tak dokola a dak dokola,
když jsme na mol...

Tu noc svítalo už ve tři ráno na tvé nahé tělo,
Jarmila spala, slyšel jsem její dech
byla na dosah ruky, rád bych ji pohladil po vlasech,
celou tu noc jsem se bál,
že se probudí...

A tak mi zas ztroskotal - žel - ten sen
mít obě najednou: dvě je ten sen; ležel
jsem uprostřed, Jarmila spala, bál jsem se,
že se probudí, ať spí...je na mol.
Je to lest, po mé pravé ruce spí
má vykrváčená bolest, vnímám
každý šelest jejího dechu, ale
obracím se k tvému břichu.
Pohybujeme se pomalu v prostoru menším
než nejmenší cela: tření střev,
někde na chodbě práskly dveře, hrčí voda,
le jour s 'éléve.
V mládí - i pak - chtěl jsem psát jako Jiří Kolář.

A zatím?

Škoda slov.

Teď je zas noc

a já si do zblbnutí hraju

jedinou desku pořád dokola,

jako tu noc, kdy jsme nestačili vypnout gramofon

a pak při souloži mě to svádělo

podřídít své pohyby rytmu hudby,

/bylo mi, jako by se dělo něco veselého/,

ty jsi mě jemně zadržovala

/zřejmě se nehodil ten tanec k vážnosti chvíle/,

ale tím tvým lehkým zdržováním rytmu

vznikaly nádherné synkopy,

tak nádherné, že jsem s tím musel přestat,

protože bych se byl musel

samou radostí začít smát.

Nemyslíš, Alice,

že, o čem píšu já, se v básních nepíše?

/Copak tohle je nějaká báseň?

A né, a né? řeknu já

sebeničivě nejistý./

Tak například Vladimírovo pyžamo

a jeho systém zapínání.

Nemohl jsem je rozepnout.

Když už můj zápas s knoflíky

zmohl tvou trpělivost,

tvé prsty tu věc vyřešily

navykým manželským gestem

ve zlomku vteřiny.

Kde jsou ty doby,

kdy jsem psal krásné verše!

Je mi jich nevýslovně líto, ale jsou pryč.

Jsou pryč, odešly

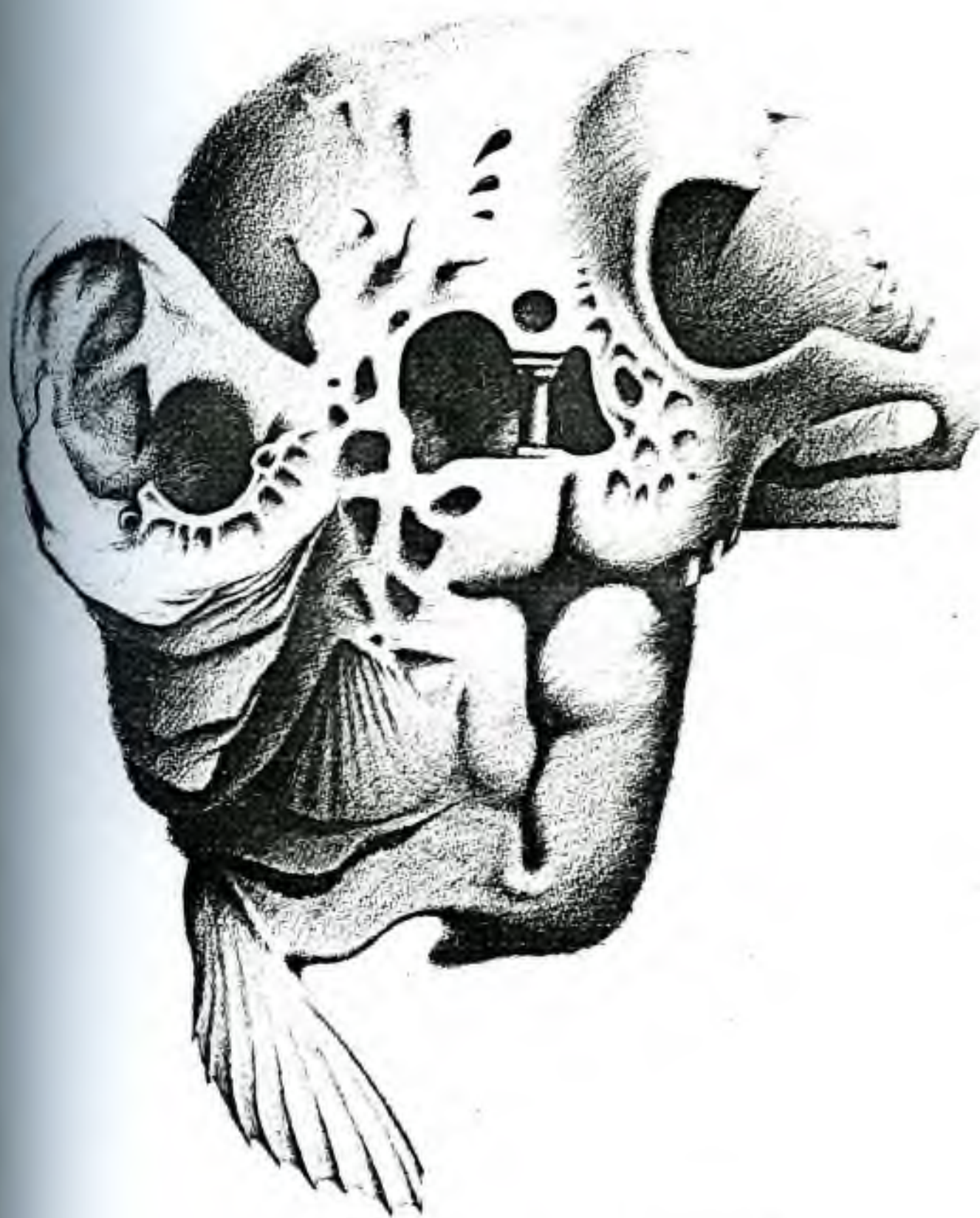
a já jsem zůstal trčet tady.

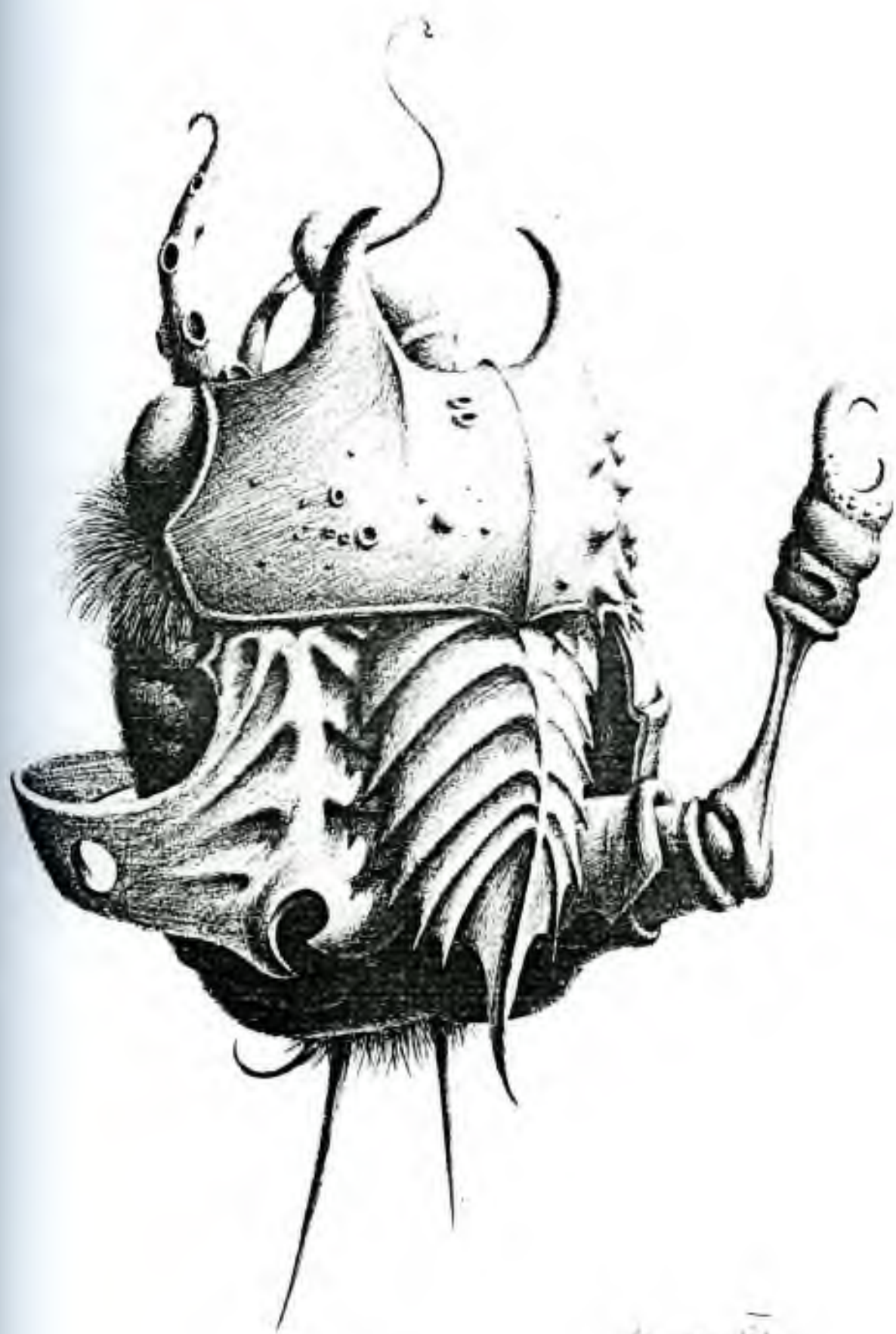
Jsem náhle starý a udivuje mě,

že se to stalo tak náhle.

Zdalo se mi,
že sedím v zahradě.
Ve snu jsem tam už dávno nebyl.
Díval jsem se dolů k silnici,
v oválné jamce přede mnou bylo ohniště,
jiné, kruhové, jsem měl za zády,
uvědomuju si,
že strýc teď na podzim uklízel zahradu
a že když jsme tady my,
on nikdy nevychází.
Z ohniště ještě stoupal malý dým

1974 a 82

Ivanka · H Y B L E R O V Á

Mezi Prahou a Paříží

Pro V. M.

1.

Kameni

jednoho dne

probuzen kapkou ranní rosy

z trávy kterou cizí ruka kosí

až zazvoní o tebe kosy

- vzhlédneš -

Nedohlédneš nížin

nedohlédneš obzoru

Zůstává

louka křiklavá

zelenou v dubnu

Šepoty a šlápoty dětí

brouzdají dnem

neodjedem

zůstanem

Vůně levandulových polí

lemována modrofialovou vzpomínkou

zůstane tu se mnou

A tak spolu

uvízli jsme v síti

z níž už není

na vyjítí

Nerozplétám slova

nerozplétám

2.

K prameni

který lidem byl Radostí
zván jsi k ochutnání vody

v její čirosti

Kde hosti?

Nablízko nikdo

jen řeč pramene

Kdo v čase příštím

na ni vzpomene

Kam jsi se podělá lidská řeči?

Bytuješ ještě v křečovitě Kráse?

Odhrň slovo

nepoznané po hlase

3.

Plamení

zlost a hněv

Korouhev

Kryštofa Rilka

- pak v bázní zpěv -

Hledání jazyka

od úst k ústům se přesmyká

Kdysi jsem napsala

ještě v Praze

- Tam pod křížem v Notre-Dame

tam ty oči pochovám -

Nepoznané po hlase

nestalo se

Ono se zase tolik nezmění

Neodříkej se tajných znamení

Mezi Prahou a Paříží

plujeme oči na kříži

plujeme letní zelení

voda se ve víno promění

4.

A v řadě dní
už další krouží k noci
níž se
nad vesničkou na Vysočině
Vyskytná zvanou
A zde
je tak podobně
Na kostele svaté Kláry
odbíjí půlnoc
Bůh stojí při nás
šeptá slova odpuštění
prameni Radosti
kdo tu a kdo tu není

5.

Fialová vřesoviště
Jaro bylo
Deště byly
Ruce které opustily
krajinou se modlí k tobě
nad kolébkou i na hrobě.

6.

Chraň Bože
večerní modlitby
blízkostí nekrytou dlaň
a vodu kde se točí
lilie z chrámu Notre-Dame
To poslední co mám
Ptám se kam se dám
Cestou necestou
potkáme pohřební průvod
ženich s nevěstou

7.

A sedmikrásky v čisté vodě
na pomněnky vzpomínají
ruka moje neutají
píseň pro tebe

Tisní se obrázky v krajině
cizí a přeci více než důvěrně známé
Prší na ně
Od klekání do klekání
lidský život

x x x

Variace na českou pohádku

Zaskočena
v bílé věži
obkroužena
trním
šipkovými keři
Bdím
Osten
sten ten
ne
Hra
ve skutečnost přerostlá
Osudů lidských sudičky
stříbrné vidličky
královské hostiny
kdo je tu bez viny
Kéž dálka stane se dálkou
a dá mi spát
v růžích a trní
sto let a bez tebe
Zvony kostela
odlétá holubice
šedavé pírkó
ukrývám do truhlice
Bdím
zaskočena
hroutící se bílou věží spánku
Na nebi hvězdnatý hřeben vln
blýskavý měsíc
sahá po vřetánku
Osten sten prstenu
vezme si tě za ženu

Saint Léonard de Noblat

K obrazu Černé madony s polským textem,
ovinutému červenobílou stuhou, který jsme
nalezli s polskými přáteli na venkově
uprostřed Francie, v kostele sv. Leonarda,
ochránce vězňů /též neplodných žen, zeli-
nářů a debilních dětí/.

Zůstaň tu s námi nelaskavá
ještě se k lásce prohořet

po mořích blízkých bolí hlava
a v oku mrtvé zvláštní květ

Květ lilie a hlava Panny
balzámem rány odívá

leč drobný písek slaným větrem hnaný
sype tvou kůži za živa

Černá se už připozdívá
kdo komu na růžích ustele

A Madona nejsouce bílá
v Leonardově nás čeká kostele

Pavel J Á N S K Ý

Nikolaji Stankovičovi

Zkurvenci!

Mízo pekelného stroje!

/Málokomu se poštěstí
hned prvními verši
tak zúplna vyjádřit
vše, co má následovat./

Sem s vámi, pod mou patu!
/a kdože mi dal právo? merde!
kdo je dal vám?/,
ucouranci v lijácích slz,
mátohové vlnící nebe z pekla,
které jste stvořili sami ze sebe,
turisté a chalupáři a zloději koní,
zasvěcenci a držitelé, pomazaní a vyvolení,
účetní,
čárek udělovači a sudí
/člověk nikdy neví, jestli mu nezapočítají
i skřeta v hlavě/,
příprncíci,
co si našli systemizované místo v hrdle bídý,
aby dusili hlas...

A tak je to tu stále
ten všudypřítomný vztek, ta zášť,
a vlastně vůbec nic nevědoucí
o básnících,
kteří za holomrazných večerů a nocí opouštění
své lásky a teplé světlo lampy nad ložem
a své knihy a písňě a snění
a dávající napospas
své centrum securitatis,
samí vydáni všanc brodí se pouštěmi
nazi a po kolena v píscích
/a oáza není konec cesty,
nýbrž zastavení: je třeba
překonat poušť/
a dřepí v pochybných krčmách
zcela na úpatí lidskosti,
v tom řevu, v klapotu jazyčných protéz,
vyřazení z královského ceremoniálu života,
vyvržení z modroočně řečné spoluúčasti světa,
včlenění do stínů,
vřazení do sloupoví, kde jen mlžmo prochvívá,
tam, kam vpotácení obrovitostí hoře a žalu,
ale i touhy
/do těch tenat, do okopů
tolik poloprázdných - a přece!/,
vetknuti jak šíp z neznáma
nehorázně trčí v úzkohrudí,
psanci v psinci,
denodenně vplétání do kola,
do kolotání chaotických cest
ke svobodě.

Ničemu jsme se nevyhnuli:
ani trnutí zubů.

Sečtení a podtržení?

Můžeme klidně spát.

Započítají nám

i skřeta v hlavě.

voda je v cukřence rozpuštěný cit
na pláni s mramorovou tkání čaje
na stole zběsile slova uhánějí
je to trysk černé a bílé
prolnuty v peřesté chvíle
v žíhaném šeru větví třpyt
mezi mužem a ženou
co si přejí pít? na břehu ráje
jazyky ženou je pod plameny
možná smím ale nechce se mi
opustit

kam mě to chtějí vzít
věci co krouží kolem úslužně
nechávací se přemístit
předou a vrší pes a kočka
ve shodě kořisti se koří
nad stolem doma bílá stěna
zas naklání se k muži žena
na pusté pláni pod stromem
žíhané ozářeným večerem
nepoznají svá jména
podávají si navzájem
zrcadlovou růží
protipohybem k moři
ptám se pohledem
přeje si znova pít krev zem?

Petr K A B E Š

Nadílka

Motto:

Vyžaduje se "oddechový čas",
a tak může být mírová rétorika.

/z vystoupení V. Bíl'aka
na mezinárodní poradě časopisu
Otázky míru a socialismu;
pasáž ozřejmuje politiku USA/

Praha 4. prosince - Ve Španělském sále Pražského hradu začalo v úterý odpoledne 12. zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa.

/O státním plánu hospodářského a sociálního rozvoje ČSSR na rok 1985/

/Z dalšího jednání:/

Soudruh Josef Korčák se zabýval činností české vlády při přípravě plánu na příští rok a označil jej za reálný.

/.../

Soudruh Miroslav Mamula uvedl, že Severomoravský kraj letošní plánované úkoly nejen splní, ale i překročí. Dá navíc hodnotu jednodenní produkce, již vyrobí z ušetřených paliv, energií a materiálů. V kraji usilují o to, aby úkoly vědeckotechnického rozvoje se staly záležitostí všech pracujících.

Soudružky a soudruzi, když hodnotíme dosavadní práci časopisu za poslední tři roky, domníváme se, že časopis plní své poslání jako teoretický a informační tribun.

/.../

Psychologická válka bude nejen pokračovat, ale pravděpodobně se stupňovat, i když naši protivníci nemusejí používat nejhrubší formy boje. Vše bude dobré, cukr i bič.

/Ze zmíněného vystoupení V. Bíl'aka/

D á l n o p í s e m , p o š t o u , t e l e f o n e m . . .

Téměř padesát kolektivů mezinárodní mládežnické štafety Paměť převzalo v úterý v Praze po skončení první etapy svazácká vyznamenání. Jsou mezi nimi kolektivy základních organizací SSM a dalších organizací NF, pionýrské oddíly a rodinné kolektivy, z nichž první místa obsadily rodiny Jankovičova ze Spišské Nové Vsi, Burantova z Prahy a Šmídova z Olomouce.

S v ě t e m k u l t u r y

/Pozn.: jde o kompletní znění
rubriky/

Wagnerova škola 1894 až 1912 a její vliv na čs. architektonickou tvorbu je název výstavy, otevřené v úterý ve Fragnerově galerii v Praze. Potrvá do 30. prosince.

Č e r n á k r o n i k a

/Pozn.: Ve dnech zasedání
ÚV KSČ apod. tato rubrika
absentuje, případně snad
nedochází k dopravním neho-
dám, jímž je zde vyhrazena/

S P O L E Č N Ě Z A U S K U T E Č N Ě N Í S J E Z D O V Ě H O P R O G R A M U

S p o k o j e n o s t d ř e v a ř ů

/.../ Ale žel, vyskytují se i případy, kdy ona pomyslná laťka výkonu je pro některé jednotlivce k nepřeskočení. Tady se potom ztrácí anonymita a vzniká prostor pro diferenciaci při odměňování. Svou úlohu však může sehrát i kolektiv a jeho vnitřní síla. Považuje-li totiž kolektiv zaostávajícího za dobrého člověka, zpravidla se ho snaží dostat na svou úroveň.

Jiří Stoklasa, ek. náměstek
Jihočeské dřevařské závody

M í t č a s n a s v é ž á k y

Máme však, žel, i takové učitele, kteří jsou stále ještě těmi "pány" profesory a kteří si tvrdě zachovávají odstup od studentů. Svazácká práce je zajímavá jenom proto, že vztah SSM a třídního učitele je hodnocen také v odměnách.

Jaroslav Koča, Plzeň

N í c n e n í n e ř e š í t e l n é

/.../ Zjistili jsme, že některé nedostatky nadále přetrvávají. Zemědělské podniky nedodávají svoje produkty do obchodní sítě v souladu s časovými plány a požadavky v jednotlivých měsících. Na jaře nesplnily dodávky salátu, ředkvičky, cibule a kedlubnů, v létě zase okurek, papriky, karotky, cibule a zeli.

Jaroslav Piják, místopř.

VLK ONV, Vel'ký Krtíš

H l e d á m e n o v é c e s t y

/.../ Odbourání skladovacích ztrát představuje nezanedbatelnou rezervu. Vliv komunistů na jednotlivá konkrétní opatření je značný - členové strany tvoří pětinu zaměstnanců statku.

Josef Sobotka, ředitel

Státního statku Znojmo

N ě k o l i k a v ě t a m i

Doc. MUDr. Zdeněk Kraus, DrSc., z Hradce Králové kritizoval jakost sáčkového mléka. Ing. Bezděka, vedoucí ORJ Průmyslu mléčné výroby, k problematice poznamenává: /.../ "Záruční doba je podle uvedené normy 12 hodin po dodání do prodejny za podmínek skladování do 10°Celsia. Známým problémem je, že prodejny tyto skladovací podmínky pro nedostatečnou vybavenost nedodržují /.../ Současný způsob hodnocení kvality syrového mléka nepostihuje veškeré jakostní znaky, a proto je ve schvalovacím řízení nová norma."

DOPISY ČTENÁŘŮ

C h v á l a d o b r é h o d í l a

V dětském domově a v mateřské škole v Senožatech zchátrala fasáda budovy. Bohužel, v blízkém okolí se nenašla žádná stavební organizace, která by ji byla schopna opravit. Až pražské družstvo Směr, které vyrábí hračky, ale zároveň mj. právě opravuje pláště budov progresivní technologií, se fasády ujalo. /.../ Je dobře, že družstvo Směr umí dávat dětem radost nejen pěknými hračkami, ale i poctivou prací svých členů.

Jiří Kaňka, řed.

dětského domova, Senožaty

P r o o b č a n y

Zkušenosti dvou let z práce ONV Košice-venkov po 6. zasedání ÚV KSČ ukazují, že volené orgány pozitivně ovlivňují přijatá opatření ke zvýšení společensko-politického postavení a účinnosti všech funkcí národního výboru.

Alexander Iván, Košice

KULTURA

S t o l e t českého divadla v Brně

/.../

Třicátá léta byla pro brněnské divadlo opravdu plodná a bohatá. Vedle zmíněných osobností zde působili pozdější národní umělec Jan Škoda, Václav Jiříkovský a Josef Skřivan. Repertoár těchto dvou posledních byl výrazně protifašistický, a proto nacisté v roce 1941 uzavřeli divadlo a oba přední tvůrce poslali do koncentračního tábora a později je umučili. Obdobné velké úspěchy sklízela i opera a balet.

/.../

Dnes patří Státní divadlo v Brně svým rozsahem mezi největší naše kulturní instituce. Vedle základních souborů činohry, opery, baletu a zpěvohry patří do jeho svazku také Divadlo na provázku a Hanácké divadlo. A tak právě dnešek je ve znamení největšího rozkvětu, kde na divadelní zahradě vedle růží, pivoněk, jiřin a tulipánů kvetou i prvosenky a fialky a kytice se stává ještě pestřejší v žánrech a stylech jevištního projevu.

Vladimír Hrouda

Z a n á r . u m ě l c e m Jozefem Fabiniem

Vzpomínáme-li na národního umělce Jozefa Fabiniho, musíme připomenout nejen jeho rozsáhlé malířské dílo, ale i závažnou práci, kterou věnoval rozvoji socialistické kultury a umění. Oba tyto póly svého celoživotního díla nesl v sobě již od mládí. /.../

Peter Kováč

RP - strana 6

F r a š k o v é r e f e r e n d u m /Islámábád/

/.../ Trik s referendem spočívá v tom, že občané nebudou hlasovat přímo o mandátu diktátoru Hakovi, ale mají se vyslovit... k procesu "islamizace" státu... Zijául Hak řekl, že souhlas s touto politikou bude považovat za souhlas lidu s prodloužením své vlády.

Hnutí za obrodu demokracie, které sdružuje 11 politických opozičních stran, frašku s "referendem" odsoudilo, protože hlasování pod hrozbou pušek nemůže být objektivním vyjádřením vůle lidu.

M i l i ó n y š i l i n k ů

na odposlech telefonů

Rakouská policie vydává na špiclování telefonních rozhovorů milionové částky. Jak uvedl vídeňský list Die Presse, samotné ministerstvo vnitra přiznává, že ročně odposlouchává na padesát linek. Uvádí k tomu, že prý "odposlech" je prováděn s velkým rozmyslem a s hlubokým respektem před telefonním tajemstvím". I buržoazní deník Die Presse se nad takovým tvrzením pozastavuje a uvádí, že toto opatření "je z právního i finančního hlediska značně problematické". Jediné odposlouchávání telefonní přípojky, které z "bezpečnostně policejních důvodů" zorganizovala policie v Horních Rakousích, stálo 400 000 šilinků.

V i e t n a m : Podněty rozvoji turistiky

Do Vietnamu proudí stále více turistů... Přesto se v prvním pololetí turistické organizace se státním plánem ne zcela vyrovnaly.

/.../

Vietnam, který musí hlavní pozornost věnovat výchově odborníků pro výrobu, postrádá kvalifikované pracovníky v síti turistických středisek. V první řadě jde o obsluhu v hotelích, dobré průvodce a pracovníky služeb. Pro zkušenosti se proto do evropských socialistických zemí rozjely pracovní skupiny...

RP - strana 7

A m e r i c k ý p o d n i k a t e l

u K. Černěnka

/.../ Rozhovor se týkal nynější neuspokojivé situace v sovětsko-amerických vztazích a způsobů, jak tuto situaci zlepšit. Armand Hammer řekl, že obchodní kruhy ve Spojených státech mají zájem na normalizaci vztahů.

/.../

K. Černěnko poděkoval A. Hammerovi za dopisy Karla Marxe

a V. I. Lenina, které A. Hammer objevil a které věnoval Sovětskému svazu.

B r u s e l /Zpravodaj ČTK/ -

Ministři zemí NATO pro další zbrojení

Rozhodnutím pokračovat v horečném konvenčním i jaderném zbrojení skončilo v úterý v Bruselu dvoudenní zasedání ministrů obrany dvanácti evropských zemí Severoatlantického paktu, takzvané euroskupiny.

/.../

B u d a p e š ť /Zpravodaj ČTK/ -

Zasedání ministrů obrany pokračuje

V Budapešti v úterý pokračovalo zasedání výboru ministrů obrany členských států Varšavské smlouvy.

Ve večerních hodinách účastníci zasedání zhlédli slavnostní program uměleckého kolektivu Maďarské lidové armády, vyznamenaného Řádem rudého praporu, připravený k blížícímu se 30. výročí Varšavské smlouvy.

SPORT

J e d i n ý u l é t l . . .

/.../ "Možná si myslíte, že dobrý sportovní střelec musí být i výborný lovec, ale v přírodě platí úplně jiné zákony než na střelnici. Naděje hliněného holuba při střelbě na baterii je minimální. V přírodě má proti sportovnímu střelci se zafixovanými návyky více šancí živý pták.

/Alexandr Asanov myslí na světový rekord/

Kde jsou kořeny stagnace naší
výšky?

/NECHTĚJÍ BÝT CITLIVKY/

V atletických kruzích se o nich říká, že ze své výšky na vše
pohlížejí jinak. Mnozí je nazývají bolestiny, ale s jejich
životosprávou to prý jde z kopce.

/.../

Předlouho si lámou hlavy trenéři a další atletičtí odborníci,
jak je možné, že nám v nedávné chloubě naší královny sportu
ujel mezinárodní rychlík. Dnes už jen zůstaly vzpomínky na zla-
té slzy štěstí mladičké Mileny Rezkové po olympijském vítězství
v Mexiku 1968.

/.../

Odborníci nezůstávají neteční a po letech přešlapování došlo
k několika dílčím pokrokům.

TELEVIZE - I. PROGRAM

/pozn.: od hodiny, kdy
začíná chodit Mikuláš/

- 16.55 Vysílání pro učně /Košice/
- 17.25 Ozvěny. Zpravodajství pro sluchově postižené
- 17.45 Lékař a vy
- 17.55 Auto-moto revue /Brat./
- 18.25 Knihy pro vás
- 18.30 Večerníček. Machaa Šebestová
- 18.40 Maják. Magazín o životě a práci příslušníků SNB
vojsk MV a Požární ochrany /Br./
- 19.30 TTelevizní noviny
- 20.00 Volná tribuna. O zahraniční politice SSSR
- 20.50 V.Trapl: Na čí stranu. Televizní hra
- 22.00 24 hodin ve světě
- 22.15 Setkání se sovětskými umělci. /Košice/
- 23.05 Zprávy
- 23.10 Závěr vysílání

N A D Í L K U

z předmikulášského Rudého práva

/středa 5. prosince 1984/

/číslo 288 - ročník 65/

/Právo lidu ročník 87/

pro přátele připravil

Petr Kabeš

Umění sousedit

Být někomu sousedem je umění. Jakub Deml v knize o Otokaru Březinovi, která je ale víc knihou o Jakubu Demlovi, cituje učitelův výrok, že Češi neumějí s bezprostředními sousedy, ke svoji škodě, vyjít, a přáteli se spíše se sousedy na přeskáčku, tehda s Francouzy a Rumuny. Cítila jsem ten názor jako kysele provinční: byly doby a typy společnosti, kdy Češi naopak přátelili s Němci, a jak bychom dnes stáli o to přátelit se s Poláky a Maďary! Jako gesto kultivovaných sousedských vztahů se mi taky zazdalo, když rakouská vláda začala poskytovat azyl uprchlým signatářům Charty: pomáhala tím nejen uprchlíkům, ale i vládě našeho státu, která chartisty jistě radši než v Praze vidí ve Vídni.

Jemné nuance sousedství si léta vypracováváme s dědou s ovci. Ovce má ve vsi kde-kdo, je to nová móda povoleného podnikání, můj přítel má ovci Beli, děda svou realisticky zazývá Šmudlou / on říká Šmulina, "pajse, Šmulina, nebo tě přetáhnu"/, a obě mají dlouhou, hustou a na koncích černě spečenou vlnu, z níž je jednou za rok nůžkami svléknou. Devět stovek za vlnu je Šmulinino pyšné věno, ale nejenom pro ně děda ovci žárlivě střeží, není v tom žádná podnikavost, proč ovci drží, je to kus jeho života denního: ráno vyvézt Šmulině hnůj a poslat ji čistou slámu, dvakrát denně ji odvést na pastvu a usušit ji na zimu seno. Jako člen domácnosti je Šmulina i měřidlem sousedských vztahů. Když sousedka z druhé strany vyžene ovci ze dvora, protože jí tam nastrousila bobky na zametený trávník, těžko může čekat, že se s ní děda bude přátelit. "se mnou on rum může pít," řekne děda" a Šmulina by si tam nemohla zajít pro kus chleba?" Kdežto když já ovci pohladím po mokré a studeném, oslzlém čumáku a ovce na mě zadupne kopýtkem, děda nás vnitřním zářením tiše vyznamená.

Dobrý soused nepadá z nebe, není to dar boží jako země, slunce nebo déšť, člověk se musí přičinit. Ja zprvu byla jen úzkost-

livě zdvořilá: venkovští lidé jsou tak vztahovační a je o to snažší je urazit, že já, Pražák a přistěhovalec na půl roku, mám práva omezená. Tak jsem se nepřela o nic z toho, co mi ostatní ves, zvědavá a pozorná, vysvětlovala jako dědovu povinnost. Protože co je to povinnost? Zabránit blbě slepici, aby nepřeletěla plot? A což je-li na místě i laskavost nepřerazit blběho tvora vejpůl, když nám rozhrabe právě zasetý záhon? A stejně tak pitomé jsou i husy, které jdou rovnou po lýtkách, a drzý je kocour, zahrabávající mi lejno do jahod. Jak má však děda odnaučit kocoura jeho pudům? Být děda křupan a mít mou shovívavost za slabost, naše sousedění by se jistě vyvinulo jinak; ale že se ukázal být kavalírem ctícím kavalírství, slepičí blbost nezatížila náš vztah.

Vztah založený i jakkoli eticky se může realizovat jen praktickými činy. Je pod mrakem, který věští bouřku nebo aspoň pořádný slejvák, a sousedům složí na dvůr fůru uhlí. Sousedka se zřívě rozkřičí: "Dědo! Tak hrome dědo!", a děda za trnkami v nedoslyšnu pase ovci. Co pase, povídá si s ní, vodi ji na místa s nejkrásnější vyhlídkou, vybírá ji chuchvalky hnoje z kožichu, hvízdá ji i zpívá. Ovcí se děda odebírá do svého soukromí. Ovce to ví a když děda odjede třeba na pohřeb, Šmulina radši trpí hlad, než by se napásla na sousedčině opratí. A jak říve, když dědu doma necítí! Na pastvě děda někdy vedle ovce i usne, je čím dál starší, každý rok ho ohne o kus blíž zemi, z dálky v čepici kšiltovce a opřený o křovou větev vypadá na louce jako z Ladových obrázků, a ovce je dobrá, neuteče, kam nemá, civí kolem a občas si připomene, že má povinnost pást se. Sousedka u hromady uhlí ví, že křičí zbytečně, dědu nepřivolá a běžet pro něj by byla jen ztráta času, o to je její zlost větší, a tak utíkám, ať není neštěstí hotové, v jejich domácnosti taky za všechno může muž a já z nich dvou mám radši dědu. Že není na nadělení sama, sousedka nadává až jen napolovic a když se děda vrátí, přinese i jemu skleničku.

Sousedská výpomoc u nich bývá se zaopatřením, letos přišlo na vsi do módy šumavské vino, urazíme u uhlí každý dvě vychlazené dwcky, ale jinak mívá děda vino vlastní, ochutnáme, kdo má lepší,

ale i to moje je podle jeho receptu, a uhlí zvolna mizí v kůlně. Domů si nesu deset čerstvých vajec se žloutky jako oheň, není to mzda, ale pozornost, a děda by mně nahlas poslal někam, kdybych, dar odmítla. Umět dát a umět dostat je součástí sousedského bontonu a na křupanské selky si mi sousedka stěžuje, když se sice hledí za dárek revanžovat, ale buď tak, aby to moc nestálo, anebo naopak aby vyjádřily svou nadřazenost. Mně pak uhlí přivezou v půlce týdne, kdy do mužova příjezdu je daleko, a děda si bez vyzvání přinese velkou lopatu uhlířku, slunce žhne jak na jihu, on nakládá, já jezdím, on nakládá kolec nemilosrdně plný a já předvádím svou zdatnost. Leje z nás, šumavským pohrdneme, mám dobrý zbytek becherovky, plavky mi námahou padají a děda si o přestávkách hvízdá, a když máme dopito a zameteme mour, život nám připadá jako nejveselejší na světě. Děda si nese uhlířku na rameni jak mladík a doma vykládá, že Kantůrkovi vyžahl becherovky skoro celou půllitrovku.

Aby jev vynikl i svým skrytým smyslem, potřebuje příběh, podobenství. Děda s ovci patří ke šťastné části lidstva, nezasazené myšlením v pojmech urvaných světu rozumem. Strom je strom, tento zde konkrétní na zahradě a jmenuje se jabloň, zatímco tamten ve střomořadí je jasan; kámen je tento, na kterém stojíme a jmenuje se pleskač; kameny tu vůbec mají mnoho jmen, je tu kraj kameníků; a čepice je tato plátěná placka na dědově hlavě. Ať si děda vybyví v mysli cokoli, je to otvarované a umístěné do konkrétního času a konkrétního prostoru. O věcech, které takto nezná, děda nepřemýšlí, a tak ani neví, že se vyvarovává abstraktních fikcí; poznání má zahuštěno do příběhu a pro mě vybírá takové, aby mě jimi kazil. Sotva nasadí k vyprávění, sousedka křičí: "Mlč, hrome dědku, drž tu tvoji nevymáchanou, to paní Kantůrkovou zrovna zajímá", a děda se potutelně brání: "Vidíte, zbraňuje mi, když chci říci pravdu". - "Starej je a nemožnej," vykřikuje sousedka, "ale myslí jen na to," a všichni tři víme, že je to jen hra, sousedka dědovy příběhy zná a už se těší, jak se na citlivých zákrutech děje k vyprávění přidá.

Podobenství o sousedské výpomoci bylo založeno na příběhu, jak jedna milovala jednoho / už jsou oba mrtví, ať je pánbu na

onom světě netrestá /, ale dostala se za něj jiná; ta brzy zemřela, původní milovnice se tak dostala na řadu a šup!, než se vdovec vrátil z kostela, přehodila se kufr za jeho vrata. Samotné ženy se zbaviš, ale kufru? Vdovec byl dobrák, vzal si ji, ale byla to ženská neužilá. "Byla neprůchodná", řekne sousedka. Děda mávne rukou protože v jeho příbězích je jen málokdy situace neřešitelná, v tomto na Hůrce žila jedna žádostivá / dej ji pámbu nebe, už je taky pochovaná/ a k ní vdovec druhomanžel spěchal, když ho přepadla touha. "Sevřel si kalhoty takhle vepředu a vyrazil ze vrat," řekne děda. "I v poledne", řekne sousedka. "A všichni mu uhejbalí z cesty, aby doběhl včas", řekne děda a kouká, co na to já. Já na to, že v tom případě měl básník Březina pravdu: bylo to ob chalupu.

Sousedy jsme jako lidi, jako národy i jako státy a podle příběhu z letošního léta bych nechtěla mít náš stát za souseda. Teroristické vraždy polského vlasteneckého kněze a indické ministerské předsedkyně překryly naše světové pohraniční incidenty, ale ty o nás vypovídají zrovna typicky. Jugoslávská pohraniční služba zřejmě ztížila našim uprchlíkům přechod do Rakouska, když i rodiny s malými dětmi prchaly letos horskými bystřinami. Jedna rodina - až na jedno dítě - v těchto vodách zahynula, jejich těla vylovili za pár dní na jugoslávském břehu, žena z rodiny druhé ztratila odvahu uprostřed ledového proudu a vrátila se do Jugoslávie. Jugoslávci byli rozumní a pustili ji k muži a dětem. Slyšela jsem rozhovor s ní, zrovna když dorazila do Rakouska." To je to v Praze tak strašné", ptala se jí německy a účastným hlasem rakouská novinářka, "že postupujete taková rizika?" a žena odpověděla po česku a plačky: "Hrozné! Je to tam hrozné! To vy si tady nedovedete představit, jak hrozné! "Litostivým Rakušanům mohla srdce usedat. Když pro nic jiného, tak pro její selhání při útěku ledovou bystřinou a pro tu hrůzu potom, co bude dál, když muž i děti přešly a ona zůstala za řekou, se té ženě už asi navždycky bude Praha zdát peklem na zemi. A dítěti rodičů, které utloukly na útěku vody a kameny?

Dobře jsem si Prahu prohlídla. Nad Malou Stranou se sice vznášely apokalyptické vidiny Egona Bondyho, ale ty se vztahují na celou Evropu, nejen na nás; a já apokalyptické pocity nemám, a přece jsem si nemohla nevšimnout, jak zachmuřeně, nazlostěně, k sobě nevzájem nevšimavě anebo hulvátsky po ulicích chodí, jezdí natlačeni v metru a pachtí se v autobusech dobře oblečení a dobře živení Pražané. Známa se vracela loni z Francie a prvním špatným dojmem na ni domov nezapůsobil proto, že nemáme obchody přečpané zbořím, ale že se tu lidé nesmějí. Dravost se z Čech nevytratila, radost ano.

Sama Praha byla z Karlova mostu až k pomínutí krásná. Raně podzimní valéry stromoví Letné a Petřina ladily s barevností nových omítek Hradčan a Malé Strany, hladinu řeky zprůsviřovala corotovská stříbřitost, alej soch ukazovala k nebi a most na slunci zářil nepřebornými žlutěmi. Tvary se prolínaly a ličily staletou kontinuitu evropské kultury. Možná se proto do Prahy rádo jezdí - a most byl zavalen cizinci -, že Praha těchto míst vyjadřuje "drama latinského ducha" a Evropan se tu pořád ještě může poznat. Karel Trinkewitz psal, abychom za něj pohlídli mostní kaneny a já si pomyslela, který asi kulturní dějepisec zaznamená, že tyto žulové kvádry taky otesával básník Josef Topol. Evropský duch minulých stolení tu do vnímání vstupuje architektonickou a sochařskou vzpinavou krásou, a duchem Evropy dneška se Praha sytí v podzemí. Slovo je křehčí a nestálější nežli kámen, kniha či báseň opsaná na tenký papír strojem nemůže mít trvalost pís-kovcové Luitgardy, cizinec o těchto pohnutých skrytých zápasech takřka nic neví, a přece bych popřela, že Praha je ve smyslu Evropy na umření. Znáám lidi, kteří i v dnešní pražské zapšklosti tvoří, smějí se a myslí, a tvorba i smích osvobozují a myšlenka plodí myšlenku až do nesmrtelnosti. A nadto: ví v každém okamžiku Evropa sama o sobě, kdy a v čem je evropská?

Karel teskni svými haiku v Hamburku, Topolovi jsou tu a ona žena uprchlá do Rakous ztratila pro zbytek života každé lepší po-myšlení na vlast. Z nevolnictví vznikají traumata. Někdo řekne: "Tak ať neutíkají. A když dobře jim tak." Ale to je řeč hloupá. Budou utíkat právě proto, že normálně vyjet nemohou. Kdyby mohl

kdokoliv odsud zkusit svět a zase se vrátit, až zjistí, že doma , je doma, kdyby se neplívala hanba po slovu emigrant, kdyby každý , kdo přejde tam a sem hraniční čáru nebyl považován za potenciálního špiona, prostě kdyby každý stát dokázal existovat nejen mocensky, ale také sebevědomě, nejen by se naši lidé nemuseli brodit borskými řekami a tonout, ale možná by tolik ani neutíkali. Tyranství vzniká nejen z pocitů ohrožení, ale i z neschopnosti odhadnout vlastní možnosti a sílu; tyranům se pak skutečnost rozplízá, vzpouzí a utíká pod rukama. Jen co peněz a zničeného území stojí ochrana našich hranic, a stejně si každý rok tisíce lidí najdou způsob, jak se vlasti zbavit.

Že je v poměrech něco základně shnilého , dokazuje i to, že trauma útěku nezachvacuje jen utečence. Do třetice letošních pohraničních afér byl jeden uprchlík zastřelen naším pohraničником na území Rakouska, kde se našla nejen mrtvola střelená do zad, ale i patrony a šlápoty vojenských bot. Náš státní mluvčí potom obvinil Rakousko z útočného psaní tisku a ostouzení Československa, případ projednával rakouský parlament, byl odřeknut náš týden kultury ve Vídni a odvolán náš velvyslanec a o mrtvém muži naše strana v tisku oznámila, že to byl recidivista. Byla to hned několikerá neslušnost: ke slušnému Rakousku, ochotnému objektivně incident zkoumat a uzavřít, a i k tomu zabitému muži: řeknu-li recidivista, znevažuji i důvod k útěku i uprchlíka samého, ale cožpak pohraničník věděl na koho střelil? Zabil ze zadu neznámého člověka, když ten už přešel na druhou stranu hranice. Mluvíme o státním sousedění s dědou. Řeknu , jakou asi ten člověk musel mít radost, když se ocitl za čarou, a v té radosti to dostal; a taky bych nechtěla být v kůži toho vojáka, co ho zabil, a děda mě opraví: "Oni jsou trestaní , když jim někdo uteče. Ten peesák by dostal kasárníka. Oni se bojí nevystřelit ".

Děda nevyniká poslušností a neměl rád pány žádného režimu, co už jich zažil, příběhy mu však rádí konat, jen jak vlastní síla stačí. Dá se říct, že je děda moudřejší tyranů ? Když mě rok vygumovali, chodil za mě na zahrádku sekat trávu a sbírat

ořechy. Břimě samo - prý se pro mě trápil a denně se za mě modlil - předal na bedra silnějšího. Muž mi psal do Ruzyně, že jednou se děda zastavil na našem dvoře před postavičkou Krista, visícího s uraženou rukou nad jídelním stolem, sošku jsem sebrala na poli, když traktorista JZD vyvrátil kříž, že bude o metr orné půdy víc, a ono stejně není, protože by tam museli vyvrátit spodní skálu; a Kristovi děda řekl: "Tak , Ježíšku, ona tě zachránila, a teď zase ty budeš muset pomoci jí". Sám pečlivě osušil ořechy a poslal mi je se vzkazem , že jsou dobré na nervy.

Podzim 1984.

úryvek z povídky Fabrika

..... Vzpomněl si,
jak čerstvě vyučený poprvé vstoupil do této řvoucí obludy.
Maminka mu večer vyžehlila šaty, ráno mu dala do tašky svačiny a mazlíček se vydal sám do nového, nepoznaného světa, do labyrintu dospělých, do světa opravdových starostí, vážných tváří a rozumných řečí. Do světa, kde si bude již jednou provždy za všechno odpovídat, sám se o všechno starat, s ostatními bude jednat jako rovný s rovnými a společně bude s nimi řešit nejrůznější problémy. Připadalo mu to tak šíleně složitě, že si říkal, že to nemůže nikdy zvládnout. Vstoupí do světa své první výplaty, musel se usmát, bude vydělávat peníze stejně jako otec. Byl šíleně na ten svět zvědavý a přitom se hrozně bál. To již nebude svět krásných princezen a statečných rytířů, dobráckých tatíčků králů, strašidelný svět černých nocí, opuštěného bytu a podivných knížek... Nyní vstupuje do světa nový občan, nový soudruh, který jde budovat vlast, šťastnou a radostnou budoucnost celého lidstva, malý vojáček pochodující s rudým šátkem kolem krku vítězně po všech cestách světa! Ten maličký, šťastně se usmívající v ústrety těm miliónům dobrotivých lidí! - Pozor, Maličký jde!

Vzpomněl si, že mu tenkrát maminka zapomněla dát svůj zlatý prstýnek, který mu vždy dávala, když měl udělat další životní krok, zamrazilo ho, krok do světa dospělosti!

Byl nemocný a do fabriky nastoupil až o měsíc později. Autobus byl tak nacpaný, že se nemohl ani pořádně nadechnout. Byl namáčkнутý na okno a jen se snažil trochu chránit tašku, aby mu okolní těla nerózmačkala svačinu, která by mu zamazala všechny věci, které tam měl. Autobus byl narvaný, ale bylo tam ticho jako v kostele. Všichni mlčeli, jakoby si ještě naposled probírali starosti a radosti svého všedního života, protože tam, kde je vezou, nebudou již moct. Všechno bylo již určeno, napsáno na dlouho dopředu, jenom se tiše čekalo.

Vyhlížel z okna. Projížděli tovární čtvrtí. Obrovské haly s vysokými, strážními komíny. Rozbitá, špinavá okna, změť nejrůznějšího potrubí, magie fanatického chaosu, který nako- nec i funguje..Veliké sběrný špíny, rachotu, smradu, dřiny a hrozných úrazů...., obrovská krematoria i té nejmenší důstoj- nosti. Najednou se nad okolními stavbami vztyčila vysoká budova podobná Lomonosově univerzitě. Zachvěl se při tom po- hledu na mrazivou architekturu ruského klasicismu. Dyť on je vlastně v Rusku, mluví rusky, přečetl již tolik ruských knih, že se z něj stal Rus. Při pohledu na tu budovu se vás zmoční jakási asiatská odevzdanost. Není již Evropa, lidem se zešikmily oči, protáhla lebka, vystoupily lícní kosti - - stala se Asie. Neměl Moskvu rád, protože neměla žádnou ve- likou řeku ani moře s jejichž vodami by mohl odplouvat do obrovských oceánů, do nesmírných dálek volnosti. Bylo to dus- né město, z něhož nebylo úniku. Projeli jakýmsi tunelem a najednou uviděl, nemohl se mýlit, velikou, šedou, s obrov- skou rudou hvězdou na čele. Cítil její fanatický dech, její touhu vycucat vše bez ohledu na následky, jen aby mohla růst. Lidé vystoupivší z autobusu mizeli v její nenasytné bráně bez sebemenšího odporu, jako kdyby byli očarovani, stroje bez duše, ovládání nějakou strašlivou silou. Sám sebou nes- mírně spokojený netvor je se samozřejmostí polykal, jakoby to nestálo ani za řeč. Sebejistá obluda vysávající veškerou lidskou energii, přízrak snažící se zničit veškeré lidstvo, dostat ho celé do svých tenat, vypít veškerou lidskou krev a ovládnout celý svět. Směšné svinstvo, ale dílo je již ze tří čtvrtin vykonáno. Vešel do průjezdu a vlasy se mu rozevlály, i vítr byl vtahován dovnitř. Ve vrátnici se zeptal na osobní oddělení. Vyšel po schodech nahoru. V kanceláři seděla ta svině Kareninová, ale tenkrát ji ještě neznal. Dobrý den, řekl. Zvedla zropuštělou hlavu od stolu a vyštěkla - Co chcete! Já mám tady prosím nastoupit. + Á, to jsi ty, zašklebila se, ale hned se jí tlama zase stáhla, kde jsi byl prosím tě, už jsme tě čekali před měsícem! + Ale, tak různě, zašeptal. + Aha sešpulila černošské rty a v očích jí zle blýskalo. Vza-

la telefon a vytočila číslo - Birto, máš tady toho poslední-
ho, přišel o měsíc pozdějc, posílám ti ho dolů.

2449K83

LAUR 84

Vojta K O S

Triptych pro saský chrám

I - "GÖTTERDÄMMERUNG"

Krev
na doskok psovodům ...
do erbu zášť
a zase přes Rýn "mit festem Schritt"
ke sklepům s vůní moselského,
i na Mělník
zdarma čutoru po okraj
/pod šedý filc/
a pod brus žízeň z čepele na doutnák
jak chvost z komety
do karet
v pokeru historie:
"ROZBÍT!"
bank v tresorech u Temže
a sekeru za Händla
se zemí
střemhlav z poklopce pum ...
chtíč
do pajzlů v Soho;
nechtíc však na oplátku!

Za osten
za drát v plotech okolo sekyrárny
Jericho saské,
ortel!
vašem osýchá
schnouc v dusivých dýmech v Birkenau ...
kvočně osudu pod křídlem ...
jak sup na mršinu
ZMAR!
za vírem vrtulí a v patách skřivanům
ve sloup oko plné hrůz
na výpal
slzí i beze svíc
jež se stříbrem po oltářích
žáhou z vin Belzebub či belhavý Hefaistos
v cák!
cín u varhan
s výškwarem Zwingeru
a s říhnutím pekla do lázně nymf
o
trpkosti,
TEĎ POZDRAV TĚ PÁNBUI
od Labe
ohňostroj v odlescích k úžasu hvězd ...
spouští
ve špýcharech skvostů
a žár ze svatyň z jedné za druhou
stokrát!
za každý střep z vitráže v Coventry,
z baroku v Lidicích
bohové,
plameny v bič na plísňě glóbu
a NEHLAVA!
křížem kráž s kvílením sirén do noci siré
nadarmo
nadarmo světlometný hon.

Bez mízy,
vycinkán z múz v úpadech nábojnic ...
na sotnách
svět
v chropotu salv;
a do noty andělům padlým
zprzněný zvon.
Hle!
výhřez z kloaky pudů ...
v padoucno /pravil Zarathustra/
bezuzdý
pád!

x x x

II - VENUŠE

Labe
jak soumar
odštěpek olše z Jizerských hor
jmelí
a potrat jilmů od Boubína
ber!
spolkni oceáne
co zbude z posledních lososů,
ohnílou ploutev v plovoucí špíně a prosak
cezanem ruin
kam blil Mars výmok svých amoků
a hořkost kocoviny,
EVROPO!
teď každou ránu
oděr i šrám jak jelení sůl
do plné síly
a do let tučných už co nevidět
hojnost
nad hojnost ...
i z pokladů skrytých zas na svá místa
ven!
Venuše spící kdesi v útrokách solných štol
opět na odív
ruměnec Bethsaby
a čiš jak Saskia
rozvěrně vzhůru navzdor všem padrtím;
v jícních kráterů
co nejdřív
ať zalknou a nadobro se zahltí!

Na dobro
do plachet vítr a konop na úhor
len
i léno z líhně umných věd uchem jehlovým
třebas na niti, rybičko zlatá
MÍR!
s municí do podšívky a záplat co nejvíc
přece
do módy akorát jdou!
kostro vyhublá
dej rychle do úplňku odřené rifle
a z trosek Zwinger
do gala
od podlahy až k roštům stropních skel
vysoký lesk
na křišťál zrcadel
i rám
slavným panorám Bernardo Bellotta
bohové,
opět za vedra k soudkům do kuželny
či do obrazáren
na skok
bulvami koulat v deštivý čas
nalevo ...
doprava a div se že ne z důlků
jak losos na míse
s ústřicí
a s pohárem ježž dopil Cornelis de Heem.

Nebo -

že by už Veronese

když domaloval "die Hochzeit zu Cana"?

A co Raffael?

s něhou na srdci a se srdcem na paletě ...

příliš cudný!

pro dav

který chvátá jak mouřenín k dekoltu

ženy Uriáše,

a tam

kde ani za mák se nezakrývá

z oblé

spící nahoty

/ne?/

ať vduchu každý sáhne si

dosyta.

Dosyta

jak bourec na lupenu

kolem dokola jen přílesky hedvábička

a mastnot vývarů z pravd

/pravda/

je opět jak na talíři náš kouzelný svět:

"A PŘECE SE TOČÍ!"

okolo hrotů na ňadrech Afrodít

jak losos

v rotacích laskomin do trdlišť

stůj co stůj ...

než

do čela kdesi v sráznou hráz.

x

x

x

III - MESIÁŠ

Naposled

u břehu NEPOMUK jak celník nad pečeti:

"Državo,

stůj!" zapřena Řípem a bez újmy

už

víc ani chlup! ze stájů u Stadíc ...

jen splašky

a krev z vyslýcháren zas se zřetele

všechno se vším

ať smíchá labský proud v saských zákrutách;

i pod násep s promenádou

barona von Brühl.

Sem,

na obou březích napást zrak

s piliře bez světců

i za most

hle,

povznesen podstavbou

kůň hřebec

na zadních a samé zlato až po uši

i s parukou a holí Augusta Silného v sedle

/ITEMQUE REGEM POLONIAE/

ach

nechej být

i to defilé s kurfiřty

jež táhnou v maltě po zdi na kachlích

slepenou posloupnost ...

čas

pozbyl bys

pro pár chvil pod křížem

který vztyčen k nebi nese obluda věž při Altmarktu

jak dřevec Quijotův ta jeho vysmívaná herka,

NEVHOD

nad hemžení: "Lide můj!"

miříš k panenkám Rembrandtových starců
a své nechal bys
na šifrách pro "čtenářku"
jak v špehýrce vrat zahrady hesperidek /?/
ne
ani Vermeer!
a nikdo nespatrił
záchvěv rybníka u Bravné brány
nebo trik
jímž osud vstrčí si eso do rukávu,
jenom do sebe
na čmouzích z EGO umíchanává se pigment
k bílení rouch: "Povídám,
každý
sám sobě vybarvíš nádech i tón
pro svůj
POSLEDNÍ SOUD
slizem
z larv kde línlo se sobectví?
z jasu bělásků!
výš
táhni knot vůle
byť měl bys už na kahánku jako já,
Händel
ač odepsán
ještě zasíl jsem do notových brázd
i pro tento luterský
stodolu chrám."
Hle
zas klíčí ...
z hlasivek Kreuzchoru opět se dere
jak lomikámen
* e

skrz krunýř sarkofágů:

"Ha!

SMRTI ...

už sáhlas udusit můj dech

a přesto

přesto jsem tasil

stavidla hudby na tvůj osten a hnát,

hnát na výtrysk!

víru

průrvami skepse do žil

a transfuzní nápěv

zdrhem časomíry do nadhozu

v dál

vulkán tónů

i písek pod Sfingou

a zátěž mohyly jak gaskoňský širák

až za obzor

na duhách akordů naděje

zátřpyt

a zář jakoby ze zákalů Vermeerových skel

úsvit bolestínem

a jásot

do zřídla slz i českých

zde

v saském chrámu,

Bože

ÁÁ

LE ...

ÁÁÁÁ

LE^{LU}JA

ALE^{LU}JA

v plápolech

až od keře pod Orebem

navěky

AAA

MEN ...

buď AMEN ...

AMEN!

Básně z připravované sbírky valčíků

V NÁDRAŽNÍ HOSPODĚ LÉČÍM SE Z OPICE
absence peněz mi brání zas opít se
prašivá neděle! Mé tělo není s tvým
procítám v Hyberské před prázdným řeznictvím

Jistě sám ďábel mne poslal sem pro lekci
abych se pobavil dvojitou projekcí
průhledným zrcadlem, sklem, které chvěje se
a za ním pustý krám; Žer, prase, přežer se!

Jako bych v zubech měl hořící zápalku
s úšklebkem cením chrup na svou tvář na špalku
slunce, jak zapadá, barví ji do ruda
a chodci míjejí mne s výkřiky o zrúdách

Háky mi splávají s budovou nádraží
na prasklou výlohu masařky naráží
a vzhůru nohama lezou mi po ksichtě
syčím skrz čelisti: Tady máš, co jsi chtěl!

Konečně vidíš sám, z čeho máš nejvíc strach
ne z rudých cákanců na hloupých sekyrách
máš strach jen ze sebe a ze zla, kterým jsi
... vůbec si nevěřím a tudíž věřím si

Výklad svým Výkladem zrcadlí muka má
oči si bojácně zakrývám rukama
děsím se představy, že bych si s nima sáh'
na svou tvář, zkroucenou v štitivých grimasách

x x x

DÁVNO VÍM O HOLKÁCH, ŽE JSOU TO BESTIE
málem jsem od jedné přišel zas bez pyje
to tak, se oženit! Za rok mít parohy
radši sám dál chci blít po nocích na rohy
Přes den spát s těma, co svým fluidem pomatu
večer se osprchnout z těch jejích tomatů
a jít se znovu zpít a chlastem zmátožen
alespoň na chvíli nemyslet na to, že:
Dávno vím o holkách ...

FALLPHILA

/tříčtvrtě "VARYJACE NA ROMANTYCKÉ THEMA"/

Část I. /listopad/:

... Ležíme na kůžích donaha svlečení
v plamenech plápolá má stará loutna
trháme zubama kočičí pečení
obraný hřbet z kočky v ohni již doutná

Dým z ohně potáhnul strop černou patinou
v otvoru po lustru hvězdy se třpytí
Pijem' krev z pohárů, já tvoji a ty mou
šampaňské přestávám nazývat pitím

Posílen pářením řvu hlasem věčných stvůr
zpěv o tvé něžnosti, drsné a krásné
Pod okny vyje vlk, který mi střeží dvůr
noc bledne v plamenech, za chvíli zhasne ...
/atd .../

Část II. /únor/:

Zatímco Fallphila blouzní dnes v horečkách
snažíc se vypudit mé jméno z hlavy
opékám na šavli embryo tvorečka
z něhož by býval byl dědic mé slávy
Žel jenom s člověkem lze zkřížit člověka
což v našem případě bylo dost jiné
Fallphila? Není už. Snad na svém rově lká
Půjdem' spát, synu můj. Kde jsi? Můj stíne ...

x x x

MÁŠ HEZKÉ KALHOTKY, - K VÁNOCÍM OD MÁMY?
ta vůně Azuru málem až omámí
moc pěkné kalhotky! Co guma, neřeže?
myslím, že raději zamknu ty dveře, že ...
hlaďoučké kalhotky ... - Hedvábí? Mušelin?
půjč mi je na chvílku, jak by mi slušely ...

x x x

BOŽÍ HOD V CHRÁMU SVATÉHO MIKULÁŠE

Chrám, to je budova poměrně stylová
pokud se jednomu zachce se "milovat"
jen jsem se musel vzdát estétských nároků
a spolknout averzi, kterou mám k baroku

Petřín byl pod sněhem a nejsem eskymák
abych to v dvaceti pod nulou hezky zmákl
kostel byl naopak příjemně vyhřátý
... Ježíšek v jeslích spal zahříván zvířaty

Když jsi se k Betlémským jesličkám skláněla
stoup' jsem si za tebe a s tváří anděla
stáh' jsem ti punčochy, a kabát se sukni
vyhrnul přes boky, abych měl cestu k ní

Kalhotky, ty vem' čert, prostě mi vadily
jediným trhnutím vznikly z nich dva díly
čímž jsem si zajistil přístup k tvé sliznici
která již čekala, vlhká a žíznící

Lidé s' mysleli, že vzdycháš dojetím
byla jsi dojatá, jenomže pouze tím
že tě má varlata hrála až na pochvě
a úd byl nadoraz /to len sám Pán Boh vie .../

x x x

S KYTAROU NA KRKU A S RŮŽÍ V ČELISTECH
zkouším si v zrcadle v pokleku něžný vzdech:
"Vy jste má jediná; jenom Vy! Vy, paní!"
/chodbou se ozývá příšerné sípání .../
"Přistupte, prosím vás, pojdte blíž, paní má!
máš krásné šatečky, copak je za nima?
prosím! Jen zlehounka; vím, že jsi křehounká
jenom tak zlehýnka roztáhnout stehýnka ..."
a pak: "Raf!
ich bin Graf,
Graf Georg von Kirchhof." "Fallphila, těší mne."
"Už je to, děkuji." /ani si nevšimne ... /

Heřman K Ř E M E N Ā Ć

Podivuhodný klitoris

vteřinu každou budeš marně
lízat vlastní sliz,
naříkat: proč tu není
podivuhodný klitoris?

až vyčerpáš se ve třiceti
už na to můžeš srát
snad v inkarnaci další
slimáka olízneš. snad.

x x x

Oblouk II.

teď tvé polibky mořem
budou krví rybí
polibkem neztupořen
močím do řeky civím

x x x

Jedna a táž osoba

co ti slíbil v opilosti
vyplnil ti v střízlivosti
euforie
jenom hořím, žádný teplo.
bořím tvořím

x x x

taky se to stalo Snem
procit's a citíš chvíli
myšlenky že souložily
Potvrzeno orgasmem

x x x

Ptáci ve voliére

ne, pitomosti netáhnou
s podzimem na jih;
honí se v mozkovnách, pečují
o pokolení mladých

x x x

Ruku nechytit rukou

Láska prý hvězda anděl nene facka z nebe
pestrobarevná facka z nebe spadla
taková byla že jen skrvna z tebe
na bělostinu prostěradla

Jdu na návštěvu
Bojím se aby mi neujely nohy
ale stejně vcházím
a ukláním se
a rozvazuju si tkaničky u bot
v leže

x x x

Nelze šlapat
nelze mluvit
nelze hvízdát ve větvích
V měkkých dekách válejí se
čtyři mužští
pátý mnich

Co tam dělá asi smíšek
ten co v prstech rozmělnil
smích tak tichý z jemných výšek
že se ve sny proměnil

Ze záhlaví
do záhlaví
zapomněli o co hrát

V měkkých dekách naposledy
čtyři mužští
pátý kat

x x x

Přicházejí Juchtýnové
Přicházejí z daleka
Kousají mne do mých oušek
Pak mi kabát navléká
jeden malý hebký Juchtýn
Směje se mi do nosu
Nožičkama pohvizduje
Křikne hůlkou z rákosu

Co to tropíš na vinici
Proč jen děláš rádoby
přijdou na tě pikolici
Vytrhnou tě z chudoby

Nemám už kam složit hlavu
Mám tě panno v úvozu
Uvolím se možná heknu
Pak se snad zas povezu

Vracejí se Juchtýnové
Odjíždějí do dálky
Sny ty leží na polici
Vložím je do obálky
Odveze je malý Juchtýn
co má nudli u nosu
Nožičkama pohvizduje
Výská hůlkou z rákosu

x x x

Píseň opatrného

Mít radost z pokrostí
se někdy rovná studu
Kdybych tě pohostil
jsem rázem roven sudu

Nejen že snění dost
mne pookřívá
když obejmě mne zlost
ta líná zimomřívá

V rouno se uschovám
na celý den
Tam budu se těšit
že vylezu ven

x x x

Ruka oběšence ptáka láká
by used na větev
na níž
visatec škrcený moc
visí

a ptáci klábosí
klábosí tam
celou noc

x x x

Už hrany hrají
Pod kavárnou visí
Pro koho vržou
ty hrany které krysy
lákají
a ty zas ptáky
kterým stačí
aby jim přišel
vítr na pomoc
zatím co děšť
jim tenká křídla smáčí
a před odletem
je temná noc

Josef M L E J N E K

Samota

Čekání v němž ještě nejsi malomyslný se kříží
s čekáním v němž jsi už ztratil netrpělivost
a čekání v němž jsi málem přestal i být
prolíná s čekáním v němž jsi už vydán

x x x

Samot/k/a

V nebydleném pokoji teď v půli zimy
pod žárovkou vyschlé zbloudilé mûry z léta
stíní světlo o síle 60 W
a tušení neboli přednaděj
je jako tvář jež ti vytanula
ale nevíš ještě komu by měla patřit
a vůbec není jisté
že to kdy zvíš
když stéblo jež mohlo ustálit její podobu
stéblo po němž mohl přejít anděl
to stéblo tebou položené p ř e s
modře se spaluje bez popela

x x x

Obležení

/Památce Léona Bloy/

Před krutostí světa je možné zatrnout
a zakrýt si ústa
protože slovo bylo by m a r n é
ale bát se?
Když je úzko i vzduchu
skrytými zábrami myslí na déšť
který skončí pouze potopou
v němž budou mokvat všechny lidské stíny
a to i ty mimo dosah pouličních svítlen
svítiplyn je cítit už teď
/svítiplen/
ale čeho se bát
čekámi-li na poslední snímek
bleskem ARARAT
bleskem PARAKLET

Jiří M R Á Z E K

Dvajá, trajá mušketýrija ...

Jsou d v a ,
někdy i tři
a vlastně čtyři
potom jedno tělo jsou;
i když každý jinam svým nosem míří,
bok po boku svorně světem jdou.

Kouzelné bytosti, kterým nikdo neodolá,
jež bystrým duchem vládnou Starou Prahou,
co projde jejich chytrou hlavou -
to v srdcích přátel ihned plápolá.

a n d r e j -
Athos v šermířském baletu
virtuózním rapířím tanci -
oslavný života rej
v něm vládne mečem i mušketou slov
kdykoliv i sejčás
Nejedna Mladá žena proň vzdychá
neustále, zas a z a s . . .
když vidí ho uprostřed lité vřavy
jak českým Excalibrem stíná
všem nepřátelům hlavy

Nenalezne, kdo toužebně ho shání
je ho všude dost a přitom není k mání
Je chvíli tu i chvíli t a m ,
a nedá pokoje
dokud sok
pod tíhou hravých slov
se nepřizná,
že k smrti rád se zasměje ...

N i k o l a j -

s úsměvem se těší Porthos na turnaj
On, statný muž a známý obřita /břítový/
který se ničeho neleká
Své druhy v boji zády kryje
svou plecí všechny rány
i doma, v Melantrišce
jak Jezuité v Klementinu
či na Karlově mostě
hravě pochyťá

Když skončí třeskot zbraní
a hlas polnice utichá
mír v jeho duši
náhle procítá
Tu šťasten je
a ještě šťastněji se usmívá
když s děvčaty
s Olinkou, s Olgou a Kikinou
žertovnými hříčkami
do nevinných i vinných her
kdekoho
rébusovitě zaplétá

F a n d a -

v hospodě řadí medvědů banda
- a on to sličný Aramis
A za ním v patách
snad ho nedohoní
sám Al-Fatáh
na velkém bílém koni
Že by přelud?-- Sen bláznivý jen?

Rytíř z Nemanic a Vršovic
již z dálky k pohledání
Šlechtický panáček z rozverného rodu
fantaskní mladík ze sci-fi filmu
klamný agent a hebký dobrodruh
Věčný milenec rajských snů
jemné pleti a růžolících rtů
Vyšivaný kapesník ukrývá ve své dlaní
v něm houbičku,
s níž píše básně své iluzorní paní
Jeho úsměv vítězí nad stupiditou dnešních dnů

J a n -

kdo jiný než D'Artagnan
Ač malé postavy o to větší duchem
a běda každému, kdo měřit se s ním chce
a naslouchá mu jenom jedním uchem
Kdo kráčí vedle něj nejistým, váhavým krokem
toho ihned bystře osloví
ze tváře i zakryté ledascos vyloví
a tázaný se stává hochem nebo dívkou?
dřív, než odpověď si zhotoví

Někdy klidný tak
že i nedělní vánek se vlastně tetelí
jindy temperamentní
jak gaskoněc v zámecké maštali
M u ž kritického slova
a ještě kritičtějších činů
Rázným gestem kalný přívál slov zastaví
jasnozřivým chvatem
nános ze slov za rozhovoru odstraní
a skrytou perlu z o k a mžiku vyloví

Jen děti, děti ...
ty nad ním svou láskou vítězí
jen před nimi se něžně sklání
když svými čarovnými slůvky
vijí věnec kol jeho skrání

Pokloňme se proto těmto velkým mužům
jejich boji za lidskost v chytrosti
a ctěme je i jejich tajné literární plány
Nebo co oni vysloví
to dotkne se nás
a až v koutech kostimorku
zvonivě zamrazí

V palčivé kritice, sžíravé ironii
nešetří praníkohe
ať už je z Číny, z Dejvic
nebo ze čtvrti Soho
Staré, mladé, bohaté či chudé
velkomožné pány
grafomany, psance i nadějně dámy
pyšné tulipány a prohnané kmány
ale hlavně ty
co po č e r t e c h jsou
nám všem tak dobře
známi ...

Jiří O L I Č

Komando deště

Na to je noc
ústa ruce nohy.
Nebylo jich moc
ale zůstal mnohý.

Na to je noc.
Z půlnoce moc.
Na to je tma,
už jen tmu má.

x x x

Právě týden
po MDŽ
napad sních
a zůstal ležet.

Bláto a zima
děsné.
Tak dojímá
ta vesna.

x x x

I z lásky žal
je jenom žal.
A já tou vodkou
na kolenách prosil.
Hostinský Kocián
se jen usmíval,
já všechno platil
a on nosil.

x x x

Únor letos nebyl bílý,
poli sílil neposílil.
V řekách vodu vzala voda.
Nebyla jí velká škoda.
Jen cestáři solí solí
ledy které nepovolí.
Komisař vzal do ruk křidu:
Zvonil 3 x, zítra přijdu.

x x x

23. 4. 1984

Prší, prší
hadi hádek.
Čas se vrší
do pohádek?

Dívka ožralá
a jak vodník
mementálně
hledá chodník.

Bez blesků
a bez hřmění,
stále ta bída
nic se nemění.

x x x

Počuješ to krištál'ové ticho?
Zas Diogenés močí do suda!
A vodný kameň hľodá jeho telo -
Do pórov plieseň, vatu do ucha.

x x x

Eníky, beníky, kliky bé
Dva predné zuby vybité
Ábr fábr dominé
Hlavy prázdne, vypité

x x x

Aj tá ryba mi povie viac
Zas chlieb si balím do novín
Nie! Dosť už bolo voľovín!
Ten deň už trvá skoro mesiac ...

x x x

Reynek už je dávno v Rama
A Rachel hľadá Petrkov
Z pavúčich hniezd báseň padá
Krutá ako purpurový kov

x x x

Z blbosti a z lásky, z viny -
zostali sme opustení ...
Zostali sme chvála bohu
v lete, v zime pekne spolu.

x x x

Tam, kde sa úhor večne hromadí
lákajú v očiach modré svetlá.
Lišaje krúžia v sieti mokra -
Majstri sa stítia svojich náradí ...

x x :

Nečakajte na Godota
Bol tu a už nepríde
Vina padá na Becketta
Národ je v tomto nevinne

Fanda P Ā N E K

Velké ztroskotání

Valentině Těreškovové

První člověk ve vesmíru
ve hvězdách byl v Gagarinu
ve sputniku Laika -
i sovětská vlajka!

S apoštolem Pavlem přeme
se že hřešit nebudeme

Na obranu Pána
meč tasila skála

x x x

Podrobnosti o zločinu

pozdě bych leč ale k smíru
sdělití chtěl Vladimíru:
kaktus "Lenina" jsem zvenku
ukradl když vzpíral sklenku
i Bůdovi vrátit boty -
doufám bez nadávek sloty

Metra trasa není krátká
navíc přestupovat zkrátka
a tak se snad uvedu
jinde líp než dovedu

Básníka A. Stankoviče
kritizují jako piče
rozum se vás zastane
režisére Formane

x x x

Souostroví

R. Batškovi

Souostroví Gulak
hrdina i kulak -
Jan Palach se upálil
v oběť by ses nespálil

x x x

Kubo jak se můžeš chtít
na očích nám zavraždit

S křížem jítí proti Bohu
s Václavem Bendou nemohu

Lopatka by na kapičce
utopil nás vody lžičce

Nováková Julie -
jako strá mumie

Týden končí nedělí
od Kristova pondělí

Co se v lidské palici
dělo v čínské věznici?

Ani nevím co mám
že jsem sám -

x x x

Mníšek

Petrovi Š.

Jako už stářím zahnědlým zlatým rámem
se slovy: "Z krve kvítek vykvet nám-"
vcházel jsem ve snu do tohoto obrazu
kde v lavicích řadou úzkých stolů
seděli jako muklové ostříhani mniši
a jako v pohádce dvanácti měsíčků
jeden z nich za obzor
zacházel s aurou -
červánků okolo hlavy

Poručili na strážnici
abych se svlékl -
vzrušeně se tedy.
... ale policista s
chrupem jako kobyla
vrhá se na můj -
ubohý úd -

X X X

✕ ✕ ✕

Zlý duch vstoupil do prasat
a žádal v oběť po lidech
aby mu házeli perly -
ale Ježíš to stádo zahnal do moře
a na památku tomu -
má od těch dob černé skvrny

Kristus již svým učedníkům
na konci apoštolské cesty
pekl chléb

"kdo si myje nohy
je čistý celý ..."

moto: Na kolenou pod křížkem
miluju se s Ježíškem

Nové víno do nové formy
Prostřed strnišť zvoničky
věž rodné Rus matičky
vrána klásky kouká
sklidit vítr fouká

x x x

Madona

Radostným zahihňáním
vzneslí se mnichové
po mém pozdravení
a obraz se přenesl
do chodby tmavé -
odělené těžkým závěsem
pleteném ve výšce očí
spatřili jsme Madonu!

Na bedně jutou pokryté
seděl beznohý zubař -
šklebě se účastně: "ty máš kosti"
v zadní místnosti pisoir
krátce ostříhaná baleta
rozkroku rezavé šortky
hladila roztažené nohy
na proponkovém otomaně
neřestí ulepkaná pacholata

x x x

Kat beze stínu

Ježíš Kristus na mě plive
právem lásky ale i ne
otisku plátna Turinského
domalovaná podoba

Vzpomínky srdce rvou
člověče odpusť -
Jidášových stříbrných
kolik je nás souzených

Bych byl katem beze stínu
v Terezíně nezahynu
bez vědomí viny
nespáchané činy

Juden essen schokolade
šest miliónů zplynováno
jaké škody -
Adam bude žít

Při modlitbě
sejměte helmy
hodina svatá
před vámi -

x x x

Vážený pane primáři,
2.8.1985

gratia divina

dovoluji si Vám napsat
spolu s mladistvým
toxikomanem na útěku
dvacetiletým Petrem S.
po devíti měsících z šesti
mařením ochranné léčby
Bohnické soudní hospitalizace
s otcovým suicidiem
bez nároku důchodu
prezenční vojenské služby

Petr: Chtěl bych se na chvílku podobat vánku
který letí širou dálnou pustou krajinou
ten vánek se podobá hedvábnému šátku
který je můj a je mou oporou

P.S. Můj milý Magore
konečně se svými
kultuře druhé -
příspěvek vlastní
sraba s odpuštěním

Pěť: Dědečku babičko
já chci elpíčko

21.9.1985

V Bohnicích ne pro legraci
u Bašného v izolaci
ležíš milý Petře -
kdo mi slzy setře?

P E P O

A tak je vše ztracené
nebo snad ne?
kdo ví ten nepoví
kdo neví ten se nedoví

x x x

Laskavý láskavec
sedl mi na palec
a saje saje saje
mé nejtajnější taje

x x x

Ako keď blesk udrie
do smutnej vŕby
aniely padajú
lietajú kurvy

smäd prší do duši
nebo sa trúsi
a peklo pomätlo
zem zespodu brúdi

Je taký čas
že nemáš ho zas
na mňa
slnko a prach
z oblohy rach
a odraz od zrkadla.

Ja nie som vrah
keď vrhám sa rád
na tvoje hrdlo
však je taký čas
zmrzlo a ztvrdlo.

x x x

Odvrátená strana smiechu
juch, juch, chuj chuj
kde domov moj
po lúčine ženie vietor prázdny sáčok
keď som doňho nazrel
bol ako moj vačok
teplý a prázdny deň
je to už dávno, čo som sa
nepozrel do rodných vrátok
slnko jak povodeň
zatápa všedný deň
zatápa sviatok
spravodlivý dobrodej
nájdi že, najdi mi
nový začiatok.

x x x

Videl som zvláštného čierneho psa
videl som psa čierneho zvláštného
bol to asi, bol to asi, negatív albína.

tak biely a čierny vzápäť
tak čierny a biely jak klávesy
pes v klavíri, pes v klavíry
jak melódia lezie a hryzie.

Videl som kus zvláštného čierneho dňa
videl som kus zvláštného dňa čierneho
nebol to deň, nebol to deň
a noc tiež asi nie.

Len kúsok konca s kúskom od prostriedku
len kúsok prostriedku od konca
a lezie a hryzie a lezie a hryzie od začiatku.
Čkavosť sa dostavuje po nedočkavosti
nedočkavosť ten chvost čakavosti
jak melódia lezie a hryzie.

Brúsim si britvu o päťu
o päťu si britvu brúsim
nemám tu inšiu hrubšiu kožu
potom ju na tenkom krku skúsím.

Búšim sa kladívom do prsu
do prsu sa kladívom búšim
keď nevytlčiem zo seba dušu
niečo ešte s kosákom skúsím.

Blúdim sám mestom do vrchu
do vrchu sám mestom blúdim
keď nemám na mozgu poruchu
niečo /ti milá/ povedať musím.

x x x

Povrazozomnoulezkyňa

Povrazolezkyňa sa zrazila s lietajúcou rybou
tam náhodou som stál a padal s ňou
v harmónii rebier, šupín, peria a vlasov
preletel námestie, sklep s vínom a váš dom
za sudom prevrátili parazól hore dnom.

Preto, nelozte s parazólom medzi stožiarmi
nechytajte plachty za vetra
nevykláňajte se zo dna za jazdy
nelejte do mora vodu von z okna
nenoste svietiace ryby do tmavej komory
a hlavne nekradnite nám tuná z lana
nie je z obesenca

vaňa

z utopenca aleje
plná vody pre vás našťastie.

x x x

Do dáždника na desiatu
zabalím ti veľkú flašu
striebornú stužku dažďa cez oko
sírčk, glg, žblnk, a jeto,
do slnečnika na obed
demijon a kríglov päť,
päť pollitrových pohárov
s ušami na strane s úsmevom
a na večeru, do temna
ti sud z rolety vypláva
postel' bez vankúša a bez príborov stol
Noeho archa dievčat a nápojov,
a zlatá rybka u dverí
jaskyňu noci, pivnicu otvorí
zaspieva ticho bezo dna
chór sestier, sardiniek Morgensterna..."

x x x

a hneď vedľa, v čakárni zubára
potlesk a ďalší vychádza
nesie si v ruke i i i
a druhý máva z kresla
sopránom svoje a a á
zbor potleskom ho odmení
všetko najlepšie v ďalšom tvorení
aá uú ii iii
ii ej i u iiiii.

x x x

Dnes vyhoreli hasiči
a zajtra emigruje celá vláda
neviem či večer doma si
keď ja mám oheň tvoj tak strašne rád
Pozriem sa oknom, most k tebe odniesli
aj rieku, všetko sa tu niekde stráca
kde moje milá, kdeže si
keď ponáram se do teba tak strašne rád
Tisíc krát zalepené dopisy
moj jazyk lepí, nerozpráva
na prázdnej známke jedna Kčs
odtlačok nohy poštového vtáka
či k tebe trafím, alebo sa stratím
liftboy, korytnačka tristo rokov stará
obyvatelia sa už dávno rozišli
neviem kde sa dnes každý stráca
láska jak roleta v prievane levituje
potkneš sa o hranu svedla a tmy
zástavy zaspaly na pol žrde
pozdravuj Afganistan, Invalidní súrodenci.

Zober tú sochu odzadu
už padá, padá, stojatá sláva
podlož jej veniec
nech lepšie spáva
Na jej novú štáciu
pozvi delegáciu
nech sa jej pokloní
nech že sa uloží
Venčeky plátve
v hrdinskom kraule
stuhý heslá, plavky
za dávno padlých
Tak ľahko na duši
si ešte nemala
ľahké i telo je
ty socha padlá.

Vzpomínka na kravín

Paní Malvína

Jednou jsem byla na návštěvě v chalupě pod skalou a tam jsem se seznámila s paní Malvínou. Byl červen, před chalupou zahrada, slunce svítilo a společnost byla veselá. V některých dobách prý veselost a dobrá nálada nepřekvapovala, nezdálo se tenkrát nic podivného ani tady, i když bych tím nerada chtěla naznačit, že dění před chalupou snad bylo bezduché, nevytvářející žádné hodnoty, tím spíše nadhodnoty. Mluvílo se sice o práci, o "moc práce" jak u jednotlivců, tak i všeobecně a nakonec i lokálně - měla být upravena zpustlá zahrada, mělo se opravit stavení, skoro již rozpadlé - jenže práce byla daleko, alespoň se tak zdálo. A přece: nahlédla jsem dovnitř chalupy, kde byla tma a zima a tam jsem, když jsem se trochu rozkoukala, uviděla osůbku, jak sedí u stolu a studuje v knihách. Osůbka vstala a pozdravila se se mnou, vyšla ven na světlo a přivítala se s ostatními. Byla celá bledá a vrásčitá a říkala, že má moc práce, že se musí učit na zkoušku a hlavně že chce mít klid. Pak zase zašla do chladu chalupy a já jsem si zapamatovala její vážnost a jméno, které bylo Malvína. Vymykala se, jak se mi zdálo, z ostatní veselé společnosti a možná se chystala vytvářet nějaké hodnoty. Podobné věci by si člověk měl uchovat v paměti.

Pečená bábovka

Jak měsíce ubíhaly, chalupa pod skalou byla zchátralejší, zahrada zpustlejší a už tu byl květen, 1. máj. Před chalupou pod skalou byla zas veselá společnost, i já jsem tam byla a odpoledne přijelo auto, z něj vystoupila osůbka, osůbka byla paní Malvína. Řekla, že ráno byla na Letenské pláni a jinak si udělala volný den. Chce se radovat, na zkoušky se učila včera a bude se učit zítra. A má prý něco s autem, v motoru

rachotí. Hned jsem se nabídla, že se na motor podívám. Šlo o malou opravu a když bylo auto zase v pořádku, zeptala se paní Malvína, zda bych jí mohla někdy spravit něco v domácnosti. Odpoledne rychle uplynulo a s ním i několik dalších dní, když si mě paní Malvína zavolala na opravu motorku v domácnosti. Řekla, že má večer vzácně volno, že udělala zkoušku, že ji nemá s kým oslavit a že musím přijít.

Bydlela na Vinohradech, v ulici, která se dříve jmenovala Korunní. To bylo dříve, kupříkladu v roce 1911. Dnes, kolem roku 1984, se ulice jmenuje třída Wilhema Piecka. Ulice vede tramvaj a u chodníků rostou stromy. Zazvonila jsem u bytu paní Malvíny a když mě otevřela dveře, ovanula mě vůně čerstvě pečené bábovky. Podobný čichový vjem ke mně nedolehl již hodně dlouho a možná, že až zase k někomu přijdu na návštěvu a ucítím pečenou bábovku, vzpomenu si na paní Malvínu. Tentokrát jsem si nevzpomněla na nikoho a paní Malvína mě zvala dál, do vzorně uklizeného bytu, kde nikde nebylo smítka a všechno bylo, jak bývá v obchodech s nábytkem, či někde, kde ukazují nějaké vzorky. Spravila jsem motorek u pračky a ještě jsem utáhla vodovodní kohoutky v koupelně a v kuchyni a pak jsem byla pozvána sednout si ke stolu. Předemnou se tísnil konferenční stůl s nakrájenou bábovkou a paní Malvína pobízela k jídlu. Co teď hovořit, o čem a proč? To jsem nevěděla. Vedle mne stála televize a na ní byl digitální budík, číslice byly v pohybu, bylo se alespoň na co dívat. Jak ale oslavovat? Vzala jsem si kus bábovky a řekla Tak na ten úspěch, na tu zkoušku vykonanou! A to teď budete paní docentkou? Nebo profesorkou?

Bylo mi sice lhostejné, zda paní Malvína bude tím či čímkoliv jiným, ale přesto mě zarazilo, když jsem se dověděla, že paní Malvína si chce hlavně něco "dokázat", že své velké úsilí ve studiu věnuje k doplnění vzdělání středoškolského, že pouhou vedoucí útvaru bude stále stejně až do své penze, do které už nemá daleko a že hlavně si chce pro sebe "něco" dokázat. Oči se mi zastavily na digitálním budíku.

Číslice tiše měnily svůj tvar, nejprve ty nejvíc napravo, pak číslice vedle a tamty další, ty už se zdály neměnné, jen občas se líně přesunovaly z jedné hodnoty do druhé. Na čtvrtou číslici zprava, na její změnu, jsem si už nedělala naději. To jsem si přivezla ze Sovětského svazu, řekla paní Malvína, když viděla, jak se pořád dívám na její digitální budík. Nuže, jak oslavovat? Chci v životě něco dokázat, víte, nechci jen tak žít, řekla. Nechcete ještě něco opravit?, zeptala jsem se. Ale už nechtěla nic. Zvedla jsem se k odchodu. Ale to ne! Přece musíme oslavovat!, zvolala paní Malvína. Nevěděla jsem jak dál, co s bábovkou, která uvnitř prý byla mramorová a hlavně jsem nevěděla, co s paní Malvínou. Co s váma?, řekla paní Malvína, půjdeme teda do hospody!

A šly jsme do hospody, čímž také vyprávění o paní Malvině a jejích snahách dokazovacích z velké části končí; hospoda, kam mě paní Malvína uvedla, byla hned naproti jejímu domu a jmenovala se Kravín. Nebyla to "hospoda", ale vinárna.

Rok 1911

V roce 1911 bývalo v Kravině rušno. Jistý pan Drobílek byl zamilován do dcery hostinského Zvěřiny a když se Zvěřinovi přestěhovali do hostince na Korunní třídě, hostince, jenž stál na místě bývalého statku, pocházejícího z XII. století a kde se říkalo v Kravině, přestěhoval se za nimi i zamilovaný host. S Drobílkem se do Kravína stěhovali i jiní hosté a tak se tam dostal - Jaroslav Hašek. Založil zde pověstnou stranu mírného pokroku v mezích zákona, pořádal zde kabaret a Kravín se stal vyhledávaným místem pražských obyvatel. Jednou tam dokonce zavítal v doprovodu Maxe Broda tehdy zcela neznámý mladík noblesního zevnějšku - Franz Kafka.

V Kravině se scházeli "kumštýři", novináři, bohémové, ale také "slušní občané z přilehlých ulic". V kabaretu se hrálo při běžném provozu hostinské živnosti a při stolním zařízení. Herci museli přehlušit šum rozhovoru, zaujmout, rozesmát. V rohu stálo malé pódium těsně vedle vchodu na chodbu, odkud přicházeli účinkující. Hašek pořádal zde kabaret...

Pravidelně se zde konaly schůze strany mírného pokroku v mezích zákona. V lokále bývalo namačkáno ještě více lidí, než v hospodě někde na Žižkově. O dnu voleb píše Longen: "My jsme byli v Kravině jako krotitel mezi šelmami. Nešťastnou shodou okolností stalo se, že v naší volební kanceláři čepovalo se pivo vinohradské, naši agitátoři museli pořád jenom běhat na záchod, a to byla jejich celá volební agitace. Neblahou shodou okolností se naše volební kancelář jmenovala v Kravině, a nyní to všechno si představte dohromady: záchod, kravin, strana mírného pokroku v mezích zákona, kandidát s nařvanou hubou, nezvyklý program politický, a tak to nemohlo dopadnout jinak, než jak lze vyjádřit tím krásným francouzským slovem: *débacle*, zkáza."

Jedna z Haškových přednášek, kterou rozvínoval program strany mírného pokroku v mezích zákona zde v Kravině, je přednáška "Zestátnění domovníků", v níž Hašek rozvinul skvělou myšlenku - o zestátnění domovníků. Říká: "Nechť slavná vládá postará se cestou zákonodárnou o zestátnění domovníků, jako je tomu v Rusku. /V carském Rusku byli domovníci přímo ve službách policie./ Tím jistě odpadnou ony ošklivé zjevy, aby si někdo troufal domovníkovi nebo domovníci odpovídat, neboť jinak by na něho čekal kriminál. Zestátněním domovníků bude chráněna před různými zlořády z kruhů laických velice důležitá složka národa ..." a nakonec doufá, že "zestátněním domovníků bude konečně odčiněna křivda po staletí páchaná na těchto ubohých tvorech, kteří doposud jsou mylně pokládáni za vyvrhele člevěčenstva."

/volně podle E. A. Longena a R. Pytlíka/

Zdá se, že v roce 1911 bylo v Kravině rušno. A jak tedy v roce 1984, v roce, zvaném též Orwellově? Stalo se již mnoho ve věci pokroku. I domovníci byli zestátněni. A také Kravin.

ROK 1984

Za sedmdesát tři let od doby kabaretů, přednášek a programů vstoupily jsme s paní Malvinou do malé chodby vinárny

Kravín. Ze tmy se vynořil vrátný a upozorňoval nás, že je nutno zaplatit vstupné. Když jsme vstupné zaplatily, mohly jsme jít dovnitř. Lokál byl skoro prázdný. Sedly jsme si na lavice ke stolu blízko dveří a sotva jsme si sedly, přišel k nám číšník a řekl: "Copak nevidíte tu ceduli?" Když jsme se podívaly naznačeným směrem, skutečně jsme nějakou ceduli uviděly, byla uprostřed stolu a stáno na ní napsáno velikými tlustými písmeny - RESERVÉ. Pochopily jsme tedy, že zde sedět nesmíme a beze slova jsme si přesedly k jinému z mnoha prázdných stolů. Tentokrát číšník dlouho nepřicházel. Mohly jsme se nerušeně rozhlížet po místnosti. U jediného obsazeného stolu, který v lokále kromě našeho byl, seděli dva mladší muži v kostkovaných košilích a tiše spolu rozmlouvali. Na konci lokálu, daleko ode dveří, bylo malé pódium a na něm stál klavír. U klavíru seděl starší muž a tiše preludoval, vedle něj stál kytarista, také starší muž a tiše brnká ke klavíru. Oba muži celkem nerušili ticho, lokál byl klidný.

Až po dlouhé době, jak se nám alespoň zdálo, přerušil nerušený klid a ticho číšník. Nabídl nám Archivní víno a že jiné nemají. Trochu drahé, řekla jsem, ale paní Malvína jen mávla rukou.

"Až budete potřebovat, paní Malvíno", řekla jsem, "zase vám ráda něco opravím."

"Ach, víte, někdy si připadám tak strašně sama", řekla paní Malvína, "pracovní problémy nosím stále v hlavě, ale něco mi pořád schází... nevím. Rudou růží ti dám do tvých černých vlasů..." Tak začala paní Malvína pobrukovat na utahané tango, které dva staří hudebníci hráli poslepu na své jakékoliv nástroje. Pak změnili kurs a začali: Letí šíp savanou...

Otevřely se dveře lokálu a vešli dva starší lidé, on a ona, sedli si zase k bezpočtu volných míst a čekali na číšníka. Tiše, pokorně, jakoby ani nikdy nic nechtěli. Dva mladíci v kostkovaných košilích si stále tiše povíдали. Pak jsem si všimla, že dvojicestarách lidí se pod stolem drží za ruce. Jako nějaká "levota", jak se kdysi říkávalo. V tom pianista tiše zazpíval: Se svou kulhavou kobylo po světě se loudám...

Znělo to lokálem, ale s nikým nic nehnulo, všichni hosté, celkem šest, zůstávali ve stejném stavu, jako předtím. Jen číšník se přiloukal k tlusté dvojici a nabízel zase své Archivní víno...

Povídá se

Povídá se, že po půl noci se dveře Kravína rázně otevírají a do lokálu vtrhává živá společnost, že uhlíří a podobně, že tady po půl noci jakýsi život začíná. Ale o ničem takovém nevím a ráda jsem se s paní Malvinou rozloučila ještě před půlnocí. Rozloučily jsme se na chodníku před Kravínem.

Chodník před Kravínem

Chodník před Kravínem byl čistý, nesněžilo, nepršelo a ani nebyla velká vedra, počasí bylo příznivé pro běžný chod věcí. Přesto se ale člověk musel zamyslet, kdo tu všechnu čistotu zajišťuje. Napadlo mi jediné: domovník. Nyní domovník zestátněný. Ne ten, na koho si kdysi všichni zavolali. Dnes si na domovníka už nikdo nedovoluje. On ví, že musí pořádně zametat u zdí, protože na to nejvíc hledí kontrola domovníků /u zestátněných domovníků je kontrola domovníků/. Myslí na sv. Floriana. Zametá u zdí, smetá vajgly a sklo do kanálu a někdy, když tam stojí auta, tak pod auta. Často se stává, že na čerstvě zametený chodník vyleje uklízečka z Kravína špínu z podlah, plnou špačků a sirek a možná i jiných nečistot. I uklízečka z Kravína je zestátněná. Často i zestátněný čistící vůz z ulice rozmetává tlakem vzduchu špínu u obrubníku a špína jde znovu na chodník, rovněž zestátněný a tak jak je všechno společné, buď se hádají, nebo se nehádají. Domovník si zpívá:

Ale ne,

to je jen

volovina o dovolené.

/N.S./

Po roce 1984

Všude je klid, nejsou problémy a nejsou zábavy, jen pár starších lidí pořád někde něco pobolívá, s tím se ale už nedá nic dělat. Chalupa pod skalou je zase o něco víc rozpadlejší, avšak i kdyby byla opravena a jak se říká, dána do původního stavu, a kdyby paní Malvína se po všech zkouškách stala třeba paní profesorkou, nikdy už nebude vytvořena nadhodnota. Paní Malvína ale už do chalupy pod skalou nejezdí. Chodí snad do Kravína?

Ale ne,
to je jen
volovina o dovolené.

MALVÍNO, KRAVÍNE,

nechat tě Pán Bůh chrání!

/volně podle Maxe Jacoba/

S E N E X

Muži umírají vleže

Jsem ve styku s absolutnem
Den co den
na posteli pod postelí
obyčejně na kříži
kterému se říká páteř
zemře

A je fuk jestli byla páteř dynamická
nebo pevná jako trám
To už soudíme my živí
Je jenom smrt

Ach vy Paní Smrti
je drzé se vás ptát
i oslovovat

Zemřeli PhDři
Jedlička a Kabíček
a první pro mě byl první
osobně kamarádsky i kalendářně
u věku nedokonavého

Druhý nespravedlivě
zemřel ve věku šedesáti let
a jeden měsíc
miloval Klimu a vyčítal mu chlast

Sralo mě a sere
lidská skořepinová sklově skelná nedokonalost
a snad proto mám mimo praxe
k Vám Paní
tak odtažitě blízko

V posledních týdnech
jako ostatně často v třesení průserů
frustrací a zániku člověka
myšlení umydlení
diskoordinovaných pohybů
city sem city tam
Všechno poeticky v prdeli
Alespoň jsem se mohl vytahovat poučovat
byl jsem školantem i učitelem ilfu
Aspoň něco pro sebe pro falešné jáství
jeho blahoslavený pocit
a technické pomoci říkat si
hluboké struktury hippocampus
limbický systém frontál prefrontál

A kde jsou city?
Kde je intelekt?
Kde co je?
Hluboko v prdeli
Ví se hovno

Ve stejných hodinách
když jsi byl Jaromíre sám
v paroxysmálním objetí sebe sama
a vy kolego hodný Kabičku
bolesti protrávený
psychologie byla na kočku
a Klíma bouchal

Propiska nechce být v erekci
a já vás zase drze oslovuji
má skoro již má Paní Smrti
syčící stále nenasytná
a na místa nedostatečných
na nějakých čas přijdou dostateční
říká pan Young
spláchnem ho do senkrvny vědy

Snad jen výčitky svědomí
že jsem ti volal domů Jaromíre
nebyl jsi
už nejsi vůbec
To není žádná mlha
nikdy mezi námi nebyla
bylo jen sousta piv rumfernetů a řeči
a skoro nikdy nechtělo se domů
ani k mamince
ani k ženě
Jen za tři měsíce po mamince
přeložen do cizího jazyka
opouští jeden svět
otráven sebou druhými
cukrovkou režimem alkoholem
Jednou se sejdeme Jaromíre
v nebeském ústředí informací
i já tam trochu patřím

Sejdeme se tam všichni protože jsme trpěli
a prokousávali se sami sebou
do para/noidního/ ústředí informací
kde se budem podobat andělům knihovědným
umřelým i živým
z ducha a slov a ohně pracovaným
nesoucím transcens dál
intelektový incest s citem
Pak jednom černá růže zbývá
Nepěstují

Se svými pacienty a skrze ně
jsem namlouvám si ve styku
v matoucí kooperaci
a skoro přispívání
Ach s vámi Paní
a bojím se tě
jsem drze zvědavá bojím se umírání
toho co k němu vede mnohem dříve
bojím se toho mnohem víc nežli vás Paní
když člověk trochu bezmocný je
najednou prásk /nestačíš hodit mašli/
a /skoro/
už nic není

/t.j. autorka/

Když ji zachvátily existenciální běsy, souložila bez výstrahy. Tak to alespoň tvrdil její prochlastaný básník, vzpíraje nad hlavou obrovský, umělohmotný pyj příšerně narůžovělé barvy. Přivezl si ho ze země zaslíbené mezi dvěma sendviči a s oblibou ho pruboval na všech milenkách, které mu padly do budoíru. Potíže nastaly, když s trhu zmizely příslušné baterie. Tehdy zapojil Robertka do sítě, přímo holka se prohnula v kříži jak fakír a z břicha jí vyšlehl fialový blesk.

Aniž by ji to příliš iritovalo, odložila směšnou hračku mezi nedopité lahváče a odkvačila se vymočít na pánský záchod. Poněvadž tam už nikoho zajímavějšího nepotkala, navrátila se k básníkovi, jenž se jí opět chlípně zakousl do stehén a nehodlal povolit. Řičíc bolestí, podařilo se jí ho nakonec setřást, a vyrazit znovu do hnusných špinavých ulic.

Chtělo se jí nejen jurodivě šukat, ale zejména chlastat, lemtat, sát, inhalovat, srkat, cucat, pít a pít a nebyt ... Je málo pajzlů, kam může ještě v tuto pozdní hodinu sama vstoupit, aniž by nebyla okamžitě kurvou. Není jí však tak zcela, ví dosud, kde jsou zašiti její záložáci, kde sedí pěkně pohromadě v teploučku jako basičky a čekají, kdo je vymlaskne.

Šedý kožíšek se prosmýkne podloubím Uhelného rynku. Závora zaklapne a krysička vyskočí k barovému pultu docela jako bílá myška z luxusního terárie. Dlouhý, hladký ocas ovíne kolem sesliči štangle a pracinkou klopí jeden panáček za druhým. Z leva se přiklání sinalou lící dávno již zesnulý hrabě von Erbel, kterého krysička zvláště oblibuje pro jeho vybrané způsoby a ušlechtilost ducha, zděděnou po noblesně světáckých předcích. Je krásné být kurtizánou, avšak závoj

dekadenta povznáší krysičku ještě výš, až do Kapucínské hrobky. Tam už se hrabě vyzná.

„Ach, jaká rozkoš, drahý abbé, souložití s vámi v přísvisu vycházející Luny s několika čerstvými hroby za parkánem. Váš mužný úd je tak silný, že snadno mohl by rozorati tento žirný lán až k obzoru...“

„Madame, počemu ja zpyzdil balalajku? zašeptal mroucími rty chvějící se mužíček po krysiččině pravici. Trásl se jako osikový list a nebylo možno rozeznat, zda spí, či bdí, neb velké slzy jako hrachy koulely se mu po tvářích na proláklá prsa.“

Krysička byla jata hlubokým soucitem s oběma muži, zároveň však si uvědomovala absurdnost situace a majíc již dostatek sexuálních zkušeností v podobných případech, usoudila, že bude nejlépe zasvětit zbytek noci samohaně.

Seskočila hbitě se židličky a běžela k mříži. Avšak běda, klec už mezitím někdo zaklapl. Krysička uchopila hladkou, kulatou štangli do všech čtyřech prstíček a jala se šplhat vzhůru. V duchu při tom vroucně děkovala svému dávnému učiteli tělocviku, který ji už v útlém věku deseti let naučil tyto tak potřebné pohyby všech končetin nahoru a dolů, přece jen však pomalu směřující vzhůru, dál a dál, až už dosahuje stropu. Ale co to? Klec je jím pouze vymezena! Óderem do hlavy padá krysička střemhlav dolů a v duši jí vytane pocit zoufalé benaděje. Krysička není lev bijící o mříž, krysička je pouze jata. Krysička má také na vybranou. Může nepozorovaně vskočit do kapsy kteréhokoliv hosta a být tak v klidu a bezpečí vynesena. Při troše štěstí může se prosmýknout mezi vrávorajícími opilci a ztratit se v smrdutém průjezdu. Může se ovšem také schoulit do koutku pod plyšové lavice a přespát do zítřka, aby v noci opět zazářila jako hvězda tohoto prožluklého šantánu. Mohla by tu možná tímto samambulním způsobem vegetovat týdny, měsíce a roky, až by ji prostě jednou vynesli se smetím. Ale Krysička nechce. Krysička chce hned teď. Krysička pocítila touhu po čerstvém mase a po vřelé krvi, musí pryč, pryč okamžitě.

„Všechny vás pojebu do řiti, vykřikla, vycenivši zuby a zakousnouvši se do první prdele rozcapené na sesli u baru. Postižený muž vykřikl a padaje na pult, způsobil značné kru-pobití střepů, vína a kořalky. Využivši tohoto mumraje, vy-běhla krysička zadním vchodem na ulici.

Když se na čerstvém vzduchu trochu vzpamatovala, pocítila nesmírnou bolest v ústech, v srdci a ve slabinách. Hlava jí hučela jako mlýnice a tlapky ji sotva nesly. Usedla na okraj chodníku a přemýšlela, co dál. Potom se dovlekla do nejbliž-ší stanice metra a vtiskla se co možná neviditelně do koutku mezi kufr a sedadlo. V beztvarem zoufalství, jež znovu zachvá-tilo její duši, začala posléze chápat, kam jede.

Vylezla na obrovský, nesmyslně vysoký a dlouhý most, pod nímž však netekla žádná řeka. Řeka by jí snad byla zachránila svým zpěvem. Vždycky milovala její proudění a élan vital, její perpetum mobile, U řeky vyrostla a řeka jí proto byla živoucím životem, plynoucím, kolotajícím panta rei... Avšak řeky tu nebylo.

Nebylo tu ani dalších věcí, to však již krysička nevní-mala. Bylo jí hrozně špatně, ale žaludek ne a ne se obrátit. Bůh ji nedopřál této milosti, aby ulevivši své nejnížší tě-lesnosti, našla co možná ještě cestu zpět. Avšak kam mohla se navrátit ubohá krysička, která se neuměla už ani křesťan-sky vyblít?

Z posledních sil se vyšplhala na žbrlení nestvůrného mostu a naposledy se rozhlédla kolem sebe. Nespatřila nikoho, kromě svítících aut zahalených vlastní, anonymní bohorovností. Protože bylo úplně pod mrakem, nezahlédla už ani hrad, ani známé špičaté obrysy na obzoru... Pohlédla vzhůru a všude byla tmoucí tma... „Už jednou jsem dneska chtěla nahoru a nevyšlo mi to, teď už se nenechám ošálit, pomyslela si napo-sledy, když se již téměř snášela volným pádem na nuselskou dlažbu, nadnášena něžnými vánky a nesmírným uvolněním, které zalilo její odpoutavší se duši.

Ta se pohybovala zcela opačným směrem. Stoupala zvolna vzhůru a když dosáhla první nebeské brány, zastavila se, rozhlížeje se zvědavě kolem. Co tu nespátřila! Bělostné nebeské obláčky byly z čisté pívni pěny Popovického kozla a mezi nimi se hbitě pohybovaly malé, pojízdné pípičky, narážející tu i onde. Jejich provoz synchronizoval i dezorganizoval půvabný andílek s prasáckým úsměvem pod drobným knírkem a poněkud zdeformovaným prstíčkem na pravé ruce.

Kolem dokola seděli krásní andělé - Máničky s vousy jako Kukal, s nebesky modrýma očima jako Paty, s loknami po šíji kanoucími jako má Viktor a s nohama, byť zahalenými v tunikách, jako mívají pederasti. Ti všichni byli krásní a čisti, ale neměli už ptáky, protože je nebylo ani vidět, ani slyšet. Všichni jenom tak jemně usrkávali nebeského pivečka a nic neříkali. Vzadu však bylo už rušněji. Jím tam vyhrával své ryčné hity, čímž značně iritoval mudrce v kleci. Meditující Jiří v ní seděl obklopen pouze knihami a nesměl vyjít ven, dokud nedokončí svůj disput s doctorem angelíkem. Krysičce ho přišlo líto a už se k němu chtěla rozběhnout, když tu jí zastoupil cestu úspěšný básník, řka: „V jámě lvové řvali dva blbové... a potěšil ji svým měkkým úsměvem, ukazuje na ohrádku s několika maličkými andílky, kteří prospívali pod něžnou péčí jeho družky. Potom přifrčel na obláčku rusovlasý Kašpárek a odvezl krysičku za první bránu. Kolem dokola tam seděly malebně jako dvorní dámy křehké ženy a dívky luzných tvarů, čichající k bílým, omamně vonícím květům neznámého původu. Muži k nim do páru byli krásní jako rytíři od kulatého stolu a také všichni třímali v rukou meče, ačkoli ptáků neměli. Uprostřed na skvostném trůnu se tyčil sám svatý Václav s kokardou na pomazané hlavě a také jeho ruka spočívala na meči nejskvělejším. Mezi útlými Eféby, kteří mu graciózně podávali křišťálovou číš s ohnivým nápojem, zahlédla krysička plavou hlavu pana Václava. Tak poznala, že je v nebi.

Zelený nebe prochází vrány,
přes žlutý skla brýlí proti slunci.

Zbrklý na nervy, brr mouchy,
budíky jim na místo očí
volají za černými chodci.
svý lejno bombardují, závistivě bzučí.

Pavouk okřídlený loví svině.
výstřel patří vráně z hlavně.

x x x

Klečím u tvých bran
za zdrženlivost čekám pochvalu.
Rodina nahá bez kůže,
je doma,
plíce v zastavárně.
Vstoupil jsem do dveří,
co na tom, že mám úspěch,
let oknem, kynu barometru.
Hupsnu do křesla
a nechám si sloužit.
Nábytek vykácíš
když dojdou sirky.
Kola na kolejích obcujou,
škrtič z povolání má svůj dlouhý krk,
a děti solí vodu,
když jsem rozhodl se
ty mláďata, tatínek škubl okem.
Projížďka na sedátku s roupama
ledvinky s chlebem.
Jediná tramvaj,
s jídelním vozem, /na světě/.

Hluchota

krad se krab
tažený povoz koňma
do vln písek káp
jak bičem šleh pohlíží
telefon na cestě v horách
nic než tón
v záři mluvků
do kapes ukryl jsem
Jak klep i rtěнку
na stráni pasák slíz,
dámy z mrakodrapu,
zpod stolu pány jsem zhlíd'!
Nad městem Měsíc,
někdo si písk,
Polk poslední ze sklenic
a klížil uličky, k sobě víc.
Odpluli jak kluzký míč,
kosti zatlučeny v břich,
Kde jsou? Pryč.
Jsem pejsek, popletený z nich.

Střet dvou papul to jedlíci
nechali si zahrát od houslí do uší
než talířky v bílých sukních ovdověly
Jejich vzory látek bojiště s jelítkovou
kyticí.

Páni! Pod stolem se přetlačili.

Uhlíky prostoduše,
prolétl jen šum.
Komín uplet' šálu z kouře
na zimu letcům.

Astronaut s kšiltem
pouliční osvětlení, hvězdy bosy
podáme si ruce až exploze
let na Měsíc, telegrafují vlci.

Invalida na procházce

Klavír popojíždí po parcích.
Záhon, klávesy pěstují,
na projíždě klavírista.
Lidé nic netuší,
mezi stromy pulzují, v pěšinách.
Mrouskají se kabáty,
jak Měsíc svádí kočku.
Žáby pod nohama sténají rozkoši.

Pavel Š R U T

Beerspective 45

koncem léta vyšel jsem z Brčálky
což je hostinec ve čtvrti zvané josefov.
kde z mála slov vedl jsem mnoho nejrůznějších řečí
zatímco opodál k zadnímu traktu právnické fakulty
dorazil autobus s nimrody po neposlední leči
a tak vešel jsem znovu do Brčálky
kde koncem léta obrácená sklenice
je triedr kterým lze blízké vidět zdálky

/Panu Lopatkovi do sborníku/

x x x

Příliš mnoho Jobů

NA BOHA ŽEHREJ
RADÍ JOB HEBREJ

BOHA SE BOJ
RADÍ JOB GOJ

NA BOHA PLIVNI
RADÍ JOB PIVNÍ

CHCEŠ-LI BOHA CHVAL
CHCEŠ-LI BOHU LAJ

RADÍ NIKOLAJ

/Panu Stankovičovi do sborníku/

Petr T A Ě O U N

Velká nad Veličkou

Na husličky tence hrají
Kořalenska borová
Srpek měsíc nebe krájí
Noc cimbálem mámivá

x x x

Děšť na Malostranském náměstí

Pod sprškou deště osmutnělo
si Malostranské náměstí
a lehkou mlhou zdůvěrnělo
jak pytlík starých neřestí
V kavárně u okna je tence
když kapky do skla bubnují
v hlavě se tvoří propletence
a příští jitra budují
Je sprška deště na procházce
po Malostranském náměstí
já sedím v kavárně jak v schránce
nevnímám žádné neštěstí

x x x

Už pole hladí mráz

Už pole hladí mráz
a voda vylekaná
tuhne jak vrásky kolem úst
Zas blížím se k tomě
úzce a tím víc nesměleji
po špičkách tápu v podzimu
strání do údolí
jak poražený vítěz
už ani v sobě král

Jen pole hladí mráz
V údolí voděnka
se ke mně zmrzlá stulí
a ve svých vzpomínkách
bojácně zarputilá
si bude hrát

vesele
až mě zraní
jen tak

A pole hladí mráz
já nezamykám vrátka
sám k svému bláznovství
si radost přikusuji
a solím bolesti
kořením beznadějí
ten pokrm osudný
a pro mě připravený

x x x

Lítost

Tam blízko u srdce
na pustém poli pod horou
lítost ptáčky krmí

Tam pod úsměvem
slzy nevidět

Žilky studu se bojí modrat
a věrnost pampelišek
hluboce dovnitř vzlyká

Meč stébla vartuje

V rozevřené dlaní kapka krve
a blízko u srdce
se náruč neotvírá

Tam v pustém poli pod horou
divoce sněží
ach ptáčkové

Jindra T M A

Agape, večere milenců

I.

kerej sem?

jak tvejm očím sem se zdá ?

milénko líbezná -

převlečený za dělníka

sem a du

jednou nohou zase

v blázinci či v base?

převlečený za pobudu

sem a du

jednou nohou zase

v blázinci či v base?

převlečený za milence

sem a du

jednou nohou zase

v blázinci či base?

převlečený za poetu

sem a du

jednou nohou zase

v blázinci či base?

převlečený za šílence

sem a du

jednou nohou zase

v blázinci či v base?

jak že si se zdál?

no, pitomče, jak:

střední školy bál -

II.

zas v tratolišti krve

smála ses jak poprvé

jenže teď už je to jinej čas

panenství dávno v pekle vzal ho

čas

teď ti krev cáká z úst a žil,

táhneš k ďáblu,

párkrát se tu otočíš

a deš do kytek

jak podřezanej dobytek,

a já tu stojím jako vůl

jako němej v plotě kůl

zas vražděnej touhle bídou

demonstrační suicídou

III.

nemůžeš spát
protože chceš jít jinudy
a už ne tou cestou
u řeky mezi polemi mezi kopci
kde pojídají sebevrahovo srdce,
z vnitřností které si vyrval
a stačil pohodit
se kouří,
protože je mráz,
díváš se do jeho snu
na pohlaví černé chlupy
z klína milenky
ta třeba teď trpí, nebo taky zemřela
/jdi někam domů
polib tu ženu
najež se
jdi spát nespí/

IV.

večeře milenců
dopovíme si své životy
a budeme civět
na spoustu much
které cizopasí
na večeři milenců,
dopovíme si své životy
a budeme civět
budeme se učit civět

V.

kdejaký love
se váli po ulici, ty vole
hezká kurva !
to z jazyka hned padají růže
vlečen těmi stonky z pokoje
do pokoje. a zastavíš se
až v hrobě.
nezastavitelná váha těla
jeho pád, kdejaký nic
je tvý love,
ty vole

VI.

milenci si krátili večer povídáním
o zvěrstvech. pak vzpomínal jak na střední škole
fetoval. svěřila se mu, jak přišla o panenství,
svěřovala se často, ale to on nevěděl, byl potěšen
tou důvěrou, trochu zneklidněn ale to nedař najevo,
večer příjemně ubíhal, něžně ho kousla do nosu
a šli jíst. byla to agape, večere milenců.

VII.

poezie přenesla se na zem
kam dopad sem
sny sou samá suicida
a dycky je tu háká kurva
co si hlídá
ten muj ksicht
a já mrtvol padlej na zem
jí ještě vděčnej sem
/dopadlej do talíře/

VIII.

české kníže
má bývalá manželka
už má milence
má současná milenka
má stále manžela
obě jim pleš po ránu mažou
medvědí sádlem,

já mám
vysoký boty
dlouhý vlasy,
sem české kníže asi

Vlastimil T Ř E Š Ň Ā K

Bermudský trojúhelník /úryvek/

XI.

A tak jsem si ten odznáček přišpendlil na pravou kapsu bundy. Nabízeli mi ještě brožurku, ale tu jsem odmítl.

Byla psaná ve švédštině a já se teprve učím pohybovat mezi lidmi ve všedních situacích.

KDE JE RAUL WALLEMBERG?, bylo na tom odznáčku černé na bílém. Kde je?

-

Zahnul jsem za roh, do úzké uličky.

Proti foukal buď sladký nebo sláný vítr.

Ulička mne dovedla na nábřeží. O navigaci šplouchala buď sladká nebo slaná voda.

Z ní vedl silonový vlasec, procházel očkama bambusového rybářského prutu a končil v navijáku. Na klíče měl položený prst dědouš v pleteném kulichu.

Druhou rukou svíral korkové držadlo prutu a díval se střídavě na vlnky pod sebou a střídavě do prázdného vezírku položeného na navigaci.

Na kapsičce zelené vesty měl připíchnutý rybářský háček s pruhovaným ptačím pirkem.

Přes ulici, za jeho zády, před obchodem s grilovanými kuřaty, rozbalovali pouzdra s kytarami čtyři pětatřicetiletí fousatí mladíci. Na levé straně prsou přiskřípnutý malý plechový rudý odznáček tvaru holubičky míru.

Vypadali jako Marx, Chce Geuvara a Ginsberg.

Ten, co chtěl vypadat jako Engels, vypadal jako Porthos.

Sedl jsem si pár metrů od rybáře v kulichu.

Podíval se na mne a očima zabloudil na mou pravou kapsu.

"Hej," řekl na pozdrav.

"Hej," řekl jsem i já a díval se tam, kde se vlasec ztrácel

ve sladkých nebo slaných vlnkách.

Po hladině vítr pomalu nesl mastné olejové skvrny.

Rybář se poškrabal ve vlasech pod kulichem a vzdychl.

Čtyři Che Guevarové za námi doladili a Friedrich

Porthos odklepl špičkou boty první takt.

Rybář v kulichu vzdychl podruhé a přihrbil se.

Otočil jsem se a z dálky, přes ulici, poslouchal píseň v pro
mne zatím neznámém jazyku.

Jenom v refrénu jsem rozpoznal verš "Den öst vinden viet
det..." -

Východní vítr to ví ...

Východní vítr to ví ... zpívali čtyři fousáči a doprovázeli
se na americké kytary.

Východní vítr to ví ...

Ten den hledali švédští admirálové neznámý kovový předmět,
který už zase, zahánán východním větrem, narazil v hloubce
na Švédsko.

Kde je?

Východní vítr to ví... zpívali tři mušketýři. Vítr ze
stockholmského přístavu jim rval slova od úst a na klopě
se jim tetelila rudá plechová holubička míru.

Stáli na chodníku před výlohou obchodu s grilova-
nými kuřaty.

Chicken grill.

Když ani v druhé sloce nepřestávali nabádat kolemjdoucí, až
se nechají vést rudým větrem, přestal jsem je
poslouchat a zkusil si představit, že by jim někdo
začal brát ty grilované ptáky ve výloze za nimi.

Že v zájmu rudého plechového ptáka si holt musí utáhnout opa-
sek a nechat zajít chuť. Že místo oběda musíme za-
platit klempíře, který musí vyklepat a zaletovat špicí

kovového plechového stroje, který nám už zase
pod vodou naboural.

Že je lepší holubice míru v hrsti než grilované kuře na
střeše...

Vzpomněl jsem si na jediného blondáka z naší třídy, na jeho

igelitovou tašku se svačinou.

Vstal jsem z navigace a oprášil si zadek.

"Hej," řekl mi na rozloučenou dědouš v pleteném kulichu.

"Hej," řekl jsem i já, přešel ulici a zastavil se na tři kroky od vousaté čtveřice.

A tak jsme tam, až do konce skladby "Východní vítr to ví", proti sobě na ty tři kroky stáli.

Já na bundě odznáček s nápisem "KDE JE RAUL WALLEMBERG?" a poslouchal jejich "Den Øst vinden viet det..."

Ob dva domy, napravo od obchodu s grilovanými kuřaty, trčel nad chodníkem plechový poutač "ØL" - pivo.

Otočil jsem se doprava a kolem těch dvou domů prošel.

=

Lokál měl být zařízený jako vnitřek rybářské lodi.

Na zdech navěšené rybářské sítě, v sítích uvízlá škeble, mořské hvězdice a skleněné bóje. Jako by

hospodu po deseti letech vytáhli z mořského dna.

Na dolní palubě stál mohutný kulečnickový stůl s ozdobným kováním.

Starý, pamětník.

Určitě starší než ty parevné koule na něm

Pod držákem na tága, na zdi přišroubované, komidelnické kolo.

Na přídi pípa s lesklým kohoutkem a police s prázdnými skleněnými. Nechal jsem si od stewarda jednou naplnit a

sedl si na horní palubu, ke stolu se zeleným ubrusem, ke stolu pro mužstvo. Tak, abych měl výhled na kulečnick.

Naproti mně seděli starší manželé a mezi nimi velká igelitová taška s nákupem.

Ona měla na hlavě černý baret a on světlé, téměř bílé vlasy. Před sebou na stole zvětralé pivo a pokladní účtenku,

odshora dolů zaplněnou číslicemi, dole podtrženými a sečtenými.

"Sedum dvacet?" zeptal se s bílou hlavou obrácenou ke stropu.

"Máslo," řekla ona v černém baretu a upila limonády.

"Máslo," řekl on, napil se piva a vedle cifry 7,20 napsal

drobným písmem SMÖR.

Ze dveří ozdobených zlatými písmeny HERREN vyšel dvou-
metrový pohádkový dědeček s šedivým plnovousem na prsa. Jak
prošel kolem našeho stolu, zavržala prkna podlahy, zatřásl
se svět a stůl se nahnul. Pánbiček měl na sobě staré manže-
strové kalhoty s vyboulenými kapsami a pruhované tričko.
Zdupal ty tři schůdky na dolní palubu a ze skoby na zdi si
podal dřevěný trojúhelník. Ale nadal si ho nad hlavu,
ale položil ho k zadnímu konci zeleného hřiště.

Dovnitř trojúhelníkové ohrádky naskládal barevné koule, které
doposud cik cak postávaly po celé ploše kulečnicku.

Na počátku byl chaos.

Tu poslední, bílou kouli položil na druhý konec stolu a z
držáku na stěně vyloupl tágo.

"Tři šedesát?" pošeptal pán u mého stolu manželce.

Poškrábala se na černém baretu a vtáhla rty.

Dvoumetrový fousáč u kulečnicku pomalu, důstojně a opatr-
ně, aby ani jednou kouli nepohnul, trojúhelníkovou
ohrádku odendal.

Obešel stůl a přikročil se s tágem u kratší strany.

Bílou koulí mířil na Merkur, Venuši, Zemi, Mars, Jupi-
ter, Saturn, Uran, Neptun a Pluto.

Tak nějak asi vypadal první den.

Na počátku bylo Slovo.

"Mléko," řekla paní naproti mně a Pánbiček tácem odstartoval
sluneční soustavu.

Koule se rozlétly do všech stran, narážely do mantinelů a do
ostatních planet.

"Mléko," bělovlasý pán s tužtičkou a účtenkou pokýval hlavou
a droboulinkými písmeny napsal vedle cifry 3,60 slovo MJÖLK.

Bylo ticho, to než Pánbiček obešel stůl, svůj
zelený Vesmír. a našel správnou kombinaci úhlů dopadů a odrazů.
Nikdo to nemá lehké.

"Šest devadesát?", pán odložil tužku, sáhl po püllitru a nesl
si ho k ústům.

"Vejce," odpověděla paní.

Pán půllitr u úst zastavil a pomalu ho, netknutý, vrátil na zelený ubrus.

Vzal do prstů tužtičku a na účtenku ke správné cifře napsal AGG.

A ozvalo se klapnutí tága do bílé koule a vzápětí několik dalších.

A dvě koule se ztratily v černých dírách, v quasarech na okraji stolu.

Venuše a Země.

Moudrá, spravedlivá, pravdomluvná...

"Jedenáct padesát?",

Ali Muhamad má miniatury takových koulí navlečené na koženém řemínku. Třiatřicet miniatur. Pětkrát denně je přepočítává, jako bača svoje stádo, přepočítává a násobí třemi, aby si připomenul devětadevadesát jmen božích,

Moudrý, spravedlivý, pravdomluvný...

"Sýr," černý baret se nahnul nad účtenkou, až zastínil bílou hlavu pána s tužtičkou v prstech a teplajícím pivem u lokte.

"A sedm osumdesát je chléb."

A pán do karambolu, který se ozval z dolejší paluby, zašmejdil špičkou jazyka mezi rty a pod slůvka SMÖR, MJÖLK a AGG napsal slůvka OST a BRÖD.

A další šťouch zamichal už zamíchanou mléčnou drahou a další dvě koule nenávratně zmizely v černých dírách. starého kulečníku.

Staršího než planety.

"Třináct třicet?" řekl pán s bílými vlasy zoufale a jeho paní na chvílku zkameněla.

"Třináct třicet?" optala se.

"Třináct třicet." kývl pán.

A oba si podepřeli černobílé hlavy a pán navíc hladil ukazovákem okraj sklenice.

Pánbiček opřel konec tága o podlahu a špičku několikrát přejel krychličkou modré křídý. Křídu pak položil na okraj kulečníku.

Kulečníku staršího než Vesmír.

"Co to je?" povzdechla paní v černém baretu a dopila zbytek limonády.

Pán pokrčil rameny a zavrtěl hlavou.

"Nevím," řekl po pravdě.

Natočil si před oči účtenku, kde u všech položek byl připsán popis zboží. Jen ta nejspodnější, ta nad čárkou, pod níž byla výsledná suma, ta byla prázdná.

13,30,-

"Třináct třicet," řekl, jako by si chtěl vštípit do paměti, kdy že mu ten vlak jede, aby nezmeškal.

"Třináct třicet," říkal si, vstal ze židle a došel ke dvířkám se zlatými písmeny HERREN.

Po účtence sáhla paní, pročítala ji a pohybovala ústy, jako by říkala, "Půl druhé, půl druhé..."

Na suknu kulečníku stály poslední čtyři planety.

Bílá, červená, žlutá a černá.

Bůh v šedivém plnovousu obcházel, jako toreador raněného býka, starý zelený vesmír, v ruce kopí s modrým ostřím, a hledal nejvhodnější místo, jak se přiblížit a zasadit vítězný štlouch,

Když je našel, pokrčil se v kolenou, levou dlaň položil na zelené sukno a zvedl ukazovák.

Klap, ozvalo se, klap, klap, a rudá a žlutá koule zmizely v rohové díře, jako Lasseho prstýnek v Bermudském trojúhelníku. V mezírce dveří se zlatými písmeny HERREN se objevil rudý obličej pána s bílými vlasy.

Červenal se a usmíval.

Došel na místo, dopil zbytek piva ze sklenice a podíval se na svou paní.

"Už vím," řekl, jakoby si za dveřmi HERREN vzpomněl.

"Co?" optala se paní.

Rozpačitě uhladil zelený ubrus dlaní a nahnul se k černému baretu.

Cosí pošeptal.

Na suknu kulečnickového stolu, staršího než Bůh, zbyly

než černá a bílá koule.

Stály na prst od sebe, jakoby si šeptaly.

Bůh se na ně zamyšleně díval od zadního rohu.

Z výšky, jako ze stropu Sixtinské kaple.

S tágem opřeným o špičku pravé boty.

Kroutil si koneček plnovousu na prsou.

Předklonil se, nasadil na centimetr od bílé koule aplonk!,
bílá a černá od sebe odskočily jako barety od světlých vlasů.

Tvář pod baretem zčervenala a obě se na mne po očku podívaly.

Pohodil jsem si fotoaparát Nikomat FTN, který se mi houpal na prsou jako černý plnovous.

"Jo sů!" řekla tiše paní, jakoby říkala Jo ahá.

Pán kývl a k cifře 13,30,-připsal
malými písmeny to, n a co si vzpomněl za dveřmi s nápisem
HERREN.

KONDOM, napsal.

Účtenku přeložil a spolu s tužkou schoval v kapsičce
saka.

Měl spočítáno.

Dvoumetrový bůh v proužkatém tričku si pohazoval v pravé ruce
tágem, jako rybář při rybaření "na ěukanou".

Pán s bílými vlasy zaplatil a účtenku od hospodského si zasunul do kapsičky saka.

Paní poopravila si černý baret a oba odešli dát
devadesát procent svého nákupu do lednice.

Zbylých deset do nočního stolku.

Ve dveřích minuli dědouše v pleteném kulichu.

V pravé ruce držel prázdný vezírek a v levé, jako tágo, bambusový rybářský prut.

"Hej," řekl, dnes už potřetí, na pozdrav.

Ale kde je Raul Wallemberg?

červen 1983

Otázky a odpovědi

1. Pomohla zkušenost posledních dvaceti, třiceti let upřesnit roli českého národa v Evropě? Snažíme se vůbec takovou roli najít? Pomáhá tomu umění, ten poslední lidský výkon, který ještě probouzí k životu schopnost vnímání /von Weizsäcker/, která se již zcela vytratila ze všech mocných teorií a normovaných praxí?

- - - - -

Role našeho národa v Evropě byla upřesněna velice poučně: je titěrná. Ale hledá ji, myslím, dost lidí, tedy například Pithart, jenže já s nikým o tom nemluví, málo o tom vím, nikam nechodím a četbu na takové téma nevyhledávám, protože... ano proč? Zjišťuju právě, že pro bolestivost toho tématu. Pár lidí si dělá starost s národem, který si možná už jen vymýšlejí. Bylo by snad třeba napřed zjistit, nakolik je vědomí národnosti ve zdejším obyvatelstvu ještě živé. K tomu my nemáme prostředky, a kdo je má, má zájem nezjišťovat nic takového. Nač mluvit o známých věcech?

Jindy však vím, že národ tu je, a v čase potřeby se to projeví. Existence národa je samozřejmá a její smysl je jen v ní samé.

Že by už jenom umění "probouzelo k životu schopnost vnímání /von Weizsäcker/", to si nemyslím, neznám ovšem, jak to ten muž míní. Vnímání probouzí především sám život, to je přece prvotní. Životem se může otupit, a tu patří umění mezi příležitosti, jež je osvěží. V mocných teoriích a normovaných praxích vnímání ani nebylo.

2. A co naše národní existence? Je naše národní podstata a naše kulturní hodnota tak velká a přesvědčivá, že poskytuje dostatečnou podporu? Lze se odnárodnit vítězstvím ptydepe nad češtinou?

- - - - -

Dostatečnou podporu komu? - Národní existenci? Každý národ si myslí, že jeho důvody k existenci jsou pádné. Argumentace "uvnitř" je bludná, může dokonce vést k davovému pomnutí rozumu. A zvenčí je to jedno, jsme-li či ne. A význam naší kultury pro jiné lidi závisí ne na tom, jak je české, ale jak je lidské.

Ano, ti kdo věří ve smysl české národnosti, mají docela dobrou podporu v národní kultuře i národní podstatě... ale co míníte tou podstatou? Soubor odlišností, tíhu tradice? Ono "společenství území, jazyka, kultury..."?

Cítím naši národní existenci ohroženou, jako je současně ohroženo lidství. Mezi jiným taky ze strany ptydepe, jež táhne světem, jak dovolil Bělohradský loni ve Frankenu. Chápu totiž národnost jako příbytek lidství: jako jeho místní a časový projev, jako soubor prostředků k zápasu o práva lidské individuality. Národ, má-li nějaký smysl, má ho jen sám pro sebe; vůči sousedům ať se jeví prostě jako společnost schopné dohody a spolupráce. Proto se blížím k domněnce, že menší národy, jež si své skromné místo už musely uvědomit a pořád je musejí hájit, se možná skládají z lidsky vyspělejších jedinců. Příslušník velkého a mocného národa možná není k některým otázkám života nikdy doveden. - Možná však platí opak: vynikající lidé malého národa utratí své nadání a síly jen na jeho témata.

3. Nepřeceňujeme v Čechách úlohu literatury ve společnosti, nebo jsme v tomto směru výjimeční?

- - - - -

To je jedno. Tak ať třeba přeceňujeme. Jestliže přeceňujeme, tedy kdo: autoři, či čtenáři? Když jen autoři, čtenáři je z toho vyvedou. Když obojí, tedy tu úlohu vlastně má! - Ale vždyť je to jedno. Krom toho nechci opakovat, co jiní řekli mockrát a zajímavě, a taky je to jedno.

4. Jako český novinář a spisovatel jste v situaci, kdy se neustále snažíte narušovat jakoukoliv ortodoxii, jakýkoliv soubor názorů, o nichž se předpokládá, že je všichni správně myslící lidé bez váhání přijmou. I tak se dá vysvětlit Český snář. Jak se v této roli cítíte? A. J. Liehm /v interview, na kterém právě pracujeme/ o Vás dokonce tvrdí, že jste ve své nesvobodě nejsvobodnějším Čechem, daleko více svobodným, než jsou všichni v exilu...

- - - - -

Jako český novinář a spisovatel jsem se jaksí nikdy dost necítil jím být, a když se mi ta funkce nehodila, porušil jsem ji. Nejsem schopen říkat něco jen jako novinář či spisovatel, neměl jsem nikdy tu kázeň. Dal-li jsem se do řeči, nerozlišoval jsem už.

Nesnažím se narušovat žádnou ortodoxii ani soubor názorů, zvláště když je dnes ani neznám. Závazek pořád cosi narušovat by mě obtěžoval. Mám rád řád, a kde mě chrání a dává mi svobodu, rád s ním splývám. Vzpouzím se jen nerad a čím dál míň, je mi už 58 roků. /Šetřím si sílu na poslední vzpor?/ Salvador Dalí byl mi vždycky protivný.

Na vojně - ať je trochu zábavy - byl jsem vedoucím pěveckého kroužku. Na vojně je dobré všecko, co vyvažuje duševní život a vyvádí člověka z kasáren: na divadelní jeviště, na hřiště, do "patronátního závodu" ... Jednou jsme nacvičovali, ale chlapci nedávali pozor, pořád se bavili, nechtěli ani vzít tón. "Tak prosím vás, tak chlapci, no tak ticho..." škemral jsem kamarádsky. Až jsem se dopálil a zařval: "Pozor!" A oni se postavili, vzali tón a zpívali jsme. Dodnes nejsem morálně s touto příhodou úplně vyrovnaný. Přimkl jsem se tehdy k ortodoxii vojny, nebo se rozešel s ortodoxií kamarádství?

Dělat, co je třeba. Kéž jen člověk vždycky pozná.

5. Z Prahy často zaznívá imperativ volající po jednotě díla a životě tvůrce, po stvrzení díla životem, po tom, že spisovatel má svým dílem za své dílo ručit, tedy něco, co Západ ve svém propadnutí "objektivitě" vůbec nezná. Dílo a život

jsou z této perspektivy dvě neslučitelné kategorie. Koneckonců jak bychom dopadli, kdybychom takhle měřili Němcovou, Kafku, Haška, Nezvala až třeba po Demla? Co by nám zbylo z literatury? Co soudíte o těchto otázkách?

- - - - -

To zaznívá z Prahy? Hm. A kdo to říká?

Na Západě to tak je? Tedy je tam dílo vlastně jen tržní zboží. A rozpor osobností autora přitahuje k němu výhodně zájem, že.

Co by nám zbylo z literatury? Dobrá literatura, ta ostatní stejně odpadla. O Němcové nic tak špatného nevíme, o Kafka-
vi já vůbec nic, vy ano? U Haška není rozpor života a tvorby, Nezval propadá pořád třídění a Deml byl protivný i v díle. Pokud jde o Junovou, přišla za ním sama, či ne? Knězem, katolickým, nemohl být, spletl se při volbě povolání.

Každá osobnost je rozporná, a čím větší jsou její rozpory, tím větší silou se musí držet v celistvosti. Často se divím prostotě, jež si musí nějakou osobnost, aby si na ní pochutnala, kuchyňsky rozřezat na kůži, libové, tuk a kosti.

Měl jsem přítele malíře, už umřel, a ten mi kdysi po roce 1970 řekl, že mu Státní bezpečnost doporučila rozejít se se mnou, chce-li dál pracovat. Po těžkém rozmyšlení rozhodl se prý uposlechnout. Díval jsem se naň s lítostí: "To se ti stala moc zlá věc!" - Dobrý malíř, ale špatný člověk? Ten muž maloval ze stesku a úzkosti, jeho obrazy jsou útěk do klidnějšího světa, proto se mi líbí. Mohl jsem se zlobit, že jeho plachost a úzkost se občansky projevila takto?

V literatuře jsou takové rozpory křiklavější. Dílo se vždycky bere jako prohlášení názorů a zásad autorových. Lidé dobré vůle, tedy vyspělejší čtenáři i kritikové nadržují vždy dílu a vysvětlují si rozpor tak, že autor se pro nás sám filtruje, dává nám "to lepší ze sebe" a to máme brát za platné. Jiní říkají, že tvorba je autonomní činnost, již z nedokonalého nástroje promlouvá vyšší záměr. Jednoduché je to u velikánů, kteří prostě v jedné chvíli zhloupli. Spřejná je taky teorie, že umělec ke své inspiraci potřebuje to či ono...

Nic z toho si nemyslím já. Člověk má žít, jak nejlíp umí, a psát taky tak. Dílo od života není třeba choulostivě oddělovat, ale ani je s ním choulostivě spojovat. Někdy jedno pomůže vysvětlit druhé a přijde na to, oč se zrovna víc zajímáme. Nevím, smíme-li po autorovi kvůli sobě žádat, aby to či ono v životě nedělal, ale smíme si v duchu přát, aby teda to či ono - když je to s ním tak - nepsal. Ledaže by z díla bylo cítit upřímnou lítost nad nevyhnutelným. /Škoda, že tu není Jiří Gruša!/ Nakonec mnoho může být odpuštěno pro katarzi, jež se znamenitě povedla, ale zbývá ocásek otázky, zda se právě tak neotvírá cesta ďáblu. O tom bych chtěl někdy něco napsat.

Toto vše platí o tvorbě, a ne o obživném řemesle, prohaném od začátku. A zas jiné je to u pěvců, již při nasazení síly hlasu neodhadli jiné své síly: jejich osobu nelze proto hanit, ale dílo jaksi mň platí.

A nakonec, co s cyniky, kteří si pořídí pravdu a shodu svého života s dílem prostě tak, že piší, jak žijí, žijíce ošklivě? Jsou však tací?

6. Již zmíněná "objektivita" vede často na Západě k neúctě ba dokonce k jistému odstranění skutečného myšlení. Například v NSR se doktorské téze z valné části změnily v "katalogy", neboť právě jen ty jsou objektivně lehce "změřitelné". Na Východě podobně působí "ideologie", která zase často proměňuje doktorské téze v "ilustrace" předem daných pouček či axiomů. Jak se podle vás může člověk proti této přesile umělého a předem připraveného světa účinně ubránit?

- - - - -

Ubránit se proti takovému světu člověk může lehce, ale nesmí zároveň od něho nic chtět. - Tak že to na Západě je? To by to bylo horší než tu, protože tady - aspoň v exaktních a technických oborech - to přece jen tak docela není. To pak nejsou prostě žádní doktoři a žádní vědci, nýbrž jen vyučení řemeslníci. Ale skutečných doktorů a vědců bylo přeci vždycky málo, ne? Odpověď na to je jednoduchá: vědět, že

to nejsou žádní doktoři a vědci, a sám svou práci dělat pozitivě ad libitum. Když všichni dělají špatně, je to ohromná úleva, sám dělat dobře. A největší luxus dneska, který si může dovolit jen elitní člověk.

7. A s tím souvisí další otázka: co pojem světovosti v literatuře, který byl změněn za planetární rozšíření díla pomocí aparátů? Jak byste nově definoval pojem světovosti v literatuře.

- - - - -

Jistě: světově známá věc není ještě světově významná. Technika dává možnosti, aby prostý člověk se v tom mýlil. Proto je dobré vědět co nejmenší, co ve světě letí, tím se automaticky většina blbostí vyřadí.

Uvažující o světovosti, rozlišujeme mezi druhy umění. U filmu je možno napínat síly k oslovení světa. V literatuře, myslím, ne. Literatura je intimní obcování lidí jednoho jazyka. Literární dílo se může stát světovým až druhotně, když přesáhne. Ale psát rovnou světový román, zdá se mi marnivost, jež má být potrestána, a ona je: faleš protní gestem. A pak jsou politické zájmy: Amado není žádný světový autor. A pak je světovost vzhůru nohama: zvědavci z malých zemí lezou do velkých zemí a vykutávají třeba roztomilé místní autory. Autorka knihy "Vejce a já" je prý v USA docela neznámá. Joycea zas čtou snad po celém světě, ale všady jen pár lidí. Ten... jak napsal Letiště... je asi světoznámý, ale nemá to žádnou velkou cenu, co píše.

Není třeba nově definovat světovost, je třeba zbavit se její zátěže při výběru a posuzování děl. Je světovost pro znalce a pro neznalce, jsou díla, jež zapůsobila na čtenáře mnoha zemí, a díla, jež ovlivnila jen autory mnoha zemí. Jsem rád, že máme tradici široké informace a překládání cizích děl. Ale "světovost" беру s podezřením. Už proto, že pro mne slovesné umění je umění slova, a toto umění jen těžko a vždycky se škodou na kráse přelézá hranice. - Světové dílo, hm, je vlastně jen to, kvůli němuž se svět učí jeho řeči. Jsou taková.

/Praha, září 1984/

24. 5. 1984

Milý Viléme,

vrátil jsem se v sobotu z Toulouse a od té doby chodím od ničeho k ničemu v rozpacích, jak začít a jak sepsat, co se tam dělo a co si o tom myslím. Zvláště, když si představím, že to bude čist ten, koho se to týká především, Vašek Havel: vím sice, že on o jistých věcech - a o jistých lidech - už žádné velké iluze nemá, ale zrovna tak vím, že nikdo z nás není natolik necitelný, aby se ho některé věci přece jen nedotkly a nepokazily mu kapkou dehtu sud radosti nebo aspoň zadostiučinění, které se při takových příležitostech zcela přirozeně a po právu dostavuje a kterého máme každý občas zapotřebí, abychom mohli dál.

Je ovšem dobře možné, že to všechno trochu dramatizuju. - Širší veřejnosti si většiny těch malých i větších kazů na kráse, jež provázely udělení Vaškova doktorátu honoris causa a následující týden československé kultury, patrně vůbec nevšimla; jednak proto, že neměla můj silně, až žárlivě zaujatý pohled, který by si byl přál, aby všechno bylo prostě dokonalé, jednak proto, že má poněkud jiné starosti a zájmy než my. Nebyl jsem ovšem v té náročnosti sám, jak jsem se přesvědčil v rozhovoru s dalšími hosty, například zpravodajskými BBC a Hlasu Ameriky: za Hlas Ameriky ostatně přijela Vaškova dobrá známá, Věra Blackwellová, což by ho jistě pobavilo, ne-li potěšilo. Ale právě proto, že jsme vesměs patřili k Vaškovým přátelům, známým, nebo přinejmenším fandům, chtěli jsme patrně pro něho, a vlastně i pro sebe, mnohem víc, než se dalo realisticky očekávat. Nakonec měl možná pravdu ten neznámý muž, který nás zastavil jednou večer v hotelu Albert I., kde jsme bydleli. Když slyšel, že mluvíme česky, obrátil se na mne a povídá, francouzsky: "Ten váš Vákláv Avél, to je zřej-

mě chlapík". Nevím, co všechno tím myslel, protože hned na to zamával a zmizel v dešti. Bylo-li takových víc, měla celá ta sláva přece jen svůj smysl, v Toulouse i jinde.

Ten muž ve dveřích hotelu moji deštivou náladu trochu rozptýlil: a už nadobro ji nazítří smazala procházka městem. Toulouse je prý šesté největší město Francie, ale to hlavní tam člověk obejde za delší dopoledne: dva tři nádherné chrámy, nábřeží Garonny, pár uliček starého města a odpoledne ještě muzeum u Augustiniánů, to je vše. Ale stačí to – (je to zázrak. Když jsem vešel do baziliky Saint Sernin, když se přede mnou vynořily najednou vysokánské cihlové hradby kostela jakobínů a když jsem uviděl uvnitř ten závratný prostor, rozdělený usprostřed řadou sedmi obrovitých sloupů zakončených skutečnou palmou gotického žebroví, nestačil jsem prostě žasnout. Asi tak, jako kdysi, před sedmi sty roky, zrovna na těch místech žasl Florentin Guido Cavalcanti, Dantův přítel a patrně jeden z největších lyriků Itálie. Však ten jeho úžas, znásobený nebo spíš symbolizovaný setkáním s neznámou "paní v krásném šněrování", dodnes dýchá z jeho veršů:

"V Toulousu jednou, vzpomínám vždy znova ..."

Já asi budu taky do smrti vzpomínat, i když jsem v životě už leccos viděl. Snad to bylo všechno tak intenzivní taky proto, že jsem měl pořád živý pocit dvojí přítomnosti: právě v tom kostele jakobínů, v tom prázdném, závratném prostoru jsem si totiž vzpomněl na zmíněného přítele Guida, a navíc mě pořád a neodbytně provázel Vašek. Kdysi jsme jedno odpoledne společně snili o tom, že se vydáme ve dvou autech do Itálie a že mu tam všechno ukážu. Nedošlo na to; zato jsem mu teď ukazoval v duchu Toulouse. Není to nakonec málo, dostat doktorát honoris causa na takové prastaré univerzitě: byla založena r. 1229, a když se zmíněný pan Guido cestou do poutní Compostelly zastavil v Toulouse, měla už za sebou celé půlstoletí. Jestlipak se ten zdatný filozof, ba dokonce prý volnomyšlenkář, jak ho podezíral později Boccaccio, zastavil taky na novém vysokém učení, nebo se věnoval jen své nemoci a své krásné paní v šněrování, to nevím. Vím jen tolik,

že do Compostelly nikdy nedošel. Vrátil se do Florencie a jeho osudy pak neměly daleko k těm našim, ať už myslím na Vaška nebo na sebe. Právě od něho je totiž ostatně ta balada o vyhnanství, která by mohla být naší hymnou, hymnou všech skutečných i vnitřních vyhnanců:

"Protože se už sotva někdy vrátím,
balato, do Toskány,
rozleť se ty v ty strany ..."

Ale o tom všem snad až jindy a se všemi podrobnostmi, jen co najdu trochu času a síly se soustředit k něčemu, co bych rád napsal a nazval Pohlednice z Toulouse. Bude to asi chvíli trvat, nejdřív musím dokončit tuhle zprávu - zprávu o tom, co jsem viděl a co jsem slyšel.

Celá věc pro mne začala někdy před třemi čtyřmi měsíci. Zavolał mi jakýsi p. Denis Pechanskí a chtěl na mě, zda bych nepomohl při organizaci různých podniků, které se měly pořádat v T. u příležitosti Vaškova čestného doktorátu. Já k takovým podnikům nemám předem mnoho důvěry, ale protože šlo o Vaška, nakonec jsem pomoc slíbil. Dohodli jsme se, že mi buď on nebo někdo z Toulouse co nejdřív zavolá, abychom se dohodli na dalším. Tím to taky skončilo, p. Pechanskí se už neozval, univerzita taky ne. Asi před měsícem se ozval jedině K. Bartošek; jak se ukázalo, ujal se celé věci on s obětavostí, která mu je vlastní. O programu připravovaného týdne české kultury se mnoho nešířil, žádal mě jen o pomoc a hlavně doslov či předmluvu k antologii česnné moderní poezie, která měla vyjít jako součást zamýšleného programu. O té antologii byla ostatně řeč už dřív, protože v Toulouse žije jistý Jiří Wolf, mladý český literát, básník a překladatel české poezie do francouzštiny; Wolf snad taky učil na univerzitě a hlavně spolupracoval s tamním Ateliérem poezie, který řídí Serge Pey, jehož jméno lze číst na programu toho československého týdne v Toulouse. Já od J. Wolfa dostal dopisy, z nichž jsem vyrozuměl, že jde o milovníka české poezie, ale jinak spíš zmateného chlapíka, který o naší literatuře moc neví, nemá k dispozici dostatečný materiál, spoléhá na oficiální anto-

logie české poezie z let 50. - 70. a zajímá se hlavně o K. Šiktance, F. Hrubína ap. Upozornil jsem ho, že existují taky jiní autoři, nabídl jsem mu pomoc, knihy, rukopisy atd., ale on se už neozval. Nevěnoval jsem tomu větší pozornost, protože jsem jeho sny o vydání antologie soudobé české poezie pokládal za nereálné. V tom jsem se ovšem mýlil: vzhledem k Vaškovu doktorátu a k programu, který po něm měl následovat, dostaly věci rychlý spád a jednoho dne mi K. Bartošek zavolaal, že má předběžný rukopis antologie v rukou, abych se na něj podíval. Bylo to hrozné, na tom jsme se jednomyslně shodli s Petrem Králem, kterému jsem ten salát dal přečíst. Stručně řečeno to byl konglomerát náhodně sebraných textů, často chatrně přeložených, ale hlavně naprosto nereprezentativních: na jedné straně řada významných autorů chyběla, na druhé dostali neúměrně velké místo nejen Šiktanc, Hrubín a další toho druhu, ale i takový J. Hanzlík, který tam měl jeden z nejdelších textů. Napsal jsem o tom K. Bartoškoví dlouhý dopis, jehož kopii příkládám. Je v něm všechno, všechny moje i Královy výhrady, ale jak to teď čtu, byl stylizován přece jen příliš mírně, i když si nedělám iluze, že by ostřejší formulace čemukoliv zabránily. Hlavní chyba byla ovšem v tom, že jsem dostatečně neodhadl naléhavost toho nebezpečí: pořád jsem si myslel, že jde především o večírek české poezie, jehož program se už moc vylepšit nedal, protože nebyly po ruce potřebné překlady. Ve skutečnosti však nešlo jen o ten večírek - čert ho vzal - ale taky hlavně o tu knižní antologii, přesněji řečeno o samostatné české číslo časopisu nebo edice Tribu, kterou vydává Ateliér poezie při toulouské univerzitě. Protože jsem nechtěl takový rukopis /opatřit, OS/svým doslovem zdržoval jsem jeho dodání a nakonec jsem jej odmítl napsat. To však nepomohlo: úvod napsal K. Bartošek sám, k něčemu snad z našich výhrad přihlédl, některé texty vyřadili, trochu výběr vyvážili, ale to hlavní napravit už nemohli, na to nebylo kdy, to by chtělo začít od nuly a pracovat pilně aspoň ještě dalšího půl roku. A tak tedy ta antologie přece jen vyšla a je to zmetek; já ji zatím neviděl, ale Petr Král říká,

že se na každém řádku přímo hemží chybami ...

Připomínám tuhle antologii tak podrobně proto, abych ukázal, jakým způsobem se celý ten týden československé kultury u příležitosti Vaškova doktorátu připravoval. Jak je zřejmé z předchozího, dělalo se to všechno ve spěchu, na poslední chvíli a amatérsky, aniž byli přizváni včas lidé, kteří věci rozumějí. To platí nejen o připomenuté antologii, ale taky o ostatních podnicích, například o "kulatém stole" neboli sympoziu o Havlově díle a vůbec čs. moderní literatuře, proponovaném na čtvrtek. Byli na ně pozváni /kromě mě/ takoví znalci jako K. Bartošek, I. Fleischmann a A. Spire ... Zato V. Bělohradský, ač si o pozvání přímo řekl, pozván nebyl; nakonec o nic nepřišel, ale to, že mu nechtěli zaplatit cestu a nocleh, je pro pořadatele příznačné. Ještě se k tomu vrátím.

Jak se lze dočíst v záhlaví tištěné pozvánky HOMMAGE A VACLAV HAVEL, doktorát sice udělila Université de Toulouse - Le Mirail, ale kromě úvodního obřadu byl ostatní program dílem toulouského Centre de promotion culturelle a pařížského Comité London. O Londonově komitétu se snad šířit nemusím; pokud jde o ten Centre la promotion culturelle, je to organizace tak či onak přidružená k univerzitě, není to však její součást. Jejím smyslem je propagace kultury, přičemž ta propagace a ta kultura nemají příliš daleko k duch podobných kulturních podniků, jak je známe od nás. Ze zdí /opraveno aut. na Se zdí/ jejich kanceláře na mne zíraly plakáty se jmény a tvářemilidí jako Aragon, Eluard, Alberti, Majakovskij, taky snad Brecht atd. Centrum vede muž s impozantní básnicko-španělskou hřívou, který se mi "přátelsky" přiznal, že býval kdysi bojovným komunistou; je obdařen dvojnásobně květnatou rétorikou rodilého Španěla a adoptivního Francouze; pokládá se za jednoho z nás, protože se cítí taky exulantem, který trpí... Ale do rodného Španělska, které má za rohem, se mu zřejmě už nechce, někdy je exil sladší než domov, a navíc oblévá člověka jakousi svatozáří, zejména když v tom exilu dovedeme zaujmout správné politické stanovisko. To jeho se vyznačovalo jistou nostalgií po těch krásných starých časech,

kdy bylo vše tak jednoduché. Vypadal jako vysloužilý toreador, který trochu přibral na váze, ale pořád si ještě zachovává náležitou eleganci gest a slov. Vadilo mi však, že na rozdíl od skutečných toreadorů nikdy před skutečným nebezpečím nestál a jeho rétoriku a gestikulaci nikdy žádný zuřící býk neprověřil. Možná, že mu trochu křivdím, ale já tyhle profesionální básníky, exulanty a revolucionáře hubou nemám příliš v lásce, ani tam, kde už jde jen o nevinný a poněkud zastaralý kostým. Ten pán se jmenuje Joan Claret – tedy spíš Katalánec než Španěl – a právě on to byl, kdo se vyjádřil, že ten doktorát byl V. Havlovi udělen taky proto, aby se tím jaksi vyvážil doktorát honoris causa, udělený předtím španělskému básníkovi, a dlouholetému exulantu – a nositeli Leninovy ceny – Rafaelu Albertimu; zrovna tak bude po týdnu československé kultury následovat týden věnovaný Nicaraguí... Posílám Ti ten výkvět španělsko-katalánsko-francouzské výmluvnosti a politické ekvilibristiky ve fotokopii, abys jej vychutnal.

Když se V. Bělohradský pokoušel získat nějaké informace a zavolał na univerzitu, dozvěděl se, že fakulta filozofie a literatury o tom moc neví; zřejmě si to přisvojil ten Centre de promotion culturelle, a to byla chyba, právě tím to všechno dostalo takový ochotnický ráz. Oč lepší by byla krátká, třeba jen dvoudenní konference odborníků s referáty a diskusí lidí, kteří něco o české kultuře a V. Havlovi skutečně vědí. Ale to by byla musela skutečně pořádat filosofická fakulta, či jak se zde říká faculté des lettres ... Bylo by to stálo miň a užitek by byl větší.

To by ovšem museli pořádat, jak říkám, jiní lidé a zrovna tak by byl musel být jiný, kompetentnější výběr pozvaných. Tatko byl ten výběr přinejmenším náhodný a rozhodně nereprezentativní; těch, kteří znají V. Havla a kteří mají co říci o dnešním stavu čs. kultury, tam bylo pramálo. Nebyl pozván a nepřišel V. Bělohradský, ač o to usiloval, nebyli pozváni Hyblerovi, ač o to stáli, Martin sám připravoval po dohodě s Prahou vlastní text a Ivanka dokonce zajela do Paříže, aby se tam pokusila získat pozvání; mám však dojem, že neuspěla...

Poněkud grotesknější byl případ M. Kundery, který mě zničehonic naléhavě pozval na oběd k sobě, aby si mi postěžoval, že nebyl pozván a že si to možná nepřál sám oslavenec. Mluvil o tom hodnou chvíli, obviňoval se z paranoie a chtěl být ujišťován, že Vašek jeho pozvání nevetoval. Ujistil jsem ho v tom, znaje Vaška, ale v duchu jsem se divil. M. Kundera se obává, že se Vaškovi znelíbil úvodem, který napsal k jeho knížce u Gallimarda, a uvedl mne do rozpaků, když se mne rovnou zeptal, jestli jsem ten úvod četl a co si o něm myslím. Četl jsem jej a řekl jsem mu, že je podle mého přecenil vliv Beckettův a zejména Ionescův - a zároveň nedocenil Vaškův originální přínos, který je v tom, že nekritizuje pouze frázi v jazyku, ale také a především frázi v životě, frázi, která je lidem vnucována jako život sám. To však, řekl jsem, rozhodně nemohlo Vaška přivést k tomu, aby si jakkoli nepřál Kunderovu přítomnost na té ceremonii v Toulouse. Upřímně řečeno dodnes nevím, oč vlastně šlo, zda skutečně o obavu, že jej Vašek zatracuje a že jej lidé doma odmítají, nebo pouze o jakousi formu žárlivosti, či konečně o snahu vypadat na všechny strany pěkně. Rozhodně působil dost zaraženě, ne-li zkroušeně, když to všechno ze sebe soukal.

Upozornil jsem pak na to F. Janoucha a ten ještě v neděli, den před obřadem, zařídil, aby mu byl poslán zvací telegram. Kundera pak odpověděl dopisem, že už je trochu pozdě, aby jel do Toulouse, ale že ho ta pocta pro V. Havla těší a že mu přeje vše nejlepší. V českém listku pro F. Janoucha ovšem dodal, že pořadatelé lžou, když tvrdí, že mu pozvání poslali už na podzim a že si jeho mlčení vysvětlili tím, že přijet nemůže nebo nechce. Ostatně jak známo, že Kundera se prakticky takovým věcem pravidelně vyhýbá a nepřijede, ani když je na programu uveden.

Zajímavý byl ostatně i můj případ. Byl jsem sice na programu uveden jako účastník diskuse kolem kulatého stolu, jak se tady říká, a Bartošek mi vyřizoval, že bych měl přijet už ve středu, kdy se bude pořádat ten večírek čs. poezie;

chtěl dokonce, abych tam něco četl sám, což jsem odmítal, já na to nejsem - a dobře jsem udělal, že jsem se toho neúčastnil, protože prý se tam sešlo sotva deset patnáct lidí, vesměs z řad pořadatelů, a oba francouzští recitátoři, Serge Pey i Jiří Wolf, pokládali za vhodné recitované verše vykřikovat a doprovázet rozmáchlými gesty: Tedy všechno, co česká poezie nesnáší, co se hodí tak na Majakovského ...

Ostatně já se tam v tu středu vůbec nedostal: Bartošek mi slíbil, že mi do úterka zavolá, jak a kdy mám přijet, kde budu bydlet atd., protože pořadatelé neuznali zavvhodné poslat mi řádné pozvání, případně jízdenku. Jenže Bartošek vůbec nezavolal a navíc jsem zjistil, že jiní - např. I. Fleischmann, - už dávno jízdenku mají: Fleischmann měl dokonce letenku. To mě ovšem namíchlo, proč já bych se trmácel den vlakem, když můj přítel Ivo letí a je na místě za hodinu a pár minut. Ve středu mi konečně zavolali a divili se, že tam nejsem. To mě dohřálo ještě víc a taky jsem to dal najevo; řekl jsem jim, že zřejmě mají zájem jen o jisté hosty, když se mi nedovedou postarat o jízdenku, natož o letenku, že v tom vidím záměr, aby o Havlovi nemohli promluvit ti, kteří ho skutečně znají, a že z toho důvodu do Toulouse nepojedu. A položil jsem. Za chvíli se ozval z Paříže pan Pechanski, začal se omlouvat, že je to nedorozumění atd. Zopakoval jsem mu, co si myslím, že se celé věci zmocnili lidé, s nimiž V. Havel nikdy neměl nic společného a s nimiž se ani dnes neztotožňuje. Monsieur Pechanski mi to vymlouval, zároveň však řekl, že on taky s V. Havlem a hlavně s jeho řečí, kterou do Toulouse poslal, docela nesouhlasí, hlavně v těch místech, kde se Vašek dovolává oněch vyšších principů, které lze označit pojmem Bůh: to pro Londonův komitét, jehož jménem p. Pechanski mluvil, není to praví... Ale právě proto, že mám takové názory, by bylo prý na místě, abych do Toulouse přece jen letěl, opatří prý pro mne letenku a zítra poletíme společně všichni, já, I. Fleischmann, A. Spire /ten, co dělal loni s Vaškem interview pro Le Monde/ a on. Tak jsem tedy ve čtvrtek 17.5. přece jenom letěl. Byli jsme tam za hodinu a deset minut,

seznámil jsem se s Joanem Claretem, tím vysloužilým básnickým toreadorem, kterého jsem už popsal, a taky s Jiřím Wolfem...

Ten by stál za samostatnou kapitolu: je to prostě klošár, mladý klošár, špinavý, razící alkoholem, zmatený v řeči, pochopitelně nejistý a tím ještě nepříjemnější. Měl jsem vedle něho vztek, na něho i na sebe. Na sebe, že se za něho stydím, na něho, že trochu na sebe nedbá: chápu, že někomu na zevnějšku nezáleží a že mu vyhovuje život klošára, byl jím ostatně i Paul Verlaine, ale tohle je navíc patrně i grafo-man. Jak říkám, styděl jsem se za něho, i za sebe; a stejný pocit měl i P. Král, který ho navíc viděl a slyšel recitovat na tom večírku poezie. Nevím, jak to povědět, ale v těch pařížských klošárech je většinou jakási důstojnost; jejich způsob života je volba, ne pád. Kdežto u toho J. Wolfa, to je prostě jen pozvolný sešup až do té díry, ve které prý bydlí s krysy. Přikymácel se ke mně, podal mi vlhkou ruku a zvěstoval mi radostně, že má pro mne překvapení: s přítelem dlouho debatovali o mých verších a překládali je. Pak vytáhl pomačkaný kus papíru a na něm několik řádek na stroji, přeškrtnutých perem. Prý mi to večer dá. A když viděl mé rozpaky, zrozpačitěl i on a zase se odklátil. Byl bych si nafackoval. Večer jsem se ho snažil vyhledat, chvíli jsme povídali, že zase nic, jeho zjev překáží zřejmě ještě víc jemu samému než těm druhým. Zase jednou jsem byl se svým rozumem v koncích - a přitom už zůstalo, protože na další večírek jsem nepřišel: navečer nás zastihl takový liják, že jsem se musel v hotelu svléct a sušit. Co všechno člověk může zažít za dva dny v Toulousu! Kdybych to měl všechno napsat, potřeboval bych na to aspoň týden. Ale to je stará myšlenka, která mě pronásleduje už od dob, kdy jsem v Praze psával deník. Jak jsem zjistil, popsání jednoho dvojhodinového výslechu vyžadovalo by sen práce... Už to dokazuje, že "realistická" próza není ve skutečnosti možná. Ostatně, byl už podán důkaz, v Joycově Odysseovi. Na vyličení jediného dne potřeboval autor celou knihu. A ještě tam není vše. Na štěstí.

Teď by bylo na místě pokračovat v líčení toho, co jsem viděl a slyšel v Toulousu v ten čtvrtek odpoledne a večer; ale abych si to ulehčil, bude lepší, když se vrátím k chronologii celého týdne a začnu pondělkem, to jest tím slavnostním udělením čestného doktorátu Vaškovi. Osobně jsem při tom nebyl, zato jsem o tom obřadu leccos slyšel - a taky četl, už v Paříži, tedy ještě před odletem do Toulouse. V Toulousu mi pak se smíchem vykládaly různé podrobnosti zmíněné dámy z anglického a amerického rozhlasu. Jak jsou přítelkyněmi Vaškovi, tak nejsou přítelkyněmi francouzských socialistů a jejich vlády, a proto si živě všimaly hlavně různých komických situací, kterých bývá při tak vážných příležitostech vždy dost. Zvlášť je zaujala například květinová výzdoba sálu, kde se obřad konal; aby to bylo co nejkrásnější a nejdůstojnější, vyzdobili jej palmami, ale tak, že se pak přichozí, zejména ministr národní výchovy /Savary/ a první tajemník socialistické strany /Jospin/, museli tou houští prodírat jako divoši nebo opice džunglí, div to všechno nepokáceli. Tom Stoppard měl větší štěstí; protože šel až po nich, pořadatelé stačili nežádoucí flóru ode dveří odsunout.

Kdo všechno mluvil kromě rektora, není jasné; rozhodně něco říkal náš známý básník - toreador, ale prý z pléna; patrně přečetl projev, o němž jsem se už zmínil /a jejíž přikládám/. Promluvil taky - za Londonův komitét - Maitre /advokát/ Jacob, ale ten prý naladil svůj projev tak politicky /a komunisticky/, že to ministra výchovy odradilo a tak se slova neujal. První tajemník taky nepromluvil, ale později se dal slyšet, že jedině oni, socialisté, se doopravdy zajímají o lidská práva, a to jak na východě, tak na západě. Dočetl jsem se o tom v Le Mondu; M. Jospin byl totiž právě v Toulouse na volebním turné, neboť začala kampaň k volbám do Evropského parlamentu a mám trochu dojem, že i toho čestného doktorátu pro Vaška se každý snažil využít pro svůj volební prospěch. Rozhodně tomu tak bylo nedávno v Benátkách, když tam pí Macciocchi uspořádala tu svoji konferenci o kulturní identitě Evropy: byl to především volební tah. V Toulousu se o něco

podobného pokoušeli zřejmě taky. Proto ten projev Me Jacoba, proto ta opatrnost ministra Savaryho, proto ta přítomnost prvního tajemníka Jospina. T. Stoppardovi se to zřejmě moc nelíbilo; proto ve své odpolední přednášce tak zdůrazňoval, že si Vaška cení nejen pro jeho etický postoj, ale taky a především pro jeho literární dílo; V. Havel je pro něho v první řadě, jak řekl výslovně, významný světový dramatik. Bohužel se však na té jeho přednášce sešla jen hrstka lidí. Představují si, kolik studentů by se na něco podobného přihnalo u nás, a to i v normálních dobách. Tady se studenti o nic nezajímají, řekl mi jeden z mužů, které jsem potkal v kanceláři Centra pro šíření kultury. A zřejmě věděl o čem mluví. Petr Král to potvrdil: na té diskusi, které se účastnil on v úterý, to nebylo lepší. A večírek poezie ve středu se rovněž odehrával mezi několika známými, tak či onak spjatými s tím Centrem služebně.

Ve čtvrtek se nás šelo víc, taky proto, že jsme přiletěli čtyři noví z Paříže. V pět odpoledne hovořil K. Bartošek především o svých zkušenostech v maringotkách v různých koutech Čech, kde měřil vodu. Viděl v těch maringotkách symbol dnešních Čech a její inteligence. Pak byla dokonce diskuse; zaujal mě v ní jeden Maghrebinec, který nám vytkl, že pořád mluvíme o útlaku u nás, o uranu, který se od nás dováží do SSSR atd., a přitom nevidíme, že západ utlačuje Afriku a že Francouzi vyvážejí uran z Djuboutti. Naštěstí mu nikdo neodpověděl a neřekl, že Francouzi ten uran dobře platí, zatímco Sověti, ne, atd.: stejně by to nevzal na vědomí. Poslouchal jsem ho se zájmem, poutala mě především ta jeho sebejistota: tohle sebevědomí, tahle vševědoucnost nedouků nebo fanatiků je hlavní pramen všeho zla, protože ospravedlňují cokoliv...

A pak večer byl ten kulatý stůl o Vaškově díle a čs. literatuře. Bylo pozváno celkem osm lidí, ale nakonec nás bylo jen pět. Diskusi předcházela ukázka z připravovaného nastudování Zahradní slavnosti. První jednání bylo předvedeno v podobě jakési čtené zkoušky, druhé se hrálo; scénu tvoří-

lo cozi mezi bíle natřeným zednickým lešením a kovovým zahradním můstkem; herci měli na sobě oranžové kombinézy, na hlavách velké průhledné kšilty, jako by právě přišli z práce u benzínové pumpy. Jen Hugo měl cosi jako večerní oblek, frak, střídavě bílý a černý. A téhle černobílosti odpovídalo i podání textu: na můj vkus herci příliš křičeli, jako by přehrávali nějakou expresionistickou hru z dvacátých let. Bylo to rozhodně proti duchu Vaškovy hry, ale zároveň to bylo do jisté míry nezbytné: pokoušeli se paradoxně nahradit působnost Vaškova textu, spočívající v náznakovém dorozumění diváků a herců působností jinou, málem opačnou, prudkým střídáním fortissim a pianissim, klidu a gest, psychologismu a stylizací... Krátce a dobře, chybělo to hlavní, ono mlčenlivé porozumění mezi hledištěm a jevištěm, o němž jsem se zmínil; pro Čechy je Vaškův text srozumitelný ne pouze proto, že je psán v jejich jazyce, ale také hlavně proto, že roste z jejich každodenního života, v němž tento jazyk hraje tak důležitou a dvojnásobnou roli: oficiálně skutečnost přikrývá, neoficiálně ji týmiž výrazy a obraty odhaluje. Jistě, i tady existuje něco takového, říká se tomu langue de bois /prý podle polštiny.../, ale tenhle jazyk moci není zde přece jen tak rozšířený, tak mocný a hlavně tak závazný a nezbytný při komunikaci s režimem. Přes tento závažný rozdíl bylo ale zřejmé, že hercům Vaškova hra něco říká a obecenstvo se jí taky dalo strhnout a poslouchalo s napětím. Co je tak přitahovalo, nedovedu říci, to bych se byl musel zeptat jich, Francouzů... Viděl jsem už tři inscenace Vaškových her ve Francii, nejdřív Petici v pařížském Théâtre des Mathurins, pak tutéž Petici v Rouenu a teď tady Zahradní slavnost v Toulousu. Kupodivu se mi nejzdařilejší zdála ta petice v Rouenu, ale o tom snad až jindy, až dopíšu tu svoji dávno začatou Pohlednici z Rouenu.

Po téhle předehře došlo konečně na diskusi. Mluvili jsme po řadě, jak jsme seděli za stolem, nejdřív A. Spire, s nímž Vašek dělal nedávno interview pro Le Monde, pak já, potom I. Fleischmann, po něm K. Bartošek a nakonec režisér oné inscenace Berger. A. Spire se mi tentokrát docela líbil, rozhod-

ně líp než před rokem či dvěma při diskusi o Patočkovi; neměl ty své poststalinské řeči, představil Vaška docela věcně a dobře, přece jen už něco o situaci v Čechách ví a to je tady spíš výjimka. Já se nejdřív omezil na to, že jsem připomněl první pražskou inscenaci Zahradní slavnosti: co to byl pro nás za osvobodivý zážitek. Na rozdíl od toulouské inscenace se herci tenkrát nepotřebovali a ani nemohli odlišovat od diváků kostýmy nebo patósem; naopak, čím bylo jejich oblečení a jejich řeč civilnější, tím zřetelněji vystupovala nesmyslnost, absurdnost, lež života, který je u nás lidem vnucován a který přijímají. Šachista Hugo to pochopí přímo příkladně: čím víc frází si osvojí, tím víc hotových tahů na šachovnici má v zásobě, tím silnější je v tom umělém, ale rozhodujícím světě vlády slova. Ionesco se se zdarem směje frázi, odpoustané od skutečnosti; Havel ukazuje frázi, která se naopak ke skutečnosti přisála, která ji znásilňuje a požírá tak dlouho, až ji zcela nahradí. Na rozdíl od mnoha jiných českých autorů Havel ovšem tenhle svět vlády slova nepřijal, nikdy nepatřil k oporám moci; také proto, daleko svobodnější než oni, mohl vidět a formulovat věci, které ti druzí neviděli nebo nedokázali domyslet do konce. Když koncem 60. let se, tedy dávno po Havlovi, o to začali pokoušet, bylo už vlastně pozdě. Atd.

Tyhle moje vývody ovšem I. Fleischmanna a K. Bartoška neuspokojily. Ostatně s Fleischmannem jsem měl menší pŕtku už na letišti a v letadle, kde si přisedl ke mně. Rozhovořil se totiž o odpovědnosti, kterou měli na poválečném vývoji u nás jistí lidé, a myslel při tom hlavně na Beneše. Odbyl jsem ho; ne že bych byl Benešovým obdivovatelem, ale kritika Beneše z takových úst mi připadá nehorázná, zejména když není provázena kritikou těch, kteří stalinský režim u nás připravovali a uskutečňovali přímo, a především, to mi připadá nejen značně perverzní, ale také příznačné: jejich spoluviníci se tím zbavují vlastní odpovědnosti a navíc se pak mohou pokládat i oni za oběti, totiž za oběti slabé, neschopné, nezodpovědné politiky čs. buržoazie. Však se taky I. Fleischmann takovou obětí

cítí, nedovedeš si představit, jak trpěl v Paříži v 50. a 60. letech a jak trpí znovu a ještě víc, co odešel od exilu... Mluví o tom pořád a mě je - cum grano salis - jako těm bývalým muklům, co si odseděli v 50. letech těžké tresty a pak v 60. letech potkávali své někdejší vyšetřovatele, kteří si jim se slzami naříkali, jak se k nim režim zachoval, když je vyhodil a dokonce některé poslal do vězení; teď se cítili ještě většími mučedníky než jejich bývalé oběti...

V tomto duchu, i když méně otevřeně, mluvil Fleischmann i u toho kulatého stolu, který byl pochopitelně podlouhlý. A K. Bartošek hovořil podobně: jaký je už, pokoušel se svůj příspěvek prošpikovat různými důvěrnostmi, jako by byl Vaškův nejlepší kamarád; pokaždé to ovšem byly detaily, které mohly neinformované publikum zmást. To mě dohřálo, a tak jsem si vzal slovo znovu a řekl jsem to zcela bez obalu. Upozornil jsem přítomné, že po r. 1948 se česká inteligence rozestoupila zhruba na dvě skupiny - na ty, kdo pochopili, že naše národní politická a kulturní identita je hluboce ohrožena, už tehdy, a na ty, kteří to pochopili až o deset dvacet let později, někteří vlastně až po okupaci r. 1968... Pochopitelně že jsem celou věc značně zjednodušil, ale jinak to vysvětlit nešlo. A pokud jde o V. Havla, ten patřil od počátku k té první skupině.

Pochopitelně že I. Fleischmann s tím nesouhlasil, a taky to řekl, ale proč nesouhlasí a jak to podle něho bylo, to už nevysvětlil. A K. Bartošek se omluvil a odešel, protože na něj už čekali známi, u kterých bydlel. Nakonec se ukázalo, že Vaškovo poselství, jak se tady pořád říká, nejlépe pochopil právě ten mladý francouzský režisér, který proti Fleischmannovi a tuším i Bartoškovi hájil myšlenku, že Havlovy "politické" postoje vyplývají z jeho postojů uměleckých - a ne naopak. A. Spire to ostatně potvrdil citátem příslušného místa ze zmíněného interview. Dost citlivě pochopil ten režisér taky rozdíl mezi Havlem a Ioneskem a byl zřejmé, že mu je Vaškova tvorba bližší. Nedivím se, zejména když pomyslím na to, co Ionesco píše teď... Však se taky mluvilo i o tom, jak je

dnešní nová francouzská dramatická tvorba málo zajímavá, ale to už byla diskuse u konce.

Nevím, co si z ní toulousští diváci odnesli. Poslouchali se zájmem, to bylo vidět, ale zrovna tak bylo jasné, jak jsou žalostně neinformováni. Jedna postarší dáma to potvrdila, když se zeptala, kdo to byl vlastně ten Jan Hus, o němž se někdo z nás zmínil, a co to byl ten Mnichov, o kterém hovořil Fleischmann. Ta dáma, jak jsem usoudil, musela přece Mnichov zažít, byť jako dítě. Jak je vidět, Francouzi historickými komplexy netrpí a na rozdíl od nás si své Bílé hory a jiné debakly pořád nepřipomínají. Jinak by přece o Mnichovu věděli...

Druhého dne byla další diskuse, tentokrát výlučně o divadle; protože jsem na procházce před večeří hrozně promokl, musil jsem se v hotelu sušit a už jsem tam nešel. Prý to nebylo valné, nakonec se mluvilo jen o problémech francouzského divadla. Na programu stálo, že se diskuse zúčastní ministr kultury Lang; byl bych ho rád viděl živého, ale nepřišel. Co by tam taky dělal, já si ho s tou jeho kaddáfiovskou visáží nedovedu na večírku o V. Havlovi představit. Mám ho pořád před očima, jak byl asi před rokem či kdy na Kubě a jak se celý třásl nedočkavostí, kdy si ho konečně všimne veliký Fidél. Po delší nejistotě se dočkal, a tak se všichni Francouzi mohli při večeři dívat, jak se jejich ministr vřele objímá s jedním z mnohanásobných vrahů, kteří dnes vládnou světu. My se vždycky u nás tolik smáli státnickým políbkům Sovětů; Francouzi se tomu kupodivu nesmějí. A tihle západní levicovní intelektuálové se už svého špatného svědomí a lezení do zadku revolucím nezbaví do nejdelší smrti.

V sobotu na závěr bylo ještě představení Audience a Vernisáže; to jsem už neviděl, zajistili mi hotel jen na dvě noci. A tak jsem dopoledne Vaškovi v duchu ještě jednou ukázal ty krásy, o kterých jsem se zmínil na začátku, potom jsme společně šli na oběd a kolem čtvrté jsme vzlétli směrem na Paříž. Dorazili jsme tak k šesté, bylo tam dusno a zase pršelo. Dostali jsme z toho oba rýmu. A tím ten vzrušený týden skončil.

Protože mě Vašek doprovodil až skoro k nám do Sévru, říkám si, že už vlastně všechno ví a že mu o tom ani víc psát nebudu. Nanejvýš mu pošlu kopii tohoto dopisu, aby případně doplnil, co jsem opomněl, nebo opravil, co jsem nezapsal dost přesně. Co tomu říkáš?

Tvůj Jan Vladislav

Zase se motám.
Tenká jak soumrak
jak říznutí nožem
motám se
v šeru kolem vrkající řeky
Tlustý list
nad hlavou lasičky,
ve kterou jsem se změnila,
vstřebává podvečer
chvějíce se bohapustě.
Ty čekáš na druhém břehu
Ve stránce ztrnule zahleděn
svíráš svůj prut.
Z lesa jde černá
dýchá mi na nohy,
když brodím.
Odpoledne jsem se
odpoutala
bázlivě se derouc cizími
keři
za hlasy
objevila jsem
mlýn
se širokým splavem,
kde voda hřměla,
tříštila ticho,
vzbudila výkřiky.
Ubité ryby
s okem nad sebe
upřeným
snad taky vidí
sivou střelu
ohrožení
Skláním se strachy

Pilous běhá v krabici na mýdlo
od stěny ke stěně, jak v cele,
v lednici jsem sáhla do zvratků
jela jsem pro suchý led
na nádraží Střed
s Alainem Ginsbergem
a s jeho matkou
Mezitím se práskač vplížil
do předsiňky
a vsunul hlavu mezi dveře
Dobrý den
Můj pes ho vyhnal,
ale bylo to naposled,
Po cestě
jsme pěkně promrzli
a třikráte nás nechali
obejet kolejiště
střežiště
tržiště zhleněné
babu, co žila v jedné
skříňce na kufry
pak lešení, mříže
běhali jsme dokola
já vůz a Alain
jeho matka
taky Tvoje matka
/co umřela před desíti lety/
až jsme konečně prošli
síťovinou plotu
a bylo nám podáno
úzkým otvorem ve zdi
to co jsme potřebovali.
A bylo nám přidáno něco
navíc.

Na židovském hřbitově

Já Myš
jako v záhrobí
se silným reflektorem
mezi zmrtvýchvstalé
běžím
jako provinilá
mezi obrubníky kročejů
brodím se posvěceným kalem
Voda byla Tam, kde já
nikdy ne
Prchám
deštěm pod střechami náhrobků
Slyším
smích seřazených
kamenů s obličejem
veselého šklebu
Tuším
v chrličovi svého
domácího psa

x x x

Kočka jak most, oči jak
krajínu, zelenou, temnou
znám ji
tudy jezdil vlak,
když končilo mi dětství
tolik, tolik černý barvy
s sebou táhneš
slíbe
Teď se plazím při zemi
Jak daleko jsi luku
napnutý

moste, hřbete
vidino skoku
jednoduchý jak škrt
na nebi, jak letní čas
ve vzpomínce
Přes jazyk svůj
dostávám sůl
a bahnivé zbytky sněhu
jak hluboko vleče tělo
svůj hrot
to proto, že zdvojená
jak kráva s vemenem
teď budu.
Už jsem.

x x x

. Šlapeš do mých
 liánových prstů
nevdechneš listoví omamné
Nic nevíš o mém pústu
okr váže bílou barvu sněhu
když polštář cítí
mou napnutou něhu
/ve tři v noci
 řeším své problémy
 s pravopisem/
Ve dne chtěla bych
pozdržet tě
 ve tvém běhu

x x x

Slečna L.

Ty věčná panno
pod dotekem prstů muže
mizíš jak sníh
Porcelánové oči otvíráš
aby ti čelist povolila
v tuposti

To je tvůj půvab
Slib Noci
Válíš se v sametu
krajkový červ
Vzýváš sebe samu, jako Boha
při pohledu na Svůj
obraz
v zrcadle
roztahuješ svojí
ránu
k úsměvu

Paul W I L S O N

Toronto,
January 10, 1985

Mila Olinko,

Tvoje mila zadost o prispevky do sborniku na pocest atd. mne zastihla mezi dvermi, jak jsem se bleskem vracel do spitalu, kde mne zrovna chteli operovat zapesti /samosebou prave, zlomene na prvnim snehu/ aby nezustala nejaka deformace, takze celou dobu, jak jsem lezel pred, pod i po narkoze, i pri takzvaných "pain-killers", cili "zabijaky-bolesti" /drogach, ktery ti daji na zadost a ktery jsou mirne halucinogenni, jak jsem pozdeji zjistil, aniž bych sam neco postrehl/ tak jsem premyslel, on-and-off, co ti hergot mam poslat? Kluk vedle mne, pred sestí lety cely nabourany pri havarii na motocyklu, mne tak jako tak privedl myslenky na Prahu, protoze kdyz zjistil, ze jsem zil v Cesku nejakou dobu, tak s takovou samozrejmosti projevoval nechut ke komunismu, ze jsme si mohli docela pekne pobavit o jinejch vecich, coz je hlavni vyhoda takoveho dorozumeni. A tak jsme prisli na tzv. parapsychologicke zkusenosti, a vykladal jsem mu o tom Dr.ovi S., ktery se setkal v prazsky nemocnici s tim magem ze stare Alexandrie, X-krat prevtelenym, ktery trval na tom, ze nesmi mit narkozu pri operaci, jinak by zemrel protoze by nemohl tem chirurgum pomoci silou vlastni vule. Pamatujes si, jak jsi tu historku odbyla tvrzenim, ze pro zlucnikovy zachvaty davaji morphium. Ale buh sud. Ja nikdy takovy videni, ci co to bylo, nemel.

Zato kdyz mi pichali do prdele Demerol a zacal jsem dramat, tak jsem mel jsem zvlaste intenzivni sny o navratu do Cech. Prvni dva tri roky tady, jsem o tom nikdy nesnil, kde-to Helena jo, kazdou noc byla zpatky doma, a dokonce kazdy "emous" takove sny ma; dokonce je pro to zvlastni vyraz:

"emigrant's dream" /ale dalo by se vrazit pro to i jiny termin: "emotional stereotype"/. A pak najednou, bylo to, tussim, zhruba kdyz zavreli Magora posledne, jsem zacal mit ty sny taky. Normalne se mi zda, ze se nejak sklouznu zpatky do Cech bez potrebnych papiru, ne ze spiklu, ale proste nejak samozrejme; jsem rad, ze jsem tam, dejou se veci, michaji se silene ty svety - zapad, vychod - a mesto Praha se mi mnohdy jevi jako takove stredoveke mesto malych, bludistovitych ulicek a dvorku /coz ostatne je/, nejak prazdne, ac plne lidi, jako by vsechny spravny duchove byly uz uduseny nebo vyemigrovany, ale nejak vim, ze to neni pravda, takže jdu hledat ty co zustaly. Ale pak najednou zjistim, nebo si vzpomínám, ze jsem tu bezprovizorne, a zacínám panikarit; je to takovy dvojity strach, jednak ze drive nebo pozdeji mne najdou a jednak ze az budu chtít zas ven, nebudu moct, ponevác nejsem tu oficialne. Sny se liseji taky tím, natolik mi ty strachy vadeji. Prave v tomuhle snu, který jsem mel v nemocnici, mi to vubec nevadilo.

Nicmene, next day, kdyz jsem nemel nic jineho na starosti nez cekat, az me laskave pustejí domu, tak jsem volne reminiscoval o Nikolajovi a Honzovi a zjistil jsem, ze ze vsech zijicich, pisicich Cechu co znam, jsou asi ti dva ty nejneprelozitelnejši. Vim, protoze jsem to osobne zkusil. U Nikolaje ten duvod je, myslim, jasny: on ma nesmirnou asociativni schopnost, a ta se nejhure preklada. Pamatuju jak jsme jednou blbli u nas u Milosrdnych, bylo to v zimne a carovna moc Nikolajovych asociaci se rozvinula naplno. V jedné chvíli stojim u okna a pozoruju jak jedna velice elegantne oblecena dama vede tri chrty, kteří tancovali v novem snehu jako kdyby ten snih jim byl moc studeny na ty jemne packy. Pak Nikolaj stoupl k oknu taky, koukal dolu, a pak me rukama odhanel jako by tam videl nejake nebezpeci. Okamzite se kolem mne udelal takovy opar valecneho strachu /coz jsem ostatne nikdy nepoznal/ ale neubranil jsem se zas kouknout dolu a co nevidim: gestapaka s trema vicakama, který stouraji nosama do snehu, jako by hledali tam neci stopu. Nikolaji nejak po-

vedome mne sugeroval svy vize, aniz by to vyslovil. A stejne dodnes nevím, co tam videl.

S Lopatkou je to obdobny. Nikdy jsem si nebyl jist - pri sve cestine - ze spravne sleduju zatacky jeho myslenek, ale vzdycky jsem mel nakonec dojem, ze celkem pochopim to, co chtel rict. Jednou - v roce 77 - jsme meli rozhovor o Orwellovi /blahe pameti, zvlaste loni, kdy o nem nepretržite a vet-sinou dost blbe zvanili ve vsech mediích/ - a Honza rek neco ktery se mi zda dodnes trefne, totiz, ze Orwell nemel pravdu v jeho "predpovedi" o civilizaci, protoze nemel viru v lidi a proto mel omezene predstavy o jejich moznostech. Skoda, ze jsme nemohli tu myslenku rozvinout dal; bylo by to byvalo originalni prispevek k debate o tom, jestli Orwell mel nebo nemel pravdu.

Pustili me domu ten den, ale ty prasky jsem odmítl brát dal, takže pekny videni jaksi ustoupily. Ale mezitim jsem byl na vystave jednoho malire jmenem Paula Hogana, kteryho znam uz par let a s ktery se vzdycky bavime o vsemoznych vecich, vcetne Ceskoslovensku. A tam jsem videl par jeho novych veci, ktery se mi zvlaste libili a ktery myslim, se budou libit i vam, takže tu je mate - barevne a ve skutečne velikosti, reprodukovane Xeroxem, z ceho je videt jak jsme tady vyspeli technicky.

Hogan je strasne sympaticky chlap, a mel bych o nem rict par slov: pres par lety jsem zacinal vsimat, ze na urcity podniky, kam chodim a kde vim, ze by se to libilo i pratelum v Praze, ze tam chodeji i duchove z Prahy, t.j. lidi, ktery jeste tam jsou, ale nejakym zpusobem se objevuji i tady. Například je jedna hospoda v Toronte, Grossmans /Jarda K. to zna/ kam ty duchove pravidelne chodeji na hudbu. Videl jsem tam Petaka, Kocha a Mirku, ale i zivy duchove jako treba Zbysek nebo Magor nebo Safranek. Proste, kde se neco dobryho deje, je nejak vzdycky takovahle seslost. Brabencovi si to taky vsimli, takže nekecam. A jednou jsem slysel, pres jednu zná-mou, ze tady existuje jakasi skupina lidi, ktera se jmenuje

"The Chong". Oni usporadali tzv. "24-Hour Exhibitions", neboli vystavy spolecnych praci ktere trvaji jeden jedn, a to proto, ze nechteji nebo nemuzou vystavovat v regulernich galeriich a proto vystavujou sve veci po soukromych bytech a navíc, tam provazeji nejaky ritualy a tance a zpev a pruvody a pod. jen tak pro sebe. Pred dvemi lety jsem na jednu vystavu sel, a zarazilo mne, kolik prazsti duchove se tam primo hemzili. A tam jsem se setkal s Paulem Hoganem a jeho partou, a vod ty doby, chodim na kazdou jejich vystavu - ted uz s Vratou a Marii, Helenou a Jakem. A samosebou, s tema duchama; letos tam byla, tusim, Petruska.

Letosni vystava se konala uz v male galerii na Queen Street, kterou jeden ze skupina ma pronajatou pro svuj obchod s domorodym umenim. Vystava mela titul "Snowball's Chance", coz je narazka a lidove rceni, "He hasn't got a snowball's chance in Hell", neboli nema ani sancí snehova koule v pekle. Bylo tam narvano, a presto se tancovalo v prestrojeni a jeden z tech "bohyn" hrala na dudy, namoudusi. Maleho snehulaka dali do misky pod kterou byl ohen a tam pomalu zmizel, byl vlastne transformovan z jednoho stavu do druhého. Nejvetši obraz na vystavu mel titul "Careful Thought Won't Harm Even a Chicken", a byl inspirovan tou pisnickou Plastik - s textem od Vraty - na "Leeding Horses", ktery jsme dali Hoganovi loni. Takze z toho je videt, jak pokracuje hybridizace kultury.

Abyste poznali toho Hogana trochu bliz, tady je par uryvek z interview, ktery mel nedavno s nejakou zenskou:

"Pracuju s myty a opakujicimi se tematy z modernich dob a nachazim ekvivalenty v starych dobach anebo v jinich dnešních kulturach. Pak zvazim a srovnam a zkoumam tajemství tech ekvivalentu. Potom si jenom ziju svůj kazdodenni život, delam svou kazdodenni prace a kdyz obrazy prichazeji ze snoveho casu jsou necim uplne novym a vetsinou musim znova zjistit k jaké otázce, k jaké tematice, k jaké hadance, jsou ty obrazy klicem. Je to svým způsobem diagnóza. Je to kosmické detektivní patrání, ne bez rizik, ale velmi prihodny pro umelce v tech

konecnejch casech /in these final times/."

/Zenska se pta co to znamena, "ty konecny casy"/

"Tento svet uz nikdy neuvidime. Je to pryc, pryc, totalne pryc. Dochazime do mezistavu kde novemu svetu tajne roste telo. Jsme totiz tehotni, a to co nam dava ten divny pocit je ranni nevoľnosť. /Morning sickness/. Ale at je nam jakkoliv, musime se starat o vnitřni dite. Toto dite je zitra. Musime se do toho vtelit nase duveru a nasi lasku."

"Cestoval jsem, daleko od domu, daleko od vlasti, daleko od sebe. Od svých pozdních desátých let až do svých pozdních dvaceti let, byl jsem pouťníkem. Nšel jsem Rajsou zahradou, Kiniamani, Magickou Horu. Užil jsem si toho prilis, a proto jsem byl vyhnán do cim dál tím temnějších kralovství smrti; nejtemnější byl tady v Severní Americe a specificky, tady v Torontu. Tehdy jsem taky začal malovat, abych se umistil, abych našel svou puďu, abych znovu postavil chram. Spolu s jinými ztracenými dušema, jsme pestovali umeni v neznámosti. Jsme vytvorili spolu komorni i poulicni obrady, dramata a v nase kazdodenni zivoty, praktikovali jsme tzv. "megashock-decorum". Drželi jsme si zásadu: "Ping-ping, chong-chong", což znamená: "delat to, co je obycejny zazracnym způsobem; delat to, co je zazracny obycejnym způsobem." Proto jsme si postupne dostali do povedomi lidi jako "The Chong". Kdyby "ping" nebyl sprostý slovo v Inutkitutčine snad bysme se pojmenovali The Ping."

Brzo mi už sundají sadro; ale ani mi pokračujou. Zvlášt-
ni je, že s tema prazskéjma duchama jsme se tady jeste nepro-
mluvili, ale presto exsituje jakysi tichy dorozumeni. Snad
to bude pokračovat.

A to je Hogan. Ostatne, je to dost silny katolik
/in lapsus/.

Moc pozdravuju oslavenci i ostatny lidi dobre vule taky.

Ahoj,
Paul

P.S. Nelekej se toho pismo; to je taky technika - pisu
totiz na maly domaci kompjutru, který nema hacky a carky.

P.